

Manuel de Pedrolo

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

P E R Q U È   H A   M O R T   U N A   N O I A

1958

1

Va davallar els tres darrers graons i s'aturà entre el carrer pàl·lidament abocat a l'entrada i el fons del passadís on es distingia la taca més fosca de la porta dels Erba. El silenci, gairebé absolut en morir la remor d'un carro que trontollejava cap a la carretera d'Aragó, fou trencat per una rialla burleta, i ella esguardà cap a la finestra alta d'on s'escapava un ample feix de llum somorta. La veu de la dona preguntà :

- Què és, això tan divertit ?

L'home va tornar a riure abans d'explicar :

- Unes declaracions d'en Primo. Diu que, tot i el temps que fa, no té fred, encara que porta poca roba d'hivern.

La Lluïsa saltirana endins, sense convicció, mentre la dona s'es-
tranyava :

- I què ?

Va furgar-se el nas amb un dit distret i tornà a llambregar cap al carrer mentre avançava per sota la finestra il·luminada. La veu la va fer aturar en sec :

- I què ? Si no hi saps veure la gràcia...

I devia tombar pàgina iradament. I al·leshores, en el silenci que s'instal·lava de nou, va sentir el xiuxiueig que procedia del racó.

Avançà, encara indecisa, perquè no es veia ningú. El xiuxiueig, però, es va repetir i l'orientà definitivament cap al cul de sac que hi havia a la dreta, al capdavall de l'estret passadís ombrívol.

En aquella banda, la finestra dels Erba era ajustada i, de moment, només va veure les ombres mes denses dels dos cossos; després,

la blancor d'una pell que desfeia la nit allí recollida.

Es va quedar tensa, mirant cap a unes faccions invisibles que s'anaren precisant a poc a poc. La Núria devia tenir els ulls tancats, ja que no reaccionà a la seva presència, però en Ramon va girar-se :

- Què fas, aquí ?

Va desviar l'esguard, però se sentia atreta i mirà de bell nou mentre la Núria es deixava anar enrera, sense cap intenció d'amagar-se cap va riure desvergonyida, amb un esclafit prudent.

L'Erba tornava a dir alguna cosa, ara inintel·ligible, però la veu de la seva dona no el va seguir. Tots tres van llambregar cap a la finestra ajustada i després en Ramon va fer :

- Vine.

Branda el cap d'una banda a l'altra, parcimoniosa, i retrocedí una mica, com si es disposés a fugir. En Ramon, però, ja era al seu costat i l'agafava per la mà.

- No...

Gairebé no es resistia, i tots dos van restar quiets a frec de l'angle de la paret. Uns passos desembocaren en el ~~passam~~ passadís, però van trencar cal a l'escala que començaren a pujar feixugament.

Quan es van perdre més enllà del primer reclau, va esbossar un gest contingut per la mà que la subjectava amb força, i en Ramon insistí :

- Vine...

La Núria no s'havia mogut i, repenjada contra la paret, els fitava encuriosida. Ell va arrossegar-la cap al racó i aleshores la noieteta es va moure. Sentí la seva pell fina sota els dits de la mà lliure i va deixar-la reposar en aquella calidesa fins que la mà d'ella, apoderant-se'n, la féu lliscar amorosament pel cos.

S'immobilitzaren, espectants i torbats quan va caure l'atuell i la veu de l'Erba es queixà :

- Que degela, potser ?

Van arraconar-se més contra la porta closa dels Juliana i ella alçà l'esguard fins a l'espiell fosc. En Ramon xiuxiuejava :

- No hi ha ningú...

La Núria la va estirar i caigué al seu costat, barrejant membres i alè. Dòcil, ella mateixa va ajudar-la quan sentí que cercava entre la seva roba i deixà la peça en un costat abans d'acceptar els llavis que mossegaven els seus. Però va sobresaltar-se quan els dits ensopegaren amb el borriçol inesperat. Uns altres dits s'uniren als seus, i eren els d'en Ramon.

Després la mà estranya va palpar-la a cegues i la Núria digué :

- Tu encara no en tens.

En Ramon mormolà :

- Només té onze anys...

- I què ? Jo en tinc dotze...

Va riure sense soroll, la deixà, i ella, rebutjada, va veure com en Ramon s'inclinava al seu damunt perquè no s'hagués d'incorporar.

Va tancar de mou els ulls, però els obrí tot seguit quan ell deia :

- Tu també.

No hi va voler i provà d'aixecar-se amb un moviment lent. La Núria exclamà :

- Té por !

- Si ja ho ha vist altres cops !

Ella va empassar-se la saliva que li creixia a la boca i confessà :

- No pas així.

- Però això sí, oi ?

I la Núria s'aixecava, tota arregussada. Després :

- A veure, tu.

I en Ramon :

- Tots tres.

Es van fitar, greus i perduts en l'ombra, però clarament destriables ara que els ulls s'havien avesat a la foscor.

Després la Núria es va tombar d'esquena, sobtadament riallera :

- I guaita !

En Ramon allargà la mà. Va espetegar com una mena de bufetada i ella, encongida, va trobar-se amb els ulls fets en la finestra dels Erba. Ja la feien girar, però, i la Núria deia :

- Estàs molt flaca !

Van riure tots tres i la Núria, inesperadament, féu uns passos com si anés a dansar. En Ramon va tornar a palpar-la abans de cenyir-la contra seu, i ella va observar com les mans es feien fonedisses sota la roba.

La Núria es va separar violentament i va riure :

- No ! Només mirar i tocar...

Va agafar-la i l'obligà a girar-se. En Ramon es va asseure a terra, mirant, fins que elles li van caure damunt. Espontàniament, aquest cop, va allargar la mà sense ni recordar-se que era el seu germà, i els altres dos l'observaren, ell com adolorit i sospirant, amb els llavis entreoberts i repenjat contra la Núria.

La veu va cridar-los d'allí mateix, com si vingués de la finestra, i tots tres alçaren el cap automàticament .

- Què feu ?

Però la finestra continuava ajustada i l'home era plantat a l'entrada del passadís. Van aixecar-se esvalotats mentre ell, tot sorprès, exclamava :

- A fe que !...

Els ulls, però, se li n'anaren darrera la Núria quan ella va passar pel seu costat, veloç, cap a la porta del carrer, d'on retrocedí cap a les escales. En Ramon s'esmunyí per l'altra banda, i ella al seu darrera, amb les galtes que li cremaven.

- Aquests mocosos !

Van tombar cap a l'escala on ensopegaren amb la Núria que es cordava. En Ramon va dir, / molt baix :

- Es el germà de la senyora Juliana.

Però ella no escoltava, sinó que va treure el nas cap enfora, per veure si l'home ja no hi era. Va distingir la cama que desapareixia raconada endins i esperà fins que sentí la porta que es tancava. Aleshores va córrer graons avall.

- On vas ?

Va confessar, mentre els altres reien :

- M'he deixat els pantalons...

2

Es va deixar caire sobre el llit mentre la mare deia :

- Soparem una mica tard...

El pare ni replicà, perquè s'havia assegut i començava a mirar el plec de fullets que ell havia recollit. Per la porta oberta de l'habitació el veia inclinat sobre la taula, i admirava la seva resistència, i la de la mare.

Va redreçar-se per treure's les sabates i després s'acaricià els peus adolorits. La mare entrà :

- Què fas, Domènec ?

- Estic cansat.

Va amoixar-lo gairebé distretament i tornà a sortir. Ja s'havia canviat, és a dir, s'havia tret el vestit de carrer i ara duia una faldilla i una brusa velles.

Va cloure els ulls, però tot de sobte va recordar la gota de mercuri que la seva mare havia recollit amb l'anell, i es va aixecar.

- Mama, el mercuri...

- Ja te'l donaré.

Però la cartera era sobre la cadira del costat del bufet i la va obrir. El pare alça els ulls dels papers.

- Què fas ?

- Busco el mercuri...

Era al fons de tot, on s'havia separat en dues boletes gairebé minúscules. Va recollir-les curosament dintre el palmell de la mà, on s'uniren de nou, i, sense tancar la cartera, va anar fins a la taula, on s'assegué davant del seu pare.

La mare, que tornava, va dir :

- Podies haver tancat el llum...

Ho va fer ella mateixa i sortí de nou, com si només hagués entrat amb aquella intenció.

Ell havia deixat la boleta prop seu, va recolzar el cap sobre el braç i la féu rodolar amunt i avall de taula. Però estava verament massa cansat perquè les seves oscil·lacions el divertissin. Va pensar que havia sortit sense les sabates i que el seu pare, si se n'adonava, el renyaria. Va mirar-lo dissimuladament, però l'home ignorava la seva existència, capmassat en l'examen dels fullets.

El sorprenia l'interès que demostrava per tot allò. Al davelló Suís van estar-se mitja hora examinant els xassis d'uns camions i autobusos, escoltant les explicacions que ~~mhm~~ feia un home gras i de somriure optimista. A ell, aleshores, ja li feien massa mal els peus per fixar-se en el que deia, i ja només tenia ganes de tornar a casa.

La mare entrà de nou i digué :

- N'haurem de comprar alguna vegada, d'aquell brou.

Tots dos la van fitar, però sabien a què es referia, perquè tots tres l'havien tastat, a la plaça de la Font Màgica, i els havia agradat.

- Té bon gust. Ara, com a aliment...

- Però si un dia tens pressa, ha d'anar bé.

El pare assentí amb el cap i tornà a examinar els papers. N'hi havia tot un feix, i alguns eren força bonics.

Va fer córrer novament la bola de mercuri, distret, sense gens ni mica d'entusiasme, però després tornà a pensar en les sabates i, quan la mare sortí altre cop, s'aixecà i corregué cap al dormitori. El seu pare ni es va adonar de res.

Assegut sobre el llit, va descobrir que no tenia ni esma de calçar-se i restà quiet, amb la mirada fita en els seus peus. Ja era el

tercer cop que repetien l'expedició. El seu pare ho volia veure tot.

Va tancar els ulls i contemplà les fons il·luminades, els canvis de coloració de l'aigua, i sentí els crits de meravellament que s'escapaven de les boques obertes i admirades.

- T'agrada, oi ?

Va obrir de nou els ulls, però el seu pare continuava assegut davant la taula i ningú no li havia preguntat res. Li ho van preguntar aleshores, aquell primer vespre, quan tothom badava uns ulls com plats sopers.

Es va adonar que la mare havia reaparegut i ara passava un braç per l'espatlla del seu marit. Ell va acariciar-li la mà.

- No estàs cansada, tu ?

- Una mica, però amb aquests talons tan plans és una altra cosa.

Es va sentir una mica exclòs, com tantes altres vegades. Es preocupaven tant l'un de l'altre ! A través de la porta oberta els mirava amb una mica d'entendriments, estranyat, però sense veritable gelosia.

Aleshores la mare es girà :

- ¿a ho saps que t'has deixat el mercuri sobre la taula ?

Li somreia, dolça com sempre, i ell li retornà el somriure que la fatiga feia una mica distant, impersonal.

- Sí, ja l'agafaré.

Ella se separà del seu marit i en ~~Domènec~~ Domènec tornà a tancar els ulls fins que sentí que li preguntaven :

- Tu, noi, has vist aquests mecanos ?

- Quins mecanos ?

Els havia d'haver vist, ja que havien recollit el full publicitari, però no se'n recordava. El pare es tombà :

- No et trobes bé ?

- Sí. Estic cansat.

- No te'n dónes vergonya, a la teva edat ?

Però no era un retret; l'home somreia falaguer, comprensiu.

- Em fan mal les sabates.

- Perquè són noves.

Era una mica exasperant saber sempre quina seria la resposta, i per això va callar.

- No t'agradaria de tenir-ne un ?

- De què ?

- D'aquests mecanos...

Ja n'havia tingut un, però no d'aquells, quan era petit. Sense avergonyir-se de la seva avidesa, impròpia dels tretze anys, va dir :

- Sí. Me'l compraràs ?

- Ja ho veurem. Potser pel teu sant...

L'hi compraria. Però això no va alegrar-lo. Se sentia esmussat, gairebé trist. Amb els ~~seus~~ peus cerca les altres sabates, velles i esbotzades, que hi havia sota el llit, prop del capçal, va posar-se-les i, sense cordar-se-les, sortí al menjador.

Per damunt l'espatlla del seu pare va veure la locomotora, i aleshores recordà les maquetes i fotografies dels ferrocarrils Italians, al Palau de Comunicacions. El pare les havia examinades amb meticulositat, ple de bona fe.

Ara l'home aixecà l'esguard i, ~~obahammahmmmm~~ obeint el seu ordre de pensaments, explicà :

- Ja només ens falta la part alta, des del Palau de les Missions al de Suècia. Em penso que és el de Suècia...

Ell va recollir la boleta de mercuri, se la passejà pel palmell i va anar a cercar una ~~gran~~ capsa buida de llumins. Va ficar-la dintre i s'entretingué fent-la córrer d'un extrem a l'altre. La mare havia endinsat la mà en la font del brollador, però a ell no li ho havien deixat fer.

- Tu l'has vist, aquesta bicicleta ?

El pare s'havia tombat, i ell avançà fins al seu darrera. Es fixà en les rodes dentades, com fetes per pujar escales.

- No. Em sembla que no hi era.

- M'hauria agradat.

Ell tanca la capsa i sortí a desar-la. L'endemà se l'enduria a l'Institut. Fins ara, ningú no havia aconseguit una bola de mercuri de la font de l'exposició. Es clar que no tothom era tan llest com la seva mare...

La dona entrà, procedent de la cuina, i digué :

- Ara ja podem sopar de seguida.

- No deies que n'hi havia per estona ?

- He anat més de pressa que no em pensava.

Mentre ella obria el calaix del bufet, el pare va recollit tots els fullets escampats i els va treure de sobre la taula. Entrà a la cambra del noi :

- Té, tots aquests ja els he mirat. Després et donaré els altres.

I se n'anà cap al seu despatx, per darrera la mare que cantussejava tot posant les estovalles.

3

... el pare carbasser va tenir cinc fills...

- Com, cinc; tres !
- Com, tres; un !
- Com, un; dos !
- Com, dos; tres !
- Com, tres; el pare carbasser !
- Com, el pare carbasser...

Es va aixecar una xiscladissa i totes van repetir :

- Penyora, penyora !

N'hi havia cinc, dues per la Berta, i les altres per la Clara, la Rosa i la Marina.

- Per ordre ! Per ordre !
- La Berta, que n'ha de fer dues !
- No he estat la primera. La Rosa.
- No, tu !
- No... O sí, que acabaré més de pressa.
- Les vols fer seguides ?
- Sí, sí !
- Au, ves-te'n cap a la porta...

La noieta s'aixecà i va allunyar-se pel jardí. Les altres s'inclinaren a xiuxiuejar :

- Què li farem fer ?
- Que doni la volta al jardí a peu coixet.

La Marina digué :

- No és gaire divertit.

-Què, doncs ? Que faci un forat a la sorra ?

Totes van riure, entre innocents i malicioses. La Marina tornà a dir :

- No, ja ho sé ! Que preguntis al primer que passi si ja som a l'hivern.

Hi va haver un altre brogit de rialles.

- Sí, sí, això !

- Però ha de ser un home...

- Sí.

Van cridar-la amb la mà :

- Ja pots venir !

La Berta se'ls atansà sense pressa.

- Què he de fer ?

- Has d'anar a la tanca i, quan passi un home, li preguntes si ja som a l'hivern.

- Si que és poca-solta, això !

Però va avançar cap a la porta i les altres la seguiren. Van quedar-se vagament dissimulades darrera la cleda d'arbustos mentre la Berta espiava el carrer. La Marina va treure el nas.

- Ara ve un xicot !

Van esperar totes. Els passos s'atansaven xino-xano, perquè l'home anava llegint un diari. Es va aturar en sentir la veu que li parlava des de l'altre costat de cleda :

- Escolti, senyor, que ja som a l'hivern ?

Va obrir molt els ulls i una de les seves mans abandonà el diari, on la noieta va poder veure un gran titular : "En Sánchez Guerra, absolut !"

- Eh ?

Les altres van esclafir la rialla i la Berta arrencà a córrer jardí endins. Totes cridaren :

- Es una penyora, és una penyora !

El xicot, irresolut, es va arronsar d'espatlles, ^{sonrígué} ~~sonrígué~~ vagament i va seguir carrer enllà. Elles reien com ximletes, fent rotllana entorn de la Berta.

- Ara li toca a la Rosa.

- No has dit que volies fer-les seguides ?

- No, després; ara la Rosa.

La feren allunyar i de nou van reunir-se per tal de deliberar.

- Què li farem fer ?

- Que s'enfili dalt d'un arbre.

- Es avorrit, això.

- Que faci la volta caminant de quatre grapes...

La Rosa va cridar :

- Ja puc venir ?

- Sí. Has de caminar de quatre grapes.

- Per on ?

- Per tot el jardí.

- No, que és massa llarg.

La Marina assegurà :

- Una penyora és una penyora. S'ha de fer.

La noia va resignar-se.

- Comença aquí...

La Rosa va ajupir-se i anà avançant. Les altres la seguien a tocar. La Marina va donar-li dues patacades al cul i la va empènyer. L'altra s'aturà :

- Ei, que a això no s'hi val ! Si em feu caure, plego.

- No, dona, no !

La Marina va posar-li una pedra a l'esquena, i la Berta una altra.

- El burro porta carga i no se'n sent !...

Totes van esclafir. La "agda es queixà :

- Vas molt a poc a poc. Has de córrer...

- D'això no n'hem dit res.

Algú va aixecar-li les faldilles quan estava a punt d'arribar i totes esgariparen mentre la Rosa d'incorporava indignada. Amenaçà :

- Ja ho veureu, quan us toqui a vosaltres !...

- Quin retrat, noia !

La Berta va dir :

- Ara la Marina.

- No, de primer la Clara.

- Et toca tu. Au, ves-te'n.

Obeeí i les deixa inclinades les unes sobre les altres, ja perdudes en un xiuxiueig excitat. Al peu dels tres graons que menaven a la casa es va aturar indecisa i, a la fi, s'assegué. Però el grup es desféu gairebé immediatament i la Clara cridà :

- Ja pots venir !

S'hi atansa malfiada, a passos curts. La Berta va explicar-li :

- Mira, has d'anar a trucar a la torre del davant i els demanes una caritat.

Ella es revoltà :

- Ah, no ! Ves si... Ha de ser una cosa que es pugui fer dintre el jardí.

La Berta va invocar el seu exemple :

- A mi bé m'heu fet parlar amb un home de fora.

- Però no has hagut de sortir d'aquí.

- I això què hi fa ?

- I tant, si hi fa ! S'entèn que no hem de sortir al carrer.

- No s'entèn res. S'ha de fer el que es decideix entre totes.

La Magda va dir :

- Té raó. Una penyora no es discuteix.

- Doncs aquesta no la faig. N'heu de buscar una altra.

I tornà a allunyar-se cap a la casa. Les altres la van mirar, perplexes. La Rosa es queixà :

- Quan les has de posar tu, prou que t'agrada que siguin fortes !

Ella va girar-se :

- No, senyora... No pas d'aquesta manera.

La Clara l'esguardà, desanimada :

- Sempre has de ser una esgarriacries. No sé per què hi juguem, amb tu.

La Marina va pinçar els llavis.

- No hi jugueu, doncs !

- Això és el que hauríem de fer.

Hi va haver un moment de silenci, que trencà la Rosa :

- Bé, ho fas o no ?

Ella vacil·là.

- Picaré a la casa, però sense dir res. O diré que m'he equivocat.

- Això no té cap gràcia.

La Berta, fastiguejada, consentí :

- Que ho faci. Més val això que res.

- Però si comencem així, aviat no es podrà ni posar penyores. Si tot-hom les discuteix...

La Magda era del mateix parer :

- Que ho faci tal com ho hem dit. I, si no, que no ho faci. Jugarem nosaltres.

Va comprendre que parlaven seriosament, però sabia que no duraria. L'endemà ja ni se'n recordarien. Féu :

- Jugueu, doncs !

I se'n va anar de nou cap a la casa, on es tornà a asseure als graons. Les altres van mirar-la i després es consultaren amb l'esguard. Tota l'alegria del joc s'havia fet fonedissa.

Es van asseure en cercle. La Berta va dir :

- Suposo que ja en teniu prou, oi ?

Totes van assentir.

- Què farem, ara ?

- Que la Magda ens conti una rondalla.

- Sí, sí !

Va sentir llurs veus que s'animaven de nou, però noes va moure dels graons.

4

Parlaven al vestíbul mateix, potser perquè la dona no volia entrar. O potser acabava de trucar, ja que el pare deia :

- Va ser en sortir del Romea... Vam anar a veure "La veïna del terrat" i ella estava bé, com de costum. Però aleshores, no sé que anava a dir-li, vaig veure que es posava tota pàl·lida i va fer : Carles... Si no l'aguanto, hauria caigut.

La dona anava assentint amb el cap, commiserativa, i ell va quedar-se allí darrera, amb el flascó que havia anat a cercar corrents. Aprofità la pausa per allargar-lo, i aleshores s'adonaren que estava de retorn. El pare l'hi va prendre d'una manera absent, com si ignorés el gest de les seves pròpies mans.

La veïna digué :

- El cor té aquestes coses...

- Mai no se n'havia queixat. I es va refer de seguida. Temps de cridar un taxi i ja li havia passat tot...

Desplaçava el flascó d'una mà a l'altra, tot de sobte nerviós, i ell es va anguniejar sense saber ben bé per què, alhora atent i distret a les paraules de l'home que proseguia :

- Però avui, en tornar de l'Institut, en ~~Domènec~~ Domènec l'ha trobada sobre el llit, on deu pogut arribar en sentir que l'atac es repetia...

- I el metge, què hi diu ?

- Potser no ens ha volgut espantar, hi dóna una importància relativa. Segons ell, amb una mica de repòs i aquestes gotes...

Va alçar una mica el flascó, i tots el miraren. Ell es va moure cap a la porta del corredor quan la dona deia :

- Només he entrat a preguntar... Però si em necessiten per alguna cosa, el que sigui...

- Gràcies. Si convingués...

Ell ja havia posat la mà sobre el pom de la porta de la cambra i va badar-la per mirar cap dins, en la penombra que deixaven els finestrans mal ajustats. La mare, desperta, murmurà :

- Domènec...

El noi va avançar pel dormitori, fins al costat del llit, i ella li va somriure amb aquella expressió dolça i amical ^{tan bona} ~~que li feia~~ mentre ell preguntava :

- Et trobes més bé ?

- Sí... Quin disgust us he donat, oi ?

Afirmà i negà alhora, amb el cap, perquè no sabia ben bé què dir. Fora, la porta del pis es va tancar amb un petit cop i el pare avançà a grans gambades cap a l'habitació.

- Ara et donaré les gotes.

Va obrir allí mateix la capsa de cartó que protegia la menuda ampolla, i ell i la mare van seguir els seus moviments, la dona amb una pregunta :

- Qui era ?

- La Gertrudis. Ha pujat a preguntar...

Va sortir del dormitori per anar a buscar un vas i ell es va asseure a frec de llit. La mare, encara pàl·lida, havia tancat els ulls un moment, i el noi va sentir que el reprenia, si bé no tan agut, aquell malestar que va sobtar-lo en trobar-la mig penjada al llit, immobilitat i sense sentits, només amb la respiració feixuga i anguniosa per assegurar-li que encara vivia.

El pare tornà a entrar amb el vas.

- Té, beu-t'ho. N'hauràs de prendre deu gotes cada quatre hores, per ara.

La mare es va incorporar una mica, però l'home encadenà :

- Ja t'ho donaré jo, no et moguis.

Era insòlit veure-la desvalguda, i l'angoixa el pessigà de bell nou a l'estòmac, on tenia com una mena de durícia obstinada. Perquè no podia ser que ella, l'ànima de la casa... Aixecà els ulls fins a la cara del pare per tal de cercar-hi un suport, però l'home mostrava unes faccions estirades, com si s'hagués passat una nit en blanc.

En deixar el vas sobre la tauleta de nit, però, somreia.

- I ara descansar. Tot es qüestió de repòs.

- Però i vosaltres ?...

- No t'amoinis, per nosaltres. Ens arreglarem, oi Domènec ?

Ell va empassar-se la saliva, sense dir res. Només va indicar que si amb un gest breu del cap.

El pare proseguí :

- Aquesta tarda em preocuparé de buscar una criada.

A ella no devia haver-se-li acudit la necessitat de llogar un estrany, car mormolà :

- Per uns dies ?...

- No són uns dies. Sempre t'he dit que anaves massa escarrassada. Ara és l'ocasió...

No va acabar, sinó que recollí el vas. Després tornà a girar-se cap al llit.

- No t'has de preocupar de res.

Ell va esperar la propera pregunta de la mare, però la dona callava, com si el que havia dit el metge no tingués importància. O potser ja ho sabia, potser li ho havia dit el pare mentre ell era a cercar les gotes a la farmàcia. L'home afegí :

- Ara descansa. No tehs ganes de res ?

- No. Aneu a dinar, vosaltres. Es molt tard, oi ?

- Les quatre.

- Trobaràs l'olla al foc. Esdeu haver fet un tip de bullit.
- No pateixis, per això.

Allarga la mà fins a la seva cara i va tocar-li lleugerament les galtes. Aleshores féu mitja volta i s'encaminà a la porta. Ell va quedar-se encara, sense dir res. La mare mormolà :

- No cal que t'estiguis aquí...
- Ja ho sé.

Però tampoc no es va moure. Ella tanca els ulls i en Domènec continuà observant-la, espiant-li el rostre las que darrerament havia començat a envellir. La porta s'havia quedat oberta i se sentia la remor del pare que es movia per la cuina. Es va aixecar per anar-la a tancar i, quan tornà prop del llit, ella havia obert novament els ulls. La mà va alliberar-se dels llençols i el noi va recollir-la entre les seves, però fou ella qui li acaricià el palmell, com si volgués donar-li coratge. Després va enretirar-la de nou i tombà el rostre cap a l'altra banda.

- Tens ganes de dormir ?
- Em sembla que sí

Va esperar-se fins que la respiració començà a fer-se feixuga i aleshores, de puntetes, va sortir sense acabar de tancar la porta que restà ajustada.

El seu pare era a la cuina, on s'havia lligat un davantal a la cintura. No se li va acudir de trobar-ho ridícul, però se'l va quedar mirant, estranyat. L'home es girà.

- Dorm ?
- Sí. Vols que t'ajudi ?
- No. L'olla gairebé s'havia quedat sense aigua, però ens podrem menjar el bullit. Després farem ous farrats, que és l'únic que sé fer.
- No estàs preocupat ?
- Preocupat ? No. No és greu...

Era el primer cop que li mentia, però no se'n sentí fenit, car el comprenia. El pare va afegir :

- Si li evitem disgustos...

Obrí la porta de l'armariet i es posà a treure unes ampolles que es mirà a contrallum. A la fi n'escollí una i aboca unraig d'oli a la paella.

- Pare taula ?

- Menjarem aquí mateix , no et sembla ?

Va donar un cop d'ull a la taula, suficient per dues persones, com les dels restaurants, només que aquesta era de fusta basta i mai no havia estat pintada.

- Sí.

El pare va deixar l'ampolla, però el gest es perllongà d'una manera desusada, fins que allargà l'altra mà, com per repenjar-se contra el muntant de l'armari. El cap s'abaltí, i ell es va desfer ferotgement del nus que li escanyava les paraules :

- Pare, pare ! Què et passa ?

L'home va aixecar el cap i enretirà les mans de l'armari. Sense girar-se, va dir :

- A mi ? No res...

Però la seva veu era blana, humida, i ell va comprendre que plorava.

5

Els ull li espurnejaren i va mirar-se la vermellor del braç, on l'Adela l'havia pessigat. Va agafar-la per les trenes i estirà llargament, amb una obstinació gairebé obsessiva. La noieteta proferí un xiscle i la senyoreta "aria, plantada davant la pissarra, es tombà amb un sol moviment del cos.

Va restar uns segons immòbil, estudiant la classe, i a la fi preguntà :

- Qui ha cridat ?

Ningú no va dir res, però les noies miraven dissimuladament cap al púpitre que compartien l'Adela i la Matilde. La mestressa va seguir els esguard i observà les dues cares congestionades.

- Matilde ! Adela ! Heu estat vosaltres ?

- M'ha estirat les trenes !

- Ella m'ha pessigat !

La mestressa deixà el guix i, curosament, amb calma, va expolsar-se les mans, una contra l'altra. Avançà pel passadís, entre la doble renglera de púpitrès, i va aturar-se davant les dues noies.

- Qui ha començat ?

- Ella !

- Ella !

- M'ha pres una estampa !

- No és veritat !

La senyoreta Maria ja allargava la mà.

- A veure-la, aquesta estampa.

La Matilde no es va moure. L'altra la denuncià :

- La té al llibre de lectura.

La mestressa va agafar-lo i el fullejà.

- Es aquesta ?

- Es meva. M'havia caigut i...

- Mentida ! M'ha caigut a mi...

La mestressa les mira llargament totes dues, sense abandonar la cartolina que ara subjectava amb dos dits de cada mà.

- Molt bé. La partiré i us en donaré la meitat a cada una...

L'Adela protesta sense ni pensar-s'hi :

- No, senyoreta ! Jo...

Espera que la Matilde obrís la boca, però la noieta mirava davant seu amb un esguard tossut.

La mestressa s'adreça a la seva taula, on deixa l'estampa abans de fer :

- Matilde !

La Matilde no va contestar, ni la mirà, i ella va atansar-se de nou pel passadís, entre el silenci nerviós i encuriosit de les altres alumnes.

- Matilde, per què has dit una mentida ?

- No n'he dit cap. Es meva.

- M'ha caigut a mi !

- Valla, tu. Aixeca't, Matilde.

La noieta va avançar els peus, replegats sota el seient, i va posar-se dreta de mala gana.

- Per haver mentit, sortiràs de classe i estudiaràs la lliçó vint; després te la preguntaré. I per haver-vos distret mentre jo explicava, totes dues m'escriureu cinquanta vegades : "A classe no es juga i s'escolta la mestressa".

L'Adela va dir :

- Sí, senyoreta.

La "atilde no va dir res.

- Apa, agafa el llibre i surt.

Va acompanyar-la fins a la porta, sense abandonar el seu posat més sever i distant. Després tançà i la Matilde va quedar-se sola.

Es va asseure al darrer graó, davant la porta de la classe dels nois, però no obrí el llibre. Mirà cap al despatx, tancat, i seguidament enlaire, cap a les escales que menaven al pis on vivia el director, però no se sentia res ni es veia ningú. Aleshores, arrossegant-se de graó en graó, anà davallant fins a l'entrada, on es va refugiar a l'angle de la paret en veure que dos senyors que venien parlant ababaven d'aturar-se arran de porta.

- Es una llàstima que no poguessis venir. En Bofill va fer un discurs de primera.

- Ja ho llegiré a la Publicitat. Veig que ocupa una pàgina sencera.

- Sí, i que diu unes veritats... Va deixar en Romanones com un drap brut, però amb manetes, saps ? com aquell que no hi toca. Expert en parteratges de ministeris, li va dir !

L'home va riure mentre l'altre continuava endavant. Va encaixar-lo tot dient :

- Ara, la situació...

Però el restant es va perdre i la "atilde ja obria el llibre. El va tornar a tancar tot de cop i, passats uns moments, s'aixecà. Va treure el nas per la porta del carrer i espià cap a Pere IV. Els dos homes, novament aturats, més amunt, ara gesticulaven.

Quan va sentir la veu, no es sobresaltà, sinó que va girar-se tranquil·lament. Era el senyor Voliar que, des del reclau de l'escaia, preguntava :

- Ribera, què hi fas aquí ?

- M'han castigat.

- No pas a mirar el carrer, suposo...

Ella va fer ~~que~~no amb el cap, silenciosament. L'home va impacien-
tar-se :

- Apa, que fas ? Puja !

Va estrènyer el llibre entre les mans i anà muntant els graons
amb una lentitud deliberada. Quan la va tenir més a prop, el director
s'interessà :

- Quina n'has fet ?

- No he fet res.

- Sí, és clar. Ja sé que és inútil preguntar-t'ho. Seu aquí i no et
moguis. Què t'ha manat, la senyoreta ?

- Que estudiés tota una lliçó.

- Doncs això és el que has de fer.

Passà pel seu darrera i pujà cap al pis de dalt després d'ajustar
la porta del despatx que s'havia quedat oberta.

Ella va esperar, tancà de nou el llibre i va repenjar el cap con-
tra els genolls alçats. En sentir de nou la porta, no va canviar de
posició. Els passos van aturar-se un moment al seu costat, però ningú
no li digué res, i aleshores, en sentir que els peus es movien, va es-
piar per sobre els braços l'esquena ampla que desapareixia cap a l'in-
terior del despatx. Va aixecar la testa i li féu una llengota. Tot
seguit es va posar dempeus i corregué cap a l'altra banda de replà.
A punt de precipitar-se escales avall, però, va aturar-se. Somrigué,
s'ajupí i, amb dos dits clavats al camal de les bragues, contemplà
el filet de líquid que s'escorria de graó en graó.

Després tornà a seure on el director li havia indicat i obrí el
llibre definitivament. Va anar llegint a poc a poc, fins que cinc mi-
nuts abans de plegar la porta de la classe es va obrir i la senyoreta
aria digué :

- Entra !

Aleshores va distingir el rastre humit que es perllongava escales

avall i acaba de sortir al replà.

- Què és, això ?

Ella, sense replicar, va seguir l'esguard de la mestressa.

-Que potser no saps contestar ? Què és ?

- No ho sé. Ja hi era.

La dona se la va mirar amb una expressió recelosa.

- T'has orinat, oi ?

- No, senyoreta. Deu haver estat un gos.

- Vols que et torni a castigar ?

Va mirar-la, però no digué res. Simplement, esperà. La senyoreta
"aria va cansar-se'n primer.

- Passa, passa, que amb tu no acabaríem mai !

Van entrar a classe en el moment que sonava el timbre. La mestres
sa la subjectà pel braç.

- Tu et quedes a donar la lliçó. Vosaltres, aixequen-vos.

Ella va preguntar :

- Puc anar al wàter ?

-Al... No !

Va picar de mans i les noies abandonaren els pupitres/ordenada-
ment. Ella va esperar en un costat, fins que passà l'Adela. Allargà
la mà ràpidament i, aprofitant que la mestressa havia avançat cap a
la porta, va estirar-li la trena. Després li va treure la llengua.

6

Desordenadament, la manifestació travessava la plaça de Catalunya i avançà cap a les Rambles, empenyuda per una multitud riallera i eufòrica que inagurava vida nova. En Domènec es quedà a l'entrada del cine, on formiguejaven tot de grupets, i alçà l'esguard cap als balcons, de molts dels quals penjaven banderes tricolors • barrades. Algú va cridar un VISCA ! i tot de veus li van respondre mentre el portaestendard aixecava una mica més la senyera i les pancartes oscil·laven nerviosament, a tall de salutació.

Entre la barbolla, una veu exclamà :

- Domènec !

Es va girar, de moment sense saber distingir cap cara coneguda, però després, una mica més amunt, va veure un braç i les dues noies que somreien, amb els llibres sota l'aixella. També en brandia un la mà que el saludava, i aleshores es va moure entre els rotllets excitats.

- Què us sembla ?

Es va quedar al costat de la "agdalena, però la resposta vingué de la Mercè :

- Oi que és emocionant ?

L'Orpiols era més escèptic, com ho demostrava el seu arronsament d'espatlles, acompanyat d'un plegament de llavis que li era característic, ja que gairebé mai no aprovava res. Però només va dir :

- Estan una mica espantades.

Les noies protestaren :

- I ara ! De què ?

Ell va riure, ple de nervis, i mirà avall, cap a la manifestació

que proseguia, ara cantant

Bon cop de falç,
bon cop de falç, defensors de la terra,
bon cop de falç !

Va dir :

- Es magnífic !

Més que res havia parlat per ell, però l'exclamació era prou alta perquè els altres el sentissin.

- Tu tròbes ?

Se'l va mirar, una mica hostil, molestat per aquella reserva inoportuna, i la Mercè es queixà :

- Mai no està content, aquest !

El xicot va canviar el llibre de mà.

- Què voleu que us digui... D'aquí a mig any n'estaran tips.

- Ets un reaccionari, tu !

La paraula li va omplir la boca i gairebé se n'avergonyí. Però li semblava que era justa.

- I tu, què ? No em diràs que tot de sobte t'has fet republicà...

Es va acalorar, com si l'haguessin insultat :

- Ho he estat sempre ! El pare és de l'esquerra !

La Magdalena digué :

- El meu també.

- I què hi fa ?

Es van quedar una mica sorpresos, i el fitaren, impressionats malgrat tot pel seu aire superior.

La gentada s'havia anat perdent Rambles avall, d'on pujava encara la veu poderosa del poble que cantava; els balcons continuaven plens de dones que es giraven les unes cap a les altres bescanviant tot de comentaris precipitats i alegres. La Magdalena insinuà :

- I si anàvem cap a la plaça de Sant Jaume ?

Ell es va consultar el ~~rellòtge~~ polsera mentre la ~~terce~~ contesta-

va :

- No; ja és massa tard.

- El que és jo, ja en tinc prou amb el que he vist !

^a sentir ganes de bufetejar-lo per aquella obstinació que posava aigua al vi de l'exultació que ~~manman~~ experimentava en el més pregon de la seva ànima, però només es va moure una mica, com si s'e'n volgués separar, i una de les noies féu :

- Anem ?

A repèl de la gent que seguia via avall, van travessar la rambla cap al carrer de Pelayo. També ací hi havia molts balcons engalanats, i això li reconfortà el cor. L'Orpiols va dir :

- Són com bens. Van per on els porten.

- Ja sabem que sempre hi ha hagut...

Però va renunciar a completar la frase; no valia la pena. Era totalment insensat intentar de discutir amb aquell. La Magdalena va intervenir :

- No hi ha dret a pensar així, avui, un dia tan bonic...

No era l'adjectiu apropiat, se li va acudir, però malgrat tot era veritat que vivien un dia bonic. Pòtser per primer cop es va adonar que el matí era blau com mai i que el sol espetegava sobre les pedres, com si també ell volgués prendre part en la festa.

- Il.lusos !

I devia creure que aquella era la paraula definitiva, perquè es va separar una mica dels altres i gairebé s'aturà.

- De tota manera, ja us ho fareu sols. Jo he d'agafar el tren de Sarrià. Puges, Mercè ?

Ella, indecisa, va dir :

- Bé...

- Anem, doncs.

Els van veure travessar la calçada i van continuar carrer de Pe-
layo amunt.

- Tu on vius ?

- A la Ronda de Sant Antoni, al començament mateix.

Es coneixien poc, potser s'havien parlat tres o quatre vegades, i
encara paraules indiferents, però ara se sentia bé al seu costat, i
més quan ella exclamà :

- Que és antipàtic, aquest Orpiols !

- Li agrada fer la punyeta. Li sembla que això el fa interessant.

- Doncs mira que si ho sabia, pobret !

Va riure una mica i continuaren caminant per la vorada mentre e-
lla, al seu torn, li preguntava :

- I tu, vius a prop ?

- A Viladomat.

- Es veritat que el teu pare és d'esquerra ?

- Es clar. Per què ho havia de dir, si no ?

- Ja ho sé... Al meu no li veurem el pèl fins que això es calmi una
mica. La política li fa perdre el cap.

- A tothom, és natural.

Però no era ben veritat, hi havia moltes persones indiferents,
sempre hi havien estat.

- Us coneixeu gaire, amb l'Orpiols ?

- No, com amb tots. Per què ?

- No ho sé, ves... En veure-us junts...

- Em penso que la Mercè li agrada. Sempre mira d'acompanyar-la, i
i com que tots dos viuen a Sarrià...

Van aturar-se un moment quan enfocaven la plaça de la Universi-
tat, perquè a l'altra banda, davant l'edifici, hi havia un grup espes-
seït entorn d'un xicot que parlava, enfilat dalt d'un banc.

- En circumstàncies així, tothom té ganes de discursejar.

Van proseguir fins una de les primerres cases de la Ronda, on hi havia una rellotgeria. Ella digué :

- Es aquí.

- Bé, doncs...

Es van somriure, una mica cohibits i, per primer cop, en Domènec va adonar-se que la noia era força bonica.

- Ja ens veurem demà.

- Sí, això, demà...

Es va trobar amb la mà entre les seves, sense haver tingut la intenció d'encaixar-hi, i per això es ~~movitza~~ ^{movitza} lleugerament. Després va somriure mentre ella ja es perdia portal endins.

Des de la vorada va tornar a girar-se, però ara la noia ja devia estar pujant les escales. Va travessar cap a l'altra banda i seguidament, arran de façanes, s'allunyà cap a la plaça d'Espanya.

Més amunt, va tombar-se en sentir els crits i amb l'esgurd acompanya el camió ple d'homes que alçaven els braços. Davant de tot, sobre la cabina del conductor, un xicotet no gaire més gran que ell subjectava la bandera. Se'n va sentir absurdament envejós, i tot d'una desitjà trobar-se en aquell vehicle, al bell mig de l'entusiasme, i no com ara, al marge, confós entre els transeünts que tornaven a casa a dinar.

Després va apressar el pas, car la mare ja devia esperar-lo i potser fins i tot començava a anguniejar-se. Mai no feia tan tard.

7

Quan va sentir la veu de l'Elisa, no contestà. Alguna cosa devia advertir-la, potser la tensió oculta que revelava la seva manera xiuejant de pronunciar el nom. O potser les precaucions amb què havia badat la porta i que, li semblava, sobrepassaven la cura que hom posa a no despertar una persona dormida.

Va continuar ajaçada entre els llençols i espera que la porta es tanqués de nou. Abans, però, l'Elisa encara ~~mpa~~ repetí el seu nom, ara gairebé amb avidesa, si bé sense alçar la veu :

- Marina...

Després ajustà amb la mateixa lentitud que havia obert, i devia allunyar-se de puntetes, car ni els passos no li sentí. Com que escoltava amb atenció, però, al cap d'un moment li arribà el soroll de la porta del pis.

Se'n va estranyar, perquè ja eren les onze, • potser una mica més i tot, i d'altra banda l'Elisa més aviat solia mostrar-se poruga. Sempre mirava per l'espell abans de contestar el timbre i, quan estava sola, fins i tot preguntava al visitant qui era i què volia. I ara era com si fos sola; ella no era ningú i, a més, se suposava que dormia. Els seus pares no tornarien fins tard, potser a les dues o les tres, com sempre que assistien a una reunió.

Es va àlleva i es calça les sabatilles que hi havia prop del llit. Sense recordar-se que estava refredada i que per això mateix l'havien fet anar a dormir d'hora, va avançar en pijama fins a la porta de la cambra i l'obrí amb la mateixa precaució que tingué l'Elisa, una estona abans.

El passadís era fosc, però va veure el vestíbul ^{il·luminat} i la porta que s'havia quedat oberta. L'Elisa semblava haver desaparegut, i això encara era més sorprenent.

Ja estava a punt de cridar-la quan va sentir els passos que pujaven per l'escala, uns passos esmunyidissos i cautelosos, de persona que vol passar desapercebuda. Sinó que les persones eren dues : l'Elisa i un xicot.

Va haver d'ofegar un petit xiscle, no d'espant, ja que la presència de la noia era tranquil·litzadora, sinó d'estranyesa davant el fet desacostumat. Amb el cor que li galopava, disparat, va ^{s'arraulir} ~~avançar~~ darrera la porta de l'habitació fins que l'Elisa digué :

- Espera...

Ajusta, ràpidament i es precipità cap allí. Al cap d'un segon la porta del dormitori es tomava a badar sota la mà de la noia. Però ara l'Elisa no va cridar-la, no va dir res. Escolta des del llindar, amb un peu a l'interior, mentre ella tancava els ulls obstinadament, respirant fort.

Va saltar de nou a terra quan la noia ja s'allunyava pel corredor, però encara esperà uns breus instants darrera la porta closa. Quan no va sentir res, l'obrí.

Tot era fosc, perquè havien tancat fins i tot el llum del vestíbul, però el silenci normal del pis era trencat per un xiuximeig i la rialla esmortuida de l'Elisa.

Quan avançà sense fer soroll, va comprendre que la remor no procedia del dormitori de la noia, sinó de la saleta. Es va aturar al costat del "portier", a l'indret on s'arreglegava cap una banda, i espià per la menuda obertura que quedava entre la tela i la paret. El xicot, un home alt i prim, molt pàl·lid, s'havia assegut al sofà i la noia, dreta al seu davant, li allargava una copa.

Ell va agafar-la, però no va fer més que beure un glopet i dei-

jar-la sobre la tauleta mentre ja avançava l'altre ~~braç cap a la ci-~~
tura de la noia. Ella es va deixar caure contra els seus genolls amb
una mirada inquisitiva cap a la porta, però la Marina sabia que no la
podia descobrir mentre el corredor restèj fosc.

Després es va ~~mo-~~ure, com per instal·lar-se més còmodament sobre
les cuixes de l'home, i ella allargà una mica el coll, obligada per
la presència de la tauleta que només li permetia de veure ~~hannnann~~
les cames que penjaven per sota i les altres, les de l'home, sòlida-
ment plantades contra el terra. I aleshores es van besar.

La mà del xicot es va fer visible i la Marina, gairebe incredu-
la, va seguir el seu joc. Quan ell s'inclinà sobre els pits mig expo-
sats, la noia interposà també la seva mà i, amb un esguard circular,
digué :

- Aquí, no.

Es van aixecar tots dos i l'home tornà a agafar la copa. Va beu-
re mentre ella el mirava lleugerament embadalida, amb la roba desorde-
nada. Després va desar l'ampolla i recollí les dues copes. La Marina
es va separar del "portier" i corregué cap a la seva cambra a través
de l'ombra del ~~monnan~~ passadís.

També ara es va quedar darrera la porta, a l'aguait. De primer va
sentir el raig de l'aixeta, perquè l'Elisa devia rehtar les copes, i
després els passos. Esperà encara i seguidament, en la quietud, obrí
de nou i avançà cap a la saleta. Ara era a les fosques, però això no
va aturar-la, tota vegada que sabia exactament on era cada moble, ca-
da objecte.

Havien deixat la porta mal tancada i, per un costat, s'escapava
una ditada de llum que es perllongava rajols enllà, fins a la paret,
on acabava en un filet més prim.

De moment no va sentir res, i s'apropà, però l'esclletxa era mas-
sa estreta i, en mirar, només va poder veure un extrem de calaixera.

El llit era a l'altre costat.

La veu de l'Elisa mormolà quelcom d'indistint i el xicot va riure d'una manera càlida i feixuga. La Marina se separà ràpidament de la porta i retrocedí cap a l'ombra en sentir que un d'ells abandonava el llit. Era la noia. Va seguir-la amb l'esguard quan corria cap a la cambra de bany, ferida per aquella nuesa que la convertia en una desconeguda. Després l'aigua saltà amb un petit grinyol quan l'Elisa engegà l'aixeta. La remor va estabilitzar-se i la noia tornà a creuar pel seu davant, precipitada com si la perseguissin.

L'home va acollir-la amb una rialleta :

- D'això sí que en dic uns senyors !

- Per què ?

- Dona, hi ha totes les comoditats !

Ella també va riure :

- Ah, sí ! Es la primera casa on estic que en ten...

La veu morí extranyament, en una mena de sospir, com si li haguessin ofegat les paraules, i la Marina tornà a avançar cap al dormitori. Aquest cop, la porta, impetuosament tancada, en rebotre contra el muntant havia tornat a retrocedir sobre les frontisses ben oliades, i ara restava dos pams oberta. Va veure doncs com l'home, inclinat enrera, arrossegava l'Elisa llit amunt, i, avergonyida, com si endevinés que els tenia desmesuradament oberts, va amagar-se els ulls darrera les mans abans d'espiar entre els dits que se separaven tot sols. Després, els braços li van caure al llarg del cos que també cedia pels genolls, fins que va trobar-se tota arrupida a frec de la clapa de llum.

Ell es va anar tombant, sota l'Elisa, i la Marina va sentir com una mena d'alleujament, però ara era la noia qui quedava al descobert i allò la sobtà com si pertanyés a una altra espècie, a un altre sexe. Desesperadament, provà de tancar els ulls, però no va poder, ni

quan ell es féu avall i l'Elisa va orientar-lo amb la mà abans d'enfonsar-se sobre seu, gairebé asseguda...

Però tot va immobilitzar-se, perquè havia gemegat sense adonar-se'n, i aleshores, més enllà d'aquell estupor, va veure els dos cossos que es precipitaven fora del llit i, després, l'home que tornava a córrer cap dins mentre l'Elisa s'inclinava al seu damunt, encara sense vestir.

- Senyoreta ! Senyoreta !

Els sentits se li van destapar i li semblà sentir el doll suau de l'aigua que s'anava vessant en un indret vagament remot mentre l'Elisa la subjectava, es redreçava i, esmaperduda, mirava cap a la cambra. L'home va sortir de nou, més o menys correctament vestit, i li donà un copeu a les galtes, però ella va defugir-lo, encara espantada.

- No, no !

Van ajudar-la a incorporar-se, perquè s'havia quedat sense voluntat les cames, i seguidament tots tres avançaren cap a la seva habitació, l'home darrera d'elles dues. No va entrar al dormitori, però l'Elisa l'acompanyà fins al llit i va acotxar-la.

- Senyoreta...

- Ves-te'n ! Ves-te'n !

La noia no es decidia.

- Senyoreta, es troba bé ?

El xicot, que devia haver avançat, va cridar-la des de prop del llindar, sense atrevir-se a entrar, i quan l'Elisa, que a la fi l'havia obeïda, tornà al costat del llit, duia una copeta a les mans.

- Begui una mica...

De primer s'hi va negar, però després deixà que li atansés el licor als llavis. Va tossir i rebutjà la copa altra vegada. L'Elisa, amb una veu ploranera, deia :

- Senyoreta... Es el meu promès, ens hem de casar... Si els seus pa-

res...

La implorava amb l'esguard, però ella la fitava amb un ull decidit, hostil.

- No els digui res, li ho demano... No tornarà a passar... Ara se n'anirà i...

Va deixar la copa i tornà a agafar-la, car a mesura que parlava era com si s'espantés més i més. Ella va repetir :

- Ves-te'n !

- No els ho dirà ?

Es va tombar i la noia encara la mirava, palplantada al costat del llit. Però després retrocedí i va sentir la porta i les veus d'ells que s'allunyaven com si discutissin.

Va girar-se de nou, ara de sobines, i esguardà cap al sostre, on hi havia una petita taca, força visible a la llum elèctrica que havien deixat encesa. Se li van escapar unes llàgrimes, petites, que es van dissoldre abans d'arribar al plec dels llavis. Després en van venir d'altres, més grosses, més seguides, fins que, incontenible, va esclatar en sanglots que l'alliberaven.

8.

Va passar-se la mà pel front, humit de suor, i esperà plantat cap al centre del camp de joc mentre a l'altra banda s'organitzava un embolic de mil diables. Era la seva porta, però la possibilitat que fos forçava no l'emocionava pas gens. No solament duien dos gols d'avantatge, sinó que la victòria o la derrota tenien una importància molt relativa. Ell jugava per jugar.

La pilota va rebotre contra un pal quan algú cridava, i en Flaqué va recollir el ~~mabmon~~ rebat i s'escapà seguit de molt a prop per en Torrents. Ell va córrer cap a la porta, on l'Ametlla ja saltava d'una banda a l'altra, cercant l'angle més apropiat. Semblava una aranya i va riure mentre s'aturava de nou i després proseguia la cursa, sempre amb un ull sobre en Flaqué, que no abandonava la pilota. L'Horta el va interceptar i l'esfèric se li escapà dels peus, però uns passos més enllà el pogué recobrar i aleshores centrà cap a l'altre extrem que també corria. Una veu cridà :

- Aquest ! Aquest ! Marca'l !

Però l'altre ja tenia el defensa damunt, i li va prendre la pilota netament, sense tocar-lo, tot i que en Ramos corria embalat. Va frenar en sentir-se sol i intenta de córrer en direcció contrària mentre el defensa avançava uns passos i xutava. La pilota va aixecar-se i algú la pesca amb el cap. Va rebotre contra un peu, a l'atzar, i quan va adonar-se'n ja la tenia entre les cames.

Va córrer sense precipitar-se, mirant al seu davant, i a l'esquerra. El defensa estava desplaçat i no podia interceptar-lo, però encara era massa lluny de porta per disparar. Tenia el xut poc enèr-

gic i, si el feien jugar ~~de l'extrem~~ ^{d'extrem}, era per la seva rapidesa.

En Ciurana s'havia avançat i ningú no el marcava. Quan el defensa intenta de recuperar-se, amb una cursa més lligre que la seva, trabada per la pilota, centrà, i en Ciurana recollí i passà ràpidament a l'altre extrem. Ell va córrer per darrera el defensa, però després retrocedí per no posar-se fora de joc i, quan la pilota li tornà, va recollir-la amb el cap i l'engegà contra el travesser. En Ciurana i en Ramos se la disputaren, se'ls va escapar per darrera les cames, i ell, aleshores, només va haver de donar-li una petita empenta amb la punta del peu. Va rutllar cap al costat, blana, però quan el porter ^{va llançar-la} a bloquejar-la des de l'altra banda, ja era dins, immòbil al costat de la xarxa.

El van abraçar mentre algú s'enduia la pilota cap al centre del terreny de joc. Va evolucionar cap a l'altre extrem, hi van haver dos o tres xuts que la retornaren al centre i tot seguit va córrer cap als seus peus. Però en Pèrez es disparà per darrera, empentejant-lo, i ell va caure. Sense dir res, mentre la pilota s'allunyava, va aixecar-se i inicià una petita correguda. Però el peu li flaquejava i tornà a caure.

Va avançar cap a la banda i s'assegué en el munt de terra més proper, al marge del joc. Es va treure la sabata i el mitjà, però no tenia cap ferida visible.

En Beleta i en Sobrequer se li atansaren.

- Què et passa ?
- Una torçada.
- No pots jugar ?

El joc s'havia interromput, i tots l'envoltaren. En veure que només era una torçada, però, es van allunyar altre cop i en Beleta va dir :

- Ja m'hi posaré jo.

Es va quedar al costat d'en Sobrequer i després s'aixeca, però el peu encara li flaquejava.

- No te'l deus haver trencat pas ?

- No. Una torçada una mica violenta. Ja passarà.

S'assegué altre cop i contempla com els altres corrien. En Sobrequer va dir :

- En Ramos és bo... També ho series tu, si tinguessis un joc més dur.

- Jugo per distreure'm, jo.

- Ja ho sé. Com els altres.

- N'hi ha de tots.

La pilota corria cap a l'altre costat i en Pérez, que de primer no havia dit res, ara es va anar atansant on ells eren asseguts.

- Ho sento, noi.

- A qualsevol li podia passar.

- Sí, això sí.

Va allunyar-se pausadament, cap amunt, atent a la jugada que tenia lloc a l'altre extrem. En Sobrequer comentà :

- Quin peix més fred !

- No simpatitzem gaire. Es estrany que hagi dit res.

- Us ha passat alguna cosa ?

- No. No simpatitzem, i prou.

Va callar que havien tingut una discussió política, perquè en Pérez pertanyia a un partit monàrquic, on s'ha via afiliat tot i la seva joventut.

Van continuar mirant el joc. L'àrbitre, en Rocamora, intervenia molt rarament. La meitat de coses no les veia. En realitat, no comprenia per què el feien arbitrar, amb el mandra que era. En veu alta digué :

- Sembla que li dolgui de córrer !

- A qui ?

- A aquest, en Rocamora. Sempre el veig al mateix lloc.

Tots dos van riure, i aleshores, com per fer-los quedar malament, el xicot es desplaçà cap a la seva banda, darrera una jugada. Però tot seguit se'n va cansar i quan la pilota corregué cap a l'altre costat, va limitar-se a mirar-s'ho de lluny.

En Domènec agafà una pedreta del terra i la llançà contra el xicot. Li va caure al bell mig de l'esquena, i es tombà :

- Què passa ? Heu estat vosaltres ?

- No. Per què ?

- M'han tirat una pedra.

- Es natural. Als arbitres sempre se'ls apedrega.

I tots dos van riure de nou. En Rocamora va mirar-los, una mica ofès, i anà allunyant-se. De sobte, va xiular estrepitosament i arrencà a córrer. Tots el van fitar mentre la pilota s'escapava cap al costat.

- Penalt !

Hi van haver discussions a tocar de la porta, però ni ell ni en Sobrequer no es van moure. En Ramos semblava tot excitat, i fins aixecà el braç.

- De segur que no ho era.

- Home, qui sap ! Badàvem.

- Sí. Però ell també.

Van veure com el mateix Rocamora centrava la pilota a la distància reglamentària mentre tots els jugadors del bandol que havia faltat es reunien a unes passes de la porta, com una paret.

En Flaqué era darrera la pilota, disposat a córrer i xutar. Hi van haver dificultats, perquè en Rocamora tornà a discutir-se amb els que formaven la barrera. Després, però, xiulà, i en Flaqué va prendre impuls. La pilota, disparada, s'inclinà cap a la dreta i sortí fora pel costat del pal. Tots van veure que ho havia fet a posta. En So-

brequer comentà :

- No sé per què tanta preparació artillera...
- Què vols dir ?
- En Flaqué. No li calia ver veure que anava ~~pam~~ de debó.
- Es així, ell.

Tothom era així, cadascú a la seva manera. Es va ajupir i es corda la sabata que havia deixat deslligada. El joc reprenia.

En Pera, vingut de fora, avançà al llarg del camp i, de lluny, els va fer senyals amb les mans. Després inicià un petit trot, fins que s'aturà a llur davant.

- Vosaltres jugant a pilota... De segur que no sabeu res !
- De què ?

El noi, excitat, va cridar camp endins :

- Rocamora, xiula, xiula ben fort !
- Què passa ?

Tornà a cridar :

- El parlament acaba d'aprovar l'Estatut !

La seva veu, sorda però poderosa, omplí el camp, i tothom va immobilitzar-se. Després, quan tots corrien cap al company per tal de saber més detalls, en Domènec va sentir que el seu cor de setze anys li saltava entre les costelles.

9

Va tornar amb el temps just, quan l'Andrea ja tancava la porta.

- Ens pensàvem que t'havies perdut...

Van entrar totes dues. L'Assumpta, darrera el taulell, ordenava àgilment unes capses. El senyor Roig va sortir de la rebotiga, precedit pel seu ventre, com de costum.

- Ets tu, Lluïsa ? Escolta...

L'Assumpta es va girar, a l'espectativa. L'Andrea, en canvi, va passar cap a darrera per tal de treure's la bata que el senyor Roig els feia posar per despatxar.

- La senyora Fidela ha telefonat que volia unes madeixes i botons; ho necessita avui mateix. Oi que no et farà res ~~de donar-les~~ d'anar-hi ?

Era delicat en la seva manera d'exposar els afers, però no obstant ja era l'hora de plegar i tornar-se'n a casa. Va mirar a terra, alçà de nou els ulls cap a l'home, va desviar-los, però a la fi no s'atreví a negar-se.

- No...

- Molt bé. Ara t'ho donaré.

I va desaparèixer tan veloçment com li permetien les cames curtes. L'Assumpta va donar un cop a les darreres capses.

- Mira que ets bleda, noia !

Va contornejar el taulell i sortí a la banda de fora.

- Ja es veu, que vens de Lleida...

No va contestar, perquè li semblava quetenia raó. "auria hagut de dir que la senyora Fidela podia passar les comandes més aviat, que ningú no li abonaria aquella estona suplementària..." "auria pogut dir moltes

coses, però en lloc d'això s'havia avingut a renunciar a una part del seu temps lliure a benefici de la botiga.

L'Assumpta se n'anà també cap dins, i va sentir que les dues noies parlaven en veu baixa. Ella avançà cap a la rebotiga, on el senyor Roig enllestia el paquet.

- Ara està de seguida...

Observa els seus moviments destres, fruit de trenta anys de lligar paquets. Després l'home l'hi allargà :

- Ja saps on és, oi ?

- Sí, hi he anat altres vegades.

El senyor Roig es va ficar la mà a la butxaca i es va treure unes peces de moneda :

- Té trenta cèntims. Així podràs agafar el tramvia d'anada i de tornada.

Els va agafar i, com que no tenia butxaques, els conserva a la mà que li deixava lliure la capsa embolicada.

Va sortir amb les dues noies, que ja s'havien canviat i totes tres van cridar :

- Passi-ho bé !

- Fins demà !

- Bona nit !

- Adéu-siau, noies !

A fora, van acompanyar-la fins a la parada ascendent del tramvia, perquè vivien a Collblanc. L'Assumpta va fer-li encara la lliçó :

- No ho saps que si de vegades abusen és perquè nosaltres cedim ?

- Sí, però...

- A més, ens fas mal a totes...

L'Andrea digué :

- Deixa-la. No veus que era difícil negar-se ?

- Sí, ja ho sé.

Però es veia que no estava satisfeta. Semblava com si la comissió l'hi haguessin encarregada a ella.

-Au, vés, que si t'entretens no acabaràs mai !

Se'n va acomiadar tímidament mentre elles vigilaven l'arribada del tramvia. Va proseguir Creu Coberta avall, però després se li acudí que de primer més valia passar per casa. A la mare no li agradava que en plegar perdés el temps pel carrer.

Mirà amunt i avall, per assegurar-se que podia passar, i, en veure que la calçada era neta de tràfic, travessà cap a l'altra banda i s'endinsà pel carrer de Sant Roc.

L'escala era molt semblant a la de Lleida, només que ací no hi havia cap raconada i, d'altra banda, vivien a la planta baixa, al fons de tot. Com sempre, la porta era ajustada i només li va caldre empenyer-la per trobar-se al menjador, car no hi havia ni vestíbul ni passadís.

El pare era assegut davant la taula, amb un escampall de papers, i el tinter, com sempre que escrivia al seu germà. No escrivia a ningú més, perquè no tenia cap més altre parent i, d'altra banda, li agradava poc haver d'agafar la ploma.

- Ja ets aquí ?

Va adonar-se de l'embalum del paquet.

- Què és, això ?

- Un encarrec; he de dur-ho a una clienta.

- Ara ?

La mare va sortir de l'habitació, polida com sempre anava. El pare, en canvi, més aviat es veia deixat, i ni s'havia tret la brusa.

- Hola, Lluïsa.

- Diu que ha d'anar a portar això... Digues si no és un abús !

Va agafar la ploma que reposava ^{prop del tinter} ~~en una bandeta de taula~~, però no per això reprengué la seva feina. Rondinava :

- Que per quatre pessetes que et donen...

Es va interrompre i, amb amarguesa, afegí :

- I que per això hàgim vingut a Barcelona ! Perquè estar en una botiga no és pas una professió. Si la teva mare m'hagués escoltat...

- Es clar, tu l'hauries posada a la fàbrica !

- I què ? Hauria tingut un ofici. Mentre que ara...

- Tampoc no en tens tu, si ho anem a mirar.

L'home va reaccionar com si l'hagués picat un insecte :

- Ah, no ?

- No és pas un ofici, treballar pel foment.

- Faig la meva feina de sempre. Sóc un carreter, oi ? Sempre ho he estat...

Sabia que les raons podien durar molta estona, perquè l'home era obstinat i d'altra banda allò li servia d'excusa per ajornar la redacció d'una carta sempre difícil. Per això va dir :

- Me n'he d'anar. Només he vingut a dir-vos-ho.

La mare se li girà :

- Es gaire lluny ?

- Al carrer de Sepúlveda, prop de Muntaner.

- On queda, això ?

No li ho va saber explicar, però la dona tampoc no tenia cap desig profund d'ésser informada i no insistí.

- Apa, doncs, que faràs tard !

L'home remugà :

- No te'l pagaran, no, aquest temps ! Tots són iguals, aquests burgesos. Som nosaltres que hem de fer favors. Sort que un dia ~~de moment~~ d'aquests...

Iradament, va submergir la ploma en el tinter, i ella ho aprofità per escapolar-se.

- Be, adieu, siau.

Va ajustar la porta darrera seu i pujà altre cop cap a Creu Coberta per tal d'agafar el tramvia.

Quan era prop de la parada, però, es va aturar. Per què havia d'agafar-lo? No podia anar a peu i estalviar-se aquells trenta cèntims? Serien per a ella, ningú no en sabia res. Quan en tingués prou es compraria aquelles arracades que havia vist i que valien una pesseta cinquanta...

Va quedar-se indecisa, però. Havia estat dues vegades a casa de la senyora Fidela i tots dos cops hi havia anat en tramvia. ~~Donant~~ ~~mirant~~ ~~mirant~~ ~~mirant~~ La parada ja li era més o menys familiar, però no estava segura de no perdre's, si hi anava a peu. Féu un altre pas, amb els dits ben closos sobre les tres monedes de coure. Trenta cèntims...

Aleshores, tot d'una decidida, començà a caminar cap a la plaça d'Espanya. Ben mirat, no es podia perdre, tot era recte. I després, si tenia algun dubte, ja preguntaria.

Un xicot es tombà a mirar-la, estudiant-li descaradament la corba suau dels pits, i ella abaixà els ulls perquè no li veiés el somriure. Perquè no li sonreia a ell, sinó a la seva pròpia imatge davant l'espill, quan dugués les arracades.

10

El pis era semblant al d'una llar burgesa qualsevol, impersonal i confortable, i les tres noies que seïen entorn de la taula haurien pogut ben passar per les filles d'un matrimoni benestant si el maquillatge una mica feixuc no les hagués delatades. Aquella atmosfera placida li va desplaure instantàniament, i l'inhibí, però així i tot es va asseure al costat de la rossa mentre en Sobrequer i en Ramos acaparaven les altres dues.

Encara era d'hora i, en aparença, no hi havia cap més client; devien ser els primers. Es a dir, a ell li semblà que no ho seria, un veritable client. Atmosfera a part, cap d'aquelles tres noies no li acabava d'ésser simpàtica. No hi feia res que fossin joves, potser entre els vint i vint-i-dos anys, car dues d'elles tenien les faccions més aviat dures i la rossa es veia flàccida, com usada abans de temps.

Sobre la taula hi havia un joc de cartes i, màquinalment, el va agafar. La rossa digué :

- Saps fer jocs de mans ?

- No.

En Ramos aixecà la veu i preguntà a la mestressa si podien beure alguna cosa. La dona s'havia assegut al sofà que hi havia prop de la finestra i ara va tornar a aixecar-se tota somrient. En Ramos s'adreçà a les noies :

- Què voleu, vosaltres ?

En Domènec es va sorprendre quan totes tres van convenir que un conyac era el més indicat. La mestressa va treure les copes i l'ampo-

lla d'un licorer, exactament com haurien fet en una casa burgesa, però aleshores ell es va distreure perquè la rossa, per sota la taula, li posava la mà sobre la cuixa. Una mica desassossegat, observà com en Sobrequer intentava certes exploracions en la persona de la seva companya, maniobres contra les quals ella semblava defensar-se tot i llur discreció.

La dona va deixar l'ampolla i les copes sobre la taula i una de les noies s'encarregà de servir. La rossa s'abocava al seu damunt, i en veure que no reaccionava li va preguntar baixet :

- Què et passa ?

En Domènec, que no se sentia gens d'engrescat, va provar de somriure i, emfàticament, declarà :

- Res !

Ella reia :

- Per això t'ho pregunto, perquè veig que no et passa res.

- Només em passa quan vull.

No era veritat, però una cosa o altra havia de dir. Agafà la copa i va beure mentre ella replicava :

- Malament, doncs. Quan es comença així, de vegades s'acaba que no passa res ni quan vols.

Li va semblar que se'n mofava, i el seu malestar augmentà. La mà de la rossa, disgustada, remuntà de sota la taula i va enfilar-se lentament cap a la copa que tenia davant.

La noia que estava al costat d'en Sobrequer ara li parlava a cau d'orella, i el xicot posava una cara tota complaguda, però després va fer que no amb el cap. Tot seguit els consulta amb la mirada, a ell i a en Ramos, i preguntà què com a la seva companya abans de denegar de nou. La noia va refredar-se visiblement i la mestressa, que també s'havia adonat de les consultes mudes, va dir :

- Em sembla que no veniu gaire animats, avui...

Deia "avui" com si hi anessin cada dia, i era la primera vegada que hi posaven els peus. Van riure, una mica amoinats, i ell esperà que algú iniciés el gest d'aixecar-se de la taula. Però aleshores van entrar dos altres clients i, sobtadament, tot fou fàcil.

La noia que s'ocupava d'en Ramos s'avançà a donar-los la benvinguda i un d'ells, un home amb un bigoti llarg i gruixut, molt negre, va abraçar-la i besar-la com si fossin amics de tota la vida. La mestressa també es desfeia en somriures, i tots tres van comprendre que els dos individus eren uns veritables habituals de la casa.

Quan se'n va adonar, en Ramos ja pagava les consumacions i tots s'havien aixecat. La noia que era al costat d'en Sobrequer preguntà :

- Ja us n'aneu ?

Ell ja avançava pel corredor, com un fugitiu, i els altres dos se li van reunir al replà.

- No comença gaire bé, això...

Ningú no va contestar i davallaren les escales pausadament, com tres vells. A baix, en Ramos digué :

- Mira que les adreces d'en Flaqué !...

Perquè ell els l'havia donada, i també dues més. S'ufanava de conèixer totes les cases de Barcelona.

- I ara què ?

Se li va acudir que era tota una celebració. Valia la pena d'haver acabat el batxillerat per fer el ridícul d'aquella manera ? En Sobrequer indicà :

- Veniu, jo també sé un lloc....

El sabien tots, car hi havien passat cinquanta vegades per davant, sense atrevir-se a pujar-hi. Havien cregut que en un lloc més distingit tot seria més senzill. En Flaqué, en donar-los l'adreça, havia comentat :

- Si no fos una paradoxa, diria que és una casa privada...

I tots tres s'havien sentit agradablement excitats, potser perquè tenien poca imaginació, potser perquè els en sobrava.

Aquesta altra, en canvi, no podia pas ser més pública, car a l'escala ja van trobar un home que pujava a llur davant i dos més que baixaven amb una expressió xiroia de persones satisfetes. I quan van travessar la porta, on una vella vigilava les entrades i sortides, en Domènec es va dir que era potser si que havien arribat a port.

Mentre en Sobrequer i en Ramos avançaven cap dins, ell va quedar-se al llindar, d'on examinà aquell ramat de dones que circulaven mig nues entre els clients. Amb un cop d'ull, va veure que n'hi havia de totes les edats.

- Que potser em buscaves a mi ?

Va tornar el cap, i la noia li somreia amb unes dents molt blanques i unides que l'obligaren a somriure al seu torn.

- Qui sap ! Potser sí...

Ho havia dit sense reflexionar, i per això va sortir-li tan natural, sense timidesa. La noia va agafar-lo pel braç i se l'endugué cap dins. Era gairebé tan alta com ell, tenia la pell de les espatlles molt fina i una cara agradable, potser una mica maternal, tot i la seva joventut extremada, car va semblar-li que no devia passar dels dinou anys. El seu cos desprenia una olor lleugerament àcida, molt de dona, que el torbava.

- Vens, doncs ?

Va fer que sí amb el cap i ella digué :

- Ets simpàtic. De veritat.

Es va sentir absurdament afalagat i fins envermellí. Ella se n'adonà, però no va riure-se'n.

El va guiar entre les parelles que feien tracte i, després d'aturar-se breument al petit taulell de l'extrem, van pujar les escales. En arribar dalt, el va fer passar davant i tancà la porta.

Prop de la cadira, va quedar-se observant el seus gestos amb un esguard que la devorava, i ella va dir :

- Què fas ?

Però sense duresa, perquè havia sorprès la seva expressió i devia ~~plau~~ plaure-li. Quan penjava l'americana, encara sense treure-li els ulls de sobre, ^{l'ano}preguntà :

- T'agrada ?

- Molt. Ets tan bonica!...

I aleshores acabà de despullar-se rapidament, com si tot d'una comprengués que el temps passava, que es feia tard, que cada minut que perdia el perdia per sempre. Ella li agafa la mà i se'l va endur cap al llit.

- També tu m'agrades, ja t'ho he dit.

No va contestar, perquè una urgència estranya creixia dintre seu, i ara ja no tenia res a veure amb el temps, que s'havia fos misteriosament. Ella digué :

- Deixa'm a mi...

L'orientava, tot preguntant-li alguna cosa, però ell va continuar callat; no l'entenia bé i, en aquell moment, les paraules ja no tenien cap sentit. Només la seva presència física oferia realitat.

En acabar, la noia repetí :

- Es el primer cop, oi ?

Va assentir amb el cap, sense avergonyir-se'n, i la seguí amb la mirada. Ella havia corregut cap al fons de l'habitació i, mentre enfonsava la mà en l'aigua, féu :

- No miris, és lleig.

Però no ho era, i va continuar observant-la. Tenia ganes de preguntar-li coses, i la timidesa no li ho permetia. Ara menys que mai. La noia contestaria mentides, i ell ho endevinaria, i això ~~pot~~ potser destruiria aquell agradable equilibri que acabava de fer-se

en el seu interior. Es cert que s'ho imaginava d'una altra manera.

Però potser havia tingut sort. Ella... Se li acudí :

- Com et dius ?

- Marta. I tu ?

- Domènec.

- De veritat ?

- Sí.

Va saltar del llit, perquè ella ja s'eixugava, i agafà la roba del penjador.

Van sorgir tots dos i, quan ajustava la porta, la noia li preguntà :

- Tornaràs, un altre dia ?

- Sí.

Abans d'entrar a la sala va besar-lo, i ell es va pensar que era un costum.

- Sempre em trobaràs aquí.

En Ramos i en Sobrequer potser se n'havien anat, perquè no els va saber veure. Tampoc no els buscà, però, sinó que sortí de la casa apressadament, amb ganes de trobar-se sol, sense ningú que li destorbés els pensaments...

11

Per entre els pins podien distingir la clapa d'aigua del pantà, però llevat d'ella ningú no semblava interessat a contemplar-la. El pare i el senyor Rovira, una mica més amunt, tots dos amb la camisa espitregada, parlaven de política en veu baixa, tranquil·lament, potser per no destorbar les dues dones que, més avall, s'havien adormit, amb el petit Albert, sobre les americanes dels respectius marits a tall de coixí. La Roberta també estava estirada, però no dormia. La Carme va pensar que si algú passava per sota i aixecava la vista li veuria totes les cuixes, i això li féu observar que també ella havia plegat els genolls per més comoditat. Va allargar les cames, entorn de les quals s'aplanà les faldilles.

La tarda començava a fer-se-li pesada. Sempre li passava el mateix, quan sortien d'excursió. Fins a l'hora de dinar tot anava bé; després, s'avorria. L'Albert era massa petit, la seva germana era massa gran, i els altres... els altres també eren massa grans. Més s'estimava anar al cine, tot i la calor que hi feia.

També en feia aquí, però. L'ombra era més aviat il·lusòria; sempre hi havia un raig de sol o altre que s'endinsava entre els arbres. Ara mateix, una taca daurada se li esmunyia al llarg de les cames.

Va tornar a replegar-les, però tot seguit s'aixecà i va fer uns passos entre els pins, muntanya avall. La Roberta alçà el cap.

- On vas ?

S'arronsà d'espatlles :

- No ho sé...

Però la Roberta decidí seguir-la i baixà al seu costat, fins al

camí que circumdava el pantà. Els dos homes no havien dit res, potser ni havien observat que se n'anaven. Quan parlaven de política ~~només~~ ~~finalment~~ s'oblidaven de tot.

- Quina calor !

- Aquí potser s'estarà bé.

Es van asseure sobre l'herba. Més enllà hi havia una família sencera que dormia. L'home fins i tot roncava una mica. De més lluny, sota el pantà, venien els crits d'uns infants. Ella digué :

- No sé per què ens fan acompanyar-los.

La germana la va entendre.

- Es la seva idea del repòs dominical. Es comprén, tota la setmana treballat al despatx...

Es va estirar sobre el tou d'herba, mandrosament, voluptuosament i, tot d'una, a despit del que acabaven de dir, va semblar-li que ben mirat tampoc no s'ho passaven pas tan malament. Tanca els ulls, relaxada, i després es va tornar a estirar amb un impuls vague, amb una apetència adalerada... de què ? No ho sabia.

Van passar tres xicots que se les miraren. La Roberta es va allisar les faldilles i ella els observà amb els ulls mig aclucats, sense distingir res més que el contorn dels cossos. Però ells van continuar llur camí sense adreçar-los la paraula.

Un hàlit d'aire s'obrí pas entre els pins i despenat breument les branques més altres, sense arribar on eren elles, a la clapa d'herba que restà immòbil, submergida en la calda de les primeres hores de la tarda. La Roberta va dir :

- Fa mandra per tot. Fins i tot me'n fa de dormir.

- Ara s'està bé.

Va sentir un pessigolleig a la cama i es redreçà per caçar un insecte que s'hi passejava. Va esclafar-lo entre els dits i es fregà l'indret per on s'havia mogut, ~~ambdintamentamentament~~ els capcirons a-

tents i sensibles a la carícia de la pell aborrida. S'estreni i es queda mirant al lluny, cap als arbres de l'altra banda del pantà.

La Roberta també matava un insecte.

- I tot és ple de cuques...

Les excursions rarament eren reeixides, car totes dues hi posaven mala cara. Mai no trobaven res ben fet.

Va ajaçar-se de nou, amb els braços creuats sota el cap, i contemplà la seva germana mentre es preguntava si ella també arribaria a ésser tan bonica. Però se li va acudir que era molt més bruna.

Va passar un individu ja granat, potser d'una trentena d'anys, i va llambregar-les en silenci. S'allunyà cap a l'aigua que brillava, però després retrocedí i acaba per asseure's a una dotzena de passos. Les observà, i observà la família que dormia una mica més amunt, evidentment indecís si calia o no relacionar els dos grups.

La Roberta s'inclina al seu damunt :

- Ja veuràs com acabarà per dir-nos alguna cosa...

Ella l'examinà dissimuladament, però amb detenció. Va semblar-li que era un individu desagradable, amb un nas massa petit i la cara revellida. Tot ell era menut i revellit.

Acabava d'aclucar els ulls del tot quan va sentir la veu :

- Que potser esteu soles, maques ?

Esperà a veure què faria la seva germana, però la noia no contestà, com si no l'hagués sentit.

- Ei, que us ho dic a vosaltres... A tu, moreneta.

Va adonar-se que la Roberta mirava vessant amunt, cap on els homes continuaven parlant prop de les dones adormides. L'individu va seguir el seu esguard. No devia veure res, però va callar i, al cap d'uns segons, va estirar-se.

Ella es girà a la Roberta :

- Es fastigós, oi ?

- Sí, Com tots aquests que sempre busquen...

- Busquen ? Què vols dir ?

- Quan siguis gran ja ho sabràs.

Protestà :

- Ja ho sóc !

- No prou, encara.

Ella no es va donar per vençuda :

- Vols dir que diuen coses ?

- Sí, coses...

No estava satisfeta, la seva germana era massa reticent, però va callar, va tancar altre cop els ulls i va quedar-se reflexionant en el buit.

Un cos calid i bellugadís es deixa caure entre totes dues i una veu enjogassada exclamà :

- Bup ! Bup !

Es va mig redreçar mentre els cinc anys de l'Albert reien contra seu. La Roberta pregunta :

- Que ens volies espantar ?

- Sí.

Va passar per damunt les cames de la Carme i es va asseure a l'altra banda tot fent-li ganyotes. Ella va retornar-les-hi, amb la llengua fora.

- Que simpàtic !

El nen digué :

- Juguem ?

Ella li estirà la galta grassoneta i després li acaricià els cabells i va abraçar-lo, maternal i afalagada.

- Sí, A veure si m'atrapes !

Va aixecar-se amb una revolada i arrencà a correr cap al pantà, ara totalment oblidada que feia calor.

12

La mare va tenir un rebrot de protesta quan va dir gairebé durament, ella que sempre es mostrava tan dolça :

- Es que encara no m'ho puc creure !

I més baix, com per ella mateixa, afegí :

- Ha estat tot tan...

No va acabar, i en Domènec acotà el cap, perquè el qualificatiu que se li acudia era : "estúpid". Sí, es tractava del seu pare, i per això potser també calia afegir-n'hi un altre, però ara es referia a ~~homo hominem~~ un atzar cec que igualment podia haver colpit un desconegut.

Ja se n'havia anat tothom, llevat de la tia Marta, que havia vingut de Figueres i es quedaria fins l'endemà, i l'home era allí, al capdamunt del Cementiri Nou, ben tapat per la paret de maons que la paleta havia bastit lentament, sense emoció, amb la forçada indiferència de l'habitud.

Semblava impossible. No havia pas mort heroicament, com en Jaume Compte, com en Manuel G. Alba, defensant el CADCI, sinó d'una faiso inútil i anònima, víctima d'una bala perduda. Ningú no s'ho explicava, ningú no s'ho explicaria mai. Havia hagut d'acompanyar el senyor Matons al carrer d'Escudillers, on un moribund reclamava un notari per testar... Sí, però i després ? Que no ho veien que en aquell cap de Rambla tenia lloc una veritable batalla ?

La tia Marta sorpirà, potser amb una mica d'hipocresia, i seguidament, com un comentari més, va dir :

- Tindreu motiu de recordar-lo, aquest sis d'octubre...

"Tindreu", és clar. Ella, no. Ella tornaria a Fuguera a la seva vida de fadrina vella egoista.

La criada va sortir de la cuina i féu :

- Volen sopar, ja ?

Era tard, no s'havien adonat que el temps passava, ~~xxx~~ però ningú no tenia gana i en Domènec va prendre la iniciativa de contestar per tots :

- Més tard...

Eren asseguts en aquell cap de menjador, a fregar de la taula, però al marge, refugiats gairebé en l'angle de la paret, com per fer més íntima la petita reunió familiar. Ben just si gosaven moure's i les paraules que pronunciaven eren escasses i lentes. La protesta de la mare havia ressonat com una canonada.

Va sentir que el malestar creixia dintre seu i un tic nerviós el féu parpellejar repetidament. Per això va aixecar-se i començà a passejar-se d'un extrem a l'altre, entre les dues parets. Després va obrir el balcó i sortí a respirar l'aire nocturn, humit i fresc. No n'havia tingut esment, però l'atmosfera del pis encara era viciada per l'olor que sol deixar la combinació de flors i cadavers.

Va restar molt quiet, amoinat. El mot semblava gros, ^aimpúdic i tot, però no n'hi havia cap més : era un cadaver.

Interiorment, sanglotà. "avia cregut que seria etern, que sempre duraria. I ara... Per baix, per la vorera mal il.luminada, passava gent, persones indiferents que no sabien res d'aquella tragèdia.

El senyor Matons no havia pogut donar cap explicació, perquè no havien sortit plegats de casa del moribund. Ningú no havia pogut explicar res. Simplement, havia caigut i van recollir-lo ja sense vida, amb la cartera encara a les mans.

Es passà els dits pels ulls, però no hi tenia cap llàgrima. Era un gest només, un gest com tants, de persona viva. Després va tornar

a reposar-los sobre la barana del balcó.

S'encenien i s'apagaven llums, per la Granvia propera passava un tramvia i, tot seguit, algú es posà a córrer per la vorera oposada. Era una noia i l'observà. Entrava i sortia de les clapes de llum, fins que va desaparèixer sobtadament en tornar cap a Diputació.

I tot d'una va pensar en aquella altra noia, la Marta. No va preguntar-se què venia a fer, en aquell instant, entre les esquerdas del seu dolor, però provà de rebutjar-la com una presència indecent. Va cloure els ulls i els obrí de nou mentre s'arraulia, penetrat per l'humitat nocturna. I ella encara era allí.

Va separar-se de la barana i entrà altre cop al menjador. La mare deia :

- No, tampoc no hi faríem res.

Ignorava a què es referia, i no va preguntar-ho. Ajustà els dos batents, sense tancar-los del tot, i va reprendre el seu passeig d'una paret a l'altra. Evitava de mirar la mare de massa a prop, car en aquells dos dies havia envellit massa. Després d'aquell atac, ja feia tant de temps, s'havia tornat a refer, però ara els anys, atrets pel dolor, li queien damunt amb una avidesa d'au carnissera.

Dintre seu, inconscientment, va refer aquella cara i hi cercà els vint anys que havia tingut, però va substituir-la el rostre de la Marta que ell rebutjà de nou, amb un gest gairebé violent del cap. Era estrany. No l'havia tornada a veure més i, quan va preguntar, li explicaren :

- Fa dos dies que se'n va anar.

Ningú no sabia on, o no li ho van voler dir. Potser per això la recordava, perquè no havia tingut temps d'usar tot el seu desig.

La tia féu :

- Potser que sopem, ara. Us convé refer-vos. Vosaltres...

La mare el va consultar amb l'esguard, com no parava de fer des

de la vetlla.

- Si voleu...

S'arronsà d'espatlles, però la tia ja en va tenir prou. Va anar-se'n cap a la cuina, on la van sentir parlar amb la criada. La criada... Aviat no en tindrien, ara; sense els ingressos del pare ja no es podrien permetre aquell luxe.

Va sorprendre la mirada de la seva mare, que havia tornat a aixecar els ulls, i se li atansà amb un somriís forçat.

- Mare...

Va premer-li lleugerament l'espatlla amb uns dits nerviosos que hauria volgut amanyagadors i eren més aviat brutals. Ella no va dir res, però els ulls se li van entelar i en Domènec es trobà sense paraules. Mai no hi havia res a dir en els moments més greus, quan el dolor es feia dur i sòlid com l'acer. Els mots, superficials sempre a despit de la voluntat, no podien atènyer l'entranya on germinaven els sentiments més abassegadors. Un gest, potser...

La mare el va fer : enfilà la mà fins a la seva, que continuava damunt l'espatlla, immòbil i desamparada. Però després les mans es van separar de nou, com avergonyides, i tots dos van tornar a una solledat que potser no havien fugit mai.

Quan la tia entrà amb la noia que la seguia, féu la volta a la taula, més enllà de la qual va perllongar els passos fins a la porta del seu dormitori, on penetrà per asseure's a la cadira on tantes hores havia passat, estudiant, llegint, somniant. Repenjà ~~amb~~ el cap sobre els braços i a poc a poc s'hi anà refugiant, adolorit i alhora anhelant quelcom que no acabava d'identificar. Uns braços...

Tot de sobte es va trobar dempeus, disposat a escapar-se d'aquelles quatre parets, de l'ambient viciat de la casa, dels sentiments tèrbols i secrets que havia anat maurant en el curs dels anys i ara desorbitats per dos dies de dol.

Va sortir al menjador, on la criada ja parava la taula, el tra-
vessà sense dir paraula i va adreçar-se a la porta del pis. Abans d'ar-
ribar-hi, però, retrocedí i, sense entrar, digué :

- Me'n vaig...

Totes dues dones es van sobresaltar i la mare va fitar-lo amb la
mirada adolorida d'algué que se sent traicionat.

- Te'n vas ? On ?...

- A fer una volta, no ho sé...

No ho sabia, era veritat. I potser més valia així.

- Tan tard ? I avui...

Precisament avui, precisament ara. La tia, més distant, no atesa
en res d'essencial, ho devia comprendre més bé, o potser només fou
per pura indiferència, pel desig còmode d'evitar explicacions enutjo-
ses que va dir :

- Deixa'l, dona. Si és molt natural !

La mare sospirà :

- Potser sí.

I ell no es va esperar més; feu mitja volta i s'encaminà de nou
a la porta del pis.

13

El xicot escursà el pas i ella també va haver d'alentir-lo, però durant uns quants metres va continuar caminant una mica avançada, fins que s'adona que ell l'examinava per darrera. Aleshores l'esperà i tots dos proseguiren encara més lentament.

- No te'n recordes, doncs ?

- No, gens.

- Ben mirat, és natural.

- Però tu no ho ets, de Valls...

- No; només hi vaig passar un any. Tu, sí ?

- Jo, sí.

- T'havia vist pel carrer... Però sobretot aquell dia, quan jugàveu a casa dels... ja no en recordo com se deien ! Hi havia aquella noia, la Magda.

- Ah, sí, els "atallé" !

- Això... Nosaltres érem a la torre del costat. Sinó que jo no podia sortir. Us mirava des de darrera els vidres de la galeria, perquè tot just em començava a llevar.

No va preguntar-li què havia tingut, ni se li acudí, però ell li proporcionà la informació espontàniament, al cap d'una menuda pausa :

- Vaig tenir una pulmonia.

- Es xocant que després de tants anys... Jo era una nena, aleshores

- Sí... De primer no n'estava segur, i això que t'havia mirat força.

Va riure, com si s'excusés, i ella recordà com s'havia separat de les seves companyes per assegurar-se's els graons que menaven a la casa. Gairebé involuntàriament, va dir :

- Ens en vam anar aquell hivern, quan el pare va comprar la fàbrica que té ara.

- Nosaltres també vam deixar la vila...

Es va cenyir més estretament l'abric, car la boira començava a penetrar-la. Ell, en canvi, el duia negligentment descordat. L'observà de cua d'ull i, inquieta, es va haver de confessar que li agradava així.

El noi va allargar la mà cap al seu braç, mentre li deia :

- Ja eres una nena molt bonica...

- Deixa...

I se'n desfèu amb brusqueria, tot i que ell, més que agafar-la, li havia fregat simplement la manega. Dintre seu, però, hi havia quelcom que l'obligava a ~~retreure's~~ retreure's, aquell mateix impuls que, quan dansava, la feia encarcerar-se entre els braços de la seva parella. Potser per això no li agradava de ballar, potser per això rarament insistien els joves que l'havien invitat una vegada...

- Què et passa ?

- Res. Què vols dir ?

Havia endevinat alguna cosa i la fitava encuriolit. Era un xicot sense inhibicions, natural, espontani, una qualitat que l'atreia i, ensems, la repel·lia.

- De vegades ets estranya...

Ho deia com si es coneguessin a fons, com si s'haguessin freqüentat tota la vida, i era només la tercera vegada que es veien, la segona que sortien plegats. Però fins avui no li havia parlat de Valls, potser perquè de primer no l'havia acabada d'identificar a despit de les seves afirmacions.

Es va treure una cigarreta de la butxaca de l'americana i la va encendre sense atur^a-se del tot. Ella, ara, caminava fidelment al seu costat, lenta, potser secretament desitjosa que la cantonada on s'hau-

rien d'acomiar no fos tan a prop, allí mateix, a l'altra banda de
carrer. Ell també hi devia pensar, perquè aleshores va dir :

- Demà...

Rectificà :

- No, demà no puc. Demà passat... M'agradaria tornar a sortir amb
tu.

- No sé si podré.

- Per què ?

- No ho sé.

- Si és una excusa, digues-m'ho clarament.

En aquell instant va trobar-lo antipàtic, potser perquè es mostra-
va massa franc. Però quan el va mirar i observà els seus ulls, alguna
cosa, un sentiment hostil, es va fondre com esbandit per la calidesa
del seu esguard.

- No, no ho és...

Reflexionà un breu moment, com si li calgués aplegar una mica
de coratge abans d'explicar :

- No sé si està bé que ens veiem tan sovint.

Ell s'admirà :

- Sovint ? Els qui festegen es veuen cada dia.

- Però nosaltres no festegem.

Ell es va inclinar i, baixet, digué :

- Perquè no volem.

Des d'algun indret va envair-la una sensació ardent i esponjosa,
car allò era una declaració, però paral·lela i barrejada a aquest
onada càlida, sentí les ditades d'una altra sensació freda que li en-
duria les faccions. Va accelerar el pas, ara sense recordar que aviat
s'haurien de separar, i ell gairebé va haver de córrer per no quedar-
se enrera.

-Ei, què et passa, ara ?

Ella, però, ja es recobrava i alentí de nou la marxa, sense con-
testar.

- Has sentit què t'he dit ?

- Sí.

- I...

Sabia que era una banalitat, però no trobava cap més manera de
defugir el compromís en què la posava la seva impaciència. Exclamà :

- Si gairebé no ens coneixem !

- No ? Des de petits...

Va riure, com si a ell mateix li fes gràcia. A ella, en canvi,
no li'n feia gens. La lluita començava. O potser ja havia començat
abans i ara només proseguia ? Atreta i repel·lida... En el secret del
seu pensament es va dir : Marià. Però no era això, un nom no volia
dir res. Un home, un xicot... Contestà :

- Com a broma està bé.

Ell va aturar-se :

- Broma, dius ?

Allargà ràpidament la mà i ara sí que va subjectar-la de veri-
tat pel braç.

- Escolta, Marina...

No va tenir temps de protestar; ell ja havia descobert el refu-
gi fosc de l'entrada propera i l'hi arrossegava amb un moviment àvid.
Va sentir que l'abraçava i avançà els colzes per tal de deslliurar-
se'n amb una mena de crit :

- Què em vols fer ?

- Fer ?

Semblava sincerament sorprès, i aleshores es va adonar que les
seves mans havien cedit sense resistència, que tot plegat havia estat
un gest impulsiu però innocent. Se'n va avergonyir.

- Què et passa, Marina ? Estàs molt nerviosa...

Aquesta curiositat també era franca, natural. Era un xicot sense secrets, i ella blegà el cap, desconcertada. El cor, però, encara no se li havia aquietat i va haver d'obrir la boca per respirar fort.

Ell insistí :

- Quina mena de noia ets ?

"Airebé tímidament, aixecà la mà i va tocar-li la galta. Ella no digué res tot i que el repicament del cor s'accelerava de nou.

El noi se li atansà més, i la Marina va poder observar-li els llavis, ~~grans~~ molsuts, humits, gairebé indecents, amb el bigoti que els limitava per la banda de dalt, espès i negre, amenaçador...

Una onada de fàstic se li estimbà de galta a galta i li omplí la boca. Un fàstic fred i llegiscós que feia rebentar un record punyent.

Amb salvatgeria, va aixecar les mans ~~movent~~ i el rebutjà. Ell gairebé va perdre l'equilibri, però la noia ja s'havia escapolit i corria enfollida. Era a tocar de la porta de casa quan va sentir la seva veu :

- Marina ! Marina !

Però no es va tombar ni alentí la cursa fins que arribà al replà del seu pis.

14

Els darrers compassos de l'últim moviment de la "Symphonie Espagnole" de Lalo van diluir-se en el silenci de la cambra on eren tots dos sols i Yehudi Menuhin i el seu Stradivari prodigiós, acompanyats per l'Orquesta Simfònica de París, es refugiaren de nou en la freda indiferència del disc que en Sobrequer agafa amb les seves mans delicades, gairebé pal·lidament malaltisses.

- Què et sembla ?

Ell defugí el comentari precís :

- Ja saps que no sóc un entès...

El company, però, insistí :

- Així i tot...

- Molt senzill, agradablement senzill.

Es va aixecar mentre en Sobrequer comentava :

- Ingenun diuen.

- Sí, potser és això. Però aquest noi... quina meravella !

- I la impressió és molt bona.

Va desar-lo curiosament, d'esquena.

- Fer avui ja en deus tenir prou...

- Més que res perquè és tard. No et pensis que no m'agrada; a la meua manera, és clar.

- Més que res, és que ets complaent.

I li va somriure, còmplice. En Domènec confessà :

- Potser sí.

Es va moure cap a la porta de l'habitació, com indecís.

- Te'n vas, doncs, ja ?

- He de passar pel centre. Hi ha reunió.

- Tu i la ditxosa política !

Era un retret amable, i no el va molestar.

- Política... No sé si ho és ben bé, de política. Però passen coses, vivim uns moments emocionants, i sembla una llastina no participar-hi, quedar-se al marge...

En Sobrequer, naturalment, no estava convençut.

- Què vols que et digui ? Hi ha tantes petiteses ! De vegades em fa la impressió que tot es perd en anècdota. I, el que és pitjor, en anècdota dolenta.

- No et pensis que no me n'adono. Però hi ha gent de bona fe;

- No dic que no.

Va agafar el paquet de cigarretes i l'allargà al seu amic. Ell en va ~~extirrar~~ ^{extirrar} una amb un gest absent. L'altre proseguí :

- Però aquesta bona fe fa el joc dels aprofitats. Per què tantes divisions i subdivisions, tants matisos ? Es que ningú no es resigna a seguir, a obeir, i tothom vol ser cap de colla ?

Reflexionà :

- Però, naturalment, què sé jo !

L'exclamació, ho va veure, no era sincera. I va tenir-ne la confirmació quan en Sobrequer afegí :

- I, per si fos poc, aquest confusionisme ! Es diria que tots els partits polítics s'han convertit en partits socials. Trobo que és un error.

- Són aspectes complementaris. Un partit polític, qualsevol partit polític, reuneix entre els seus membres una majoria que pertany a un sector social determinat. És natural, aleshores, que hi introdueixi elements de la lluita de classes.

En Sobrequer reflexionà i, a la fi, es decidí a encendre la cigarreta. En Domenec, que s'havia oblidat de la seva, aprofità el mateix llumí.

- Sembla lògic, sí. No se m'havia acudit. Però els qui ens miren tot això des de fora...

Ell va somriure i es repenjà contra la butaca ~~contingent~~ que havia abandonat, a la qual acabava de retornar instintivament després d'encendre el tabac.

- Vulguis o no, també us ho mireu des d'un punt de vista social. D'acord amb els interessos de la vostra classe. Tu, per exemple... En fi, dic tu perquè vé més a mà... Quan ens retreu de confondre la lluita política amb la lluita social, ho fas perquè les nostres reivindicacions són de caràcter proletari. Trobes natural que els partits de dreta, o de centre, com Acció Catalana, siguin socialment conservadors • fins i tot reaccionaris.

- Potser sí.

- Fins fa poc, pot dir-se que la classe obrera no havia tingut ocasió d'expressar-me més que a través de grups que no ~~interpretaven~~ la interpretaven correctament, lliurats a una activitat terrorista que no solament no els proporcionava cap avantatge pràctic, sinó que els privava de tota possibilitat de diàleg. Ara el diàleg s'ha pogut establir i no ens ha de sorprendre, tampoc, que de vegades sigui una mica dur...

En Sobrequer aixecà les mans, com si demanés gràcia. Després va riure.

- No sé si te n'adones, però ja fas discursos i tot !

Va tancar en sec :

- Perdona.

- No, home, no !

Recorda :

- De totes maneres, me n'he d'anar. Es més tard que no em pensava.

En Sobrequer va acompanyar-lo fins a la porta. Els dits, blancs i fins, es van immobilitzar sobre el pany. Una mica tímidament, comen-

gà :

- Ara que, no perquè jo sigui un burgès...

Va tustar-li l'esquena, fent per manera d'e_vitar els seus ulls dissortats, i va dir :

- Un burgès, tu ? Pitjor home, pitjor : un aristòcrata !

Alçà el braç :

- Es a dir : pitjor, no. Ara i entre nosaltres, no.

En Sobrequer obrí la porta. La mirada semblava haver-seli aclarit una mica.

- De vegades dius coses...

Va sortir al replà i es girà :

- Tots, diem coses...

Va somriure, mentre avançava lleugerament de costat.

- Bé... I gràcies per l'audició.

-Ja ho saps, sempre que vulghis. A la tarda sempre sóc a casa.

- Però has d'estudiar.

- Hi ha temps per tot.

Va saludar-lo, aquest cop amb la mà, i anà allunyant-se graons avall. No fou fins en arribar al carrer que se li va acudir que, a despit de tot, potser ja no eren tan amics com abans.

15

Van aturar-se a contemplar l'escamot que pujava pel mig de l'avinguda de Mistral, i en aquell precís instant va espetegar la descàrrega de fuselleria. Els homes es van desplegar desordenadament cap als costats, on cercaren un refugi en les escales properes. Tots duien les armes a les mans, però cap d'ells no havia disparat encara. Un xicot jove va saltar al seu costat i cridà alguna cosa, potser :

- Què feu ?

No ho va entendre bé. Però tot seguit el xicot va aturar-se, es girà i la Lluïsa va sentir la mà que l'engrapava una mica més amunt del colze. Simultàniament, la noia es va queixar sota el dolor de la carn violentament esquinçada i el desconegut va deixar-li anar el braç com si fos un ferro roent. Aleshores va veure que la pell se li omplia de sang.

- De pressa, que us mataran !

La urgència de la seva veu les va treure de llur immobilitat i totes dues van seguir-lo cap a l'entrada. Ja hi havia algú altre que disparava, agenollat, apuntant cap a un terrat de l'altra banda.

Elles van córrer capdins, amb el xicot. L'altre va dir entre dents :

- Maleïts ! N'hi ha a tots dos costats...

El carrer s'havia quedat net en uns segons, però ara ella només sabia mirar-se el braç, i va veure que també l'Anneta s'inclinava al seu damunt amb els ulls oberts. El xicot s'examinava el dit, car la bala els havia fregat tots dos, però va desviar la seva atenció cap a la ferida de la noia i, gairebé puerilment, preguntà :

- Es greu ?

I tot seguit exclamà :

- Per què carall us quedàveu allí com dues encantades ?

Ni ella ni l'Anneta no van saber contestar-li, i el noi li examinà el braç .

- Sembla superficial.

Era molt jove, va observar, i tenia una veu manyaga, tot i que ara parlava excitadament.

- Però més valdria curar-ho...

La sang degotava lenta, però seguida. Potser no era tan superficial com semblava, la ferida.

Amb el fusell a l'altra mà, va fer-les pujar cap als pisos. Aleshores va veure que gairebé tots eren oberts i que la gent havia sortit a l'escala. Més amunt distingí un grup armat que forcejava la porta del terrar, cosa que va trobar estranya, car algú o altre de l'edifici havia de tenir la clau.

Ell es va aturar a frec de les primeres persones.

- No hi ha ningú que pugui curar aquesta noia ?

Una dona es va separar de les altres veïnes, cap al pis que es veia darrera. Van entrar tots tres darrera seu i la seguiren cap a la cambra de bany. La dona va dir :

- I vostè ?

Tots van mirar-li el dit, encetat prop de la falange. El xicot s'arrossejà d'espatlles.

- No és res.

- Vol que l'hi emboliqui ?

S'ho deixà fer i, per damunt l'espatlla de la dona, va alambregar-les amb un esguard sorrut.

- Què hi fèieu, al carrer ? No són dies de voltar...

- Ja ho sé...

Havien sortit de casa amb la intenció d'arribar-se només fins a la plaça d'Espanya, però en veure els carrers tan tranquils decidiren continuar fins al mercat de Sant Antoni, per l'avinguda de Mistral.

La dona va tallar la gasa amb que acabava de protegir el dit i nusà estretament els dos extrems abans de girar-se-li. El xicot digué :

- Gràcies.

I a elles, gairebé durament :

- Una altra vegada, més val que us quedeu a casa...

I va sortir. La dona els preguntà :

- Us heu espantat ?

- Una mica.

- Us donaré un cordial.

De primer, però, va desinfectar-li el braç i va posar-li una gasa, com havia fet amb el noi. Ella mirava cap a la porta, amb la vaga idea que tornaria, però de segur que se'n devia haver anat cap a la teulada, o potser a la porta del carrer, amb els seus companys. La fusellada no havia pas cessat.

La primera pausa es va fer mentre bevien el llocor que la dona va servir-los al menjador, però l'estrèpit va reprendre gairebé immediatament, i ella va dir :

- Més val que us quedeu fins que això s'acabi. No és prudent, sortir.

No van quedar-se dins del pis, sinó que se n'anaren a l'escala, on encara hi havia altres veïns, entre els quals esperaren, silencioses. Podien sentir perfectament que, des de baix, algú disparava sense interrupció, però després van adonar-se que eren dos fusells diferents.

Un vellet comentà :

- Al carrer n'hi ha uns quants d'estesos. M'estranya que no hagin

fet una estossinada, perquè ens han agafat entre dos pisos.

- Els caçaran, no poden pas escapar-se.

El vell era més escèptic :

- Qui sap ! Les escales tan serveixen per pujar com per baixar...

I va riure amb una rialleta seca. Van sentir-se corregudes cap a la banda de dalt i dos xicots, amb les armes a les mans, saltaren pels graons, escapats cap a l'entrada.

L'Anneta va insinuar :

-I si pujàvem al terrat ?...

- I ara ! Vosaltres no us bellugueu d'aquí !

Ho havia dit la dona, la qual tot seguit preguntà :

- On viviu ?

- Al carrer de Sant Roc.

- Ja ho saben, a casa vostra, que heu sortit ? Passaran angúnia...

Es van mirar amb una llambregada culpable, ja que se n'havien anat sense dir res. Es clar que l'Anneta gairebé no tenia ningú; la seva mare ja era com si no fos d'aquest món.

Algú va baixar dels pisosalts i, satisfet, va dir :

- Ja els estan desallotjant.

Una dona manifestà :

-Per força havien de tenir algun còmplice als pisos...

- Oh, és clar !

Ara només se sentien trets aïllats i a l'entrada de la casa s'havia fet el silenci, com si tothom se n'hagués anat. Per precaució, però, van continuar esperant. El vellet, que havia desaparegut, tornà. Devia haver mirat pel balcó, perquè va dir :

- A l'altra banda ja no en queda cap... Deuen haver telefonat demanant reforços, hi ha dos camions que de primer no havia vist i tots els terrats són plens de milicians.

Tothom ho volgué veure i l'escala va buidar-se en uns segons.

Elles dues anaven a seguir la dona, però la Lluïsa es va repensar i arrossegà la seva amiga cap baix.

Tal com havien pensat, a l'entrada ja no quedava ningú, però quan es disposaven a sortir al carrer es van sentir més trets, llunyans, com si encara es perseguissin per les teulades, i van aturar-se. Més a-
vall hi havia dos homes que recollien un dels morts; devien carregar-lo al camió, i elles ho van atrevir-se a sortir prou enfora per seguir la maniobra.

No es van moure fins que baixaren tres homes armats, tots tres joves, bruts i suats. Simultàniament, observaren que l'avinguda començava a poblar-se de melicians.

- Ja es pot sortir ?

- Sembla...

Els van seguir al carrer. Un dels camions que havia vist el vell ja se n'havia anat amb els morts i ferits i els homes s'enfilaven a l'altre, tan mal aparcat que tenia una roda sobre el passeig.

El xicot donava la volta a la cantonada quan elles pujaven per la vorera. Devia haver sortit per una escala de l'altre carrer. Un camal dels pantalons li penjava, esquíngat. Van aturar-se, però ell les mira breument, sense reconèixer-les, i hauria passat de llarg si ella no hagués dit :

- Els heu agafat tots ?

- Sí...

Aleshores li va somriure i els seus ulls es desplaçaren cap al braç embenat.

- Ah, sou vosaltres ! Com va, aquest braç ?

- No ha estat res.

Va veure que continuava examinant-la amb atenció, com si fins aleshores no la descobrís. Al cap d'uns moments, féu :

- M'agradaria assegurar-me que set cura bé. Potser...

Perquè ha mort una noia

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

Època d'en Primo - Jocs d'infants. Escola
Domènec - mare ataca al car Proletariats Rep.
Marina - de seguida a l'escola rebel

7. Noia de casa bona. veu la jingona com tarda amb
el seu promès

8. Partit de futbol. - Arriba un xirot i els anuncia que el
Parlament ha aprovat l'Estatut.

10. Primera visita a casa de menjars

12. Pare de Domènec mar d'una bella fududa - 6 d'octubre

13. Declaració a marina - Ella el rebutja. Algunes experiències
desagradables anterior?

14. Conversa sobre política amb Soler i Guàrdia

15. La revolta. Domènec milita

16. La guerra

21. El saqueig de menjars

26. A França l'abís quant al pors i el sexe.

28. Domènec - experiança amb Marina - que el rebutja quan vol fer-li
l'amor

2 - Treballa en una empresa de publicitat - redactor

4 - coneix una noia Anna - Mre Teresa que treballa per a
una organització clandestina

Marina s mata amb el cotxe. Rebutja a Domènec. Insinuació:
lesbianes -

42. Domènec s manifesta enemic de la violència.

Mre Teresa i el seu grup assalten un banc, amb tants pegats.
La policia le busca i demana refugi a Domènec, el qual li
demana el cor a canvi

51. L'organització passa balance de la seva activitat: perdut 42 hores
prop de 2 milions de pessets de guany. Resultats positius de llur

actuantat : cap.

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

Darrer capítol : per Sr Teresa. Donada l'alta
la seva al diari i reacciona : s'adona que mol-
tes de les coses que passaran després de la guerra Ma-
rien produït per no haver dit no, ell i tals con-
ell. Es fa el propòsit d'apropiar-se la flauta.

Evaluació

La vida i la qualitat de la vida quotidiana
quan no hi ha un ideal que ens mena a limitar i
donar-li un sentit. Sr Teresa no, però la seva
mort és molt distinta de la mort de l'altre gent.
perquè la seva vida té un sentit i per això la
seua mort té el seu.

El Germen de Temps Obert? Considerar-ho i
estudiar-ho a fons

Ella va esperar, complaguda, i va somriure per encoratjar-lo.

- Que et sembla si diumenge... Vull dir que ens podríem trobar...

L'Anneta va intervenir :

- No pots pas dir-li que no. Ens ha salvat la vida...

- No ho dic pas.

- A la plaça d'Espanya, a les cinc ? A tocar de la sortida del metro ?...

- Sí... Em dic Lluïsa.

- I jo Domènec. Fins diumenge, doncs. Ara m'he de reunir amb els companys.

Van seguir-lo amb la mirada i ell es girà encara a somriure'ls.
Després ella va dir :

- Anem, que és tard.

16

Va fitar-la, un cop més sorprès dels seus ulls blaus. Li preguntà :

- Sempre diu que sí ?

Ell ~~sembla~~ q ue s'estranyava, potser perquè no comprenia l'abast de la seva pregunta, i, encara repenjada contra seu, contestà :

- Per què ?

- Fins ara sempre has dit que sí a tot. Fa quatre dies que només dius que sí...

La noia acalà els ulls, però tornà a alçar-los tot seguit, ni seriosa ni somrient, tranquil·la com si la seva presència no acabés de commoure-la.

- No ho sé.

- Proposi el que proposi, sempre dius que sí. No caldria que et preguntés...

Reflexionava si s'adonaria del retret implícit en les seves paraules i en el to de la veu, i per la resposta no va saber decidir-ho.

- Sempre tens bones idees...

- I si un dia no les tinc ?

- Aleshores, ja veurem.

Es va inclinar ràpidament endavant, i ella no el va defugir. Potser ni havia tingut temps de fer-ho, car en el mateix moment l'enllaçava per la cintura, atent al braç encara ~~embenat~~. Els llavis es van unir i, en separar-se, la mirà de nou.

- I ara que dius ?

- No ho sé...

Esguarda amunt i avall, però no hi havia ningú. Els horts semblaven abandonats, si bé no ho estaven, ja que més lluny podien sentir una veu d'home que cantava solitariamente.

- No ho saps ?

Continuava amb el braç darrera l'esquena de la noia i ella va repenjar el cap contra la seva espatlla, falaguera com un gat i, com un gat també, una mica impersonal.

- De vegades em pregunto si no és pura indiferència...

Va comprendre que no ho havia d'haver dit, però ara ja estava. Ella aixecà els ulls.

- Indiferència ?

El mirava, no ofesa, no ferida, simplement plena de bona fe. Això era el que l'irritava més.

- Sí, que tant te fa.

- No és veritat.

Va desenllaçar-la i amb dos dits, delicadament, li agafa la cara i la immobilitza a un pam de la seva. En un altre tó de veu, preguntà:

- M'estimes ?

Va veure clarament com es torbava, una cosa que potser no havia fet quan la besà. Volia defugir-li l'esguard, però ell no li deixava anar la barbeta i l'obligà a mirar-lo de nou.

- M'estimes ?

Va fer que sí amb el cap, parpallejant. Aleshores ell va abraçar-la amb tots dos braços i la tornà a besar. La noia va obrir una mica els llavis, com si li faltés aire.

- Des de quan ? Des d'ara ? Perquè t'he besat ?

- No...

- Has dit no !

Ella va haver de somriure, però en Domènec va prosseguir :

- Des d'ahir, doncs ? O des d'abans d'ahir ?...

La Lluïsa va continuar fent que no, arca amb el cap. Els homes avançaven entre els horts i ells, gairebé instintivament, s'enfonsaren més en l'herba protectora. Així i tot, eren perfectament visibles. Els homes s'atansaren, mirant-los, i ells dos van esperar silenciosos. Quan van donar-los l'esquena, en Domènec desplaçà els ulls cap als seus, sense preguntar res, i li acaricià els genolls, gairebé distret, mentre pensava que en podria fer el que volgués, que només li calia allargar els dits...

- Què mires ?

- Ets molt bonica.

Ella va passar-li el braç pel seu, com per fer més íntim el contacte. Va tornar a besar-la i aleshores, sense haver-ho premeditat, la seva mà avançà lleugerament fins als pits, on va immobilitzar-la sobre el batec que s'endevinava pell enllà, i ella no va dir res, ni es va moure. Va vinclar-la enrera, i ~~enlla~~ la noia obeí el moviment, ara amb la mà que s'enfilava braç amunt, cap a darrera el coll.

La mira als ulls, que es feien transparents i humits, i la mirada va perllongar-se, ella mig ajaçada sobre l'herba, únicament sostinguda per l'abraçada, mentre ell tornava a moure la mà per acariciar-li els cabells sedosos.

La Lluïsa es va anar redreçant a poca poc, com desitjosa de sentir-se més propera, i ell la va ajudar amb un moviment del braç. Esguarda cap a les seves cames, on l'herba creixia, i atansà les seves, plegades, als genolls de la noia.

La llum s'havia anat fonent i, entre els horts, la nit començava a fer-se íntima i còmplice. El cant de l'home, més lluny, morí, i el camí continuava solitari fins on abastaven els ulls. Al fons de tot, es dreçava l'edifici de la "aternitat".

Quan desvià l'esguard va adonar-se que ella encara el mirava amb els mateixos ulls transparents, més lluminosos que no permetia el tom-

bant de la tarda. Li va haver de somriure, i preguntà:

- No dius res ?

Féu que no amb el cap. I és clar, se li va acudir, què havia de dir ?

Va besar-la, i ella es deixà anar contra seu, càlida i consentidora, però potser sense autèntica passió. Ho va sentir distintament, però no ho comprenia, car ella l'estimava, era veritat, i li agrada que la petonegés. De sobte, però, tot li va semblar d'una claredat diàfana : li faltava voluntat i fins i tot davant l'amor era incapaç de sobreposar-se a la seva abúlia. Va veure-la com un animallet dòcil i que calsa. Sinó que ara tot just era el començament, i ella era bonica, desbordant de joventut.

Va sentir la fiblada misteriosa, a repel dels seus pensaments, només perquè sabia que era allí, al seu abast, i que els llavis, ja separats, continuaven a frec dels seus. Tancà els ulls i va tornar a obrir-los com empenyut per una necessitat indefugible. La mà relliscà pel cos i va aturar-la a les palpentes, però els dits i l'instint eren savis. Ella va arraulir-se més contra seu i fins al cap d'una estona no protestà suaument :

- Domènec...

No li'n va fer cas i es limità a mirar-la mentre la mà, nerviosa, s'estremia. La noia va cloure els ulls, com de primer havia fet ell, i els obrí de nou. En Domenec preguntà :

- No ho vols ?

Ella va moure els llavis, sense dir res, però després retrobà la veu :

- No ho sé...

- No ho saps ?

La noia el mirava, desvalguda, i ell arriscà la carícia per veure com es reflectia en els seus ulls. Ja no eren tan nans clars ni

transparents, però no havien enfosquit del tot.

- Diques que sí.

Ella murmurà :

- Domènec...

Va esperar i, en veure que callava, va besar-la de nou, i després tornà a ~~esperar~~ esperar, ara sense preguntar res, amb una mà perduda entre les seves cuixes i els ulls clavats en els ulls que a la fi el defugiren, quan ella acalà el cap i es premé contra seu mentre amb un bleix gairebé inaudible consentia :

- Si tu vols...

I, contra tota esperança, ell es va sentir infinitament enten-
drit i es confessà que també l'estimava.

17

L'Instructor s'escurà la gorja breument i, sense alçar els ulls del paper, va continuar llegint :

- "Article 134. Les eleccions de diputats a tots els Sòviets de diputats de treballadors : Consell Suprem de la URSS, Consells Suprem de les Repúbliques Federades, Sòviets de ~~de~~ diputats dels treballadors del territori i regions, Consells Suprem de les Repúbliques Autònomes, Sòviets de diputats dels treballadors de les regions autònomes, Sòviets de diputats dels treballadors dels districtes, ciutats i localitats rurals ("stanitzas", pobles, llogarrets, "kichlaks", "aouls"), són fetes pels electors al syfragi universal igual i directe, amb escrutini secret"

La "atilde badallà i, després, sostingué impertèrrita l'esguard de la rossa descolorida que es passava les sessions fent preguntes, amb gran entusiasme inicial de l'Instructor, el qual, però, a poc a poc, començava a fastiguejar-se una mica, si bé procurava dissimular-ho.

Aquell curset de formació política era una llauna, però calia passar-hi, com havia hagut de passar per l'afiliació anterior. Allò li facilitaria les coses si verament volia arribar a aconseguir el títol d'infermera. Li ho havien dit prou clar, i el doctor Moliné, a l'hospital, se la mirava paternalment. Estava content que hagués seguit el seu consell.

Va tancar els ulls mentre l'home proseguia :

- "Article 141. A les eleccions les candidatures són presentades per circumscripcions electorals. El dret de presentar els candidats està

garantit a les organitzacions socials i..."

Enca,ra no acabava ? La rossa no li treia els ulls de sobre, com si endevinés el seu avorriment. Però quina/altra reacció era possible, davant aquella lectura que durava des de feia tres quarts ? Què n'havia de fer, ella, de la Constitució Soviètica ? Però el doctor Moliné creia que una formació política era imprescindible al personal que feia practiques sota les seves ordres.

- "Article 143. Les armes d'Estat de la Unió de Repúbliques Soviètiques Socialistes es componen d'una falç i un martell sobre/el globus terrestre, il.luminats..."

El pare hauria preferit veure-la/ingressar a la C.N.T., on ell mateix s'havia hagut d'afiliar, perquè al seu dir aquella central sindical tenia si més no l'avantatge de no estar sotmesa a influències estrangeres, però el doctor Moliné...

Es va mirar iradament la rossa, que continuava observant-la. Però després s'adona que no, que en realitat no la mirava. No mirava res. Escoltava amb tanta atenció que era com si fos cega.

L'Eulàlia va tocar-la pel colze. Tenia el llapis a la boca i el mossegava com un infant. Es van somriure discretament, ella no sabia per què.

- "Article 146. La Constitució de la URSS no/pot/ésser modificada sinó per decisió del Consell Suprem de la URSS, adoptada per una majoria almenys de 2/3 parts de vots en cada una de les seves cambres".

L'Instructor aixecà els ulls i tothom semblà relaxar-se. Un murmurí imprecís va recórrer la sala d'un extrem a l'altre i l'home es consulta el rellotge. Va tornar a escurar-se la gorja i digué :

- Per avui, res més. En la propera reunió comentarem els punts més destacats d'aquest text, però de primer m'ha semblat preferible llegir-vos-el in extenso per tal que abans de passar a les preguntes en tinguéssiu un coneixement precís... Fins divendres, doncs...

Es van aixecar totes amb una gran remor de cadires, i algunes, les de sempre, es van atansar a l'Instructor. Ella va mirar-les desdenyosament i es girà cap a la sortida.

- Matilde, Matilde !

S'havia oblidat de l'Eulàlia, i l'esperà. Van sortir plegades, com de costum, i després baixaren pel passeig, a peu, com solien fer sempre.

- No sé què et deu haver semblat, però...

Es va arronsar d'espatlles, potser per significar que ni valia la pena de parlar-ne. L'altra va dir :

- Em sembla que ho deixaré. Entre una cosa i l'altra...

- Què vols dir, entre una cosa i l'altra ?

- No ho sé. Això i l'hospital. I potser, més que res, l'hospital. Em pensava que m'hi acostumaria...

- Et fa fastic ? No t'havies queixat mai...

- No, ja ho sé. Per això, perquè em pensava que m'hi acostumaria. A tu no et fa res ?

- Algú o altre ho ha de fer, oi ?

- Sí, això sí.

Ella va explicar :

- I tampoc no ha de durar sempre. Després de la guerra, em vull fer llevadora.

- Sí.

Recordà que ja li ho havia dit altres vegades. Sabia que contestaria, perquè ho havia contestat cada cop. I no es va equivocar :

- No sé com tens cor. Es tan repugnant, també... Potser més i tot.

- Es guanyen pessetes. Metge hauria volgut ser. Però...

Aleshores, l'Eulàlia va tenir una pregunta inesperada :

- N'has vist mai cap, de part ?

- I tu ?

- No.

- Jotampoc.

Però no era veritat; n'havia vist dos. Es clar que totes dues vegades l'havien foragitada. Ara ja no passaria més, al veïnat tothom sabia que volia fer-se llevadora. Quan la senyora Tecla deslliurés, li permetria d'assistir-hi; li ho havia promès.

Van tornar per la Ronda, cap a Urquinaona, on agafarien el tramvia del Poble Nou.

- I si ho deixes, què faràs ?

- M'agradaria més llogar-me de dependenta.

- I de què t'haurien servir els tres cursos de batxillerat ?

- De res, ja ho sé.

Però no va donar més explicacions. La "atilde reflexionà :

- Una dependenta sempre és una dependenta. A més, quan s'acabi la guerra, potser ja no n'hi haurà. Vull dir com tu t'ho imagines.

- Sempre n'hi haurà.

- Encara que així fos. Dependre d'un sou...

L'altra va dir inesperadament :

- Un dia o altre bé em deuré casar ! No penses casar-te, tu ?

- Sí... Però em puc casar i fer de llevadora.

- Es clar, és diferent.

Van continuar avançant, ara en silenci. La cua era molt llarga i devia fer estona que no havia passat cap tramvia. Van col·locar-se darrera de tot. L'Eulàlia va dir :

- Cada dia fem més tard. Després, a casa es queixen.

- Els pares sempre es queixen.

L'altra l'esguardà :

- Sempre has estat igual, tu.

- Què vols dir ?

- Que mai no t'ha fet por res. A col·legi ja eres així. Et castiga-

ven, i tu tan tranquil·la.

- No eren pas càstigs tan terribles.
- Si ho mirem ara, potser no. Però aleshores...
- Tampoc, aleshores. Sabies que no podien durar sempre, que aviat seria l'hora de sortir i tornaries a casa.

L'altra continuava mirant-la, i exclamà :

- Que dura que ets !
- Dura ?
- Sí.
- No diguis ximpleries ! Mira, ja vé el tramvia.

Tothom l'havia vist i la cua oscil·là de cap a cap, com si tot d'una retornés a la vida.

L'Eulàlia es queixà :

- No podem seure.

Ella va arronsar-se d'espatlles.

- Tant li fa.

Per darrera la cortina transparent de volves blanques, van passar una colla de genets silenciosos i esperitats. Les siluetes dels cavalls es ~~desdibuixaven~~ desdibuixaven sota els homes arraulits a les celles i algú va dir :

- Es Longo. Sempre va a cavall.

- I tu què saps ?

Un altre preguntà :

- Qui és, Longo ?

- El comisari polític de la "Garibaldi".

Els genets ja s'havien perdut, engolits pel bosc que la carretera de França partia en dues meitats inacabables.

La vetlla, al llarg d'aquella mateixa carretera, havien rebutjat les tropes de les divisions "Littorio" i "Fiamme nere". Un altre xicot ho va recordar i comentà :

- Ben mirat ja ens en podríem tornar a casa! Tot s'ho fan entre ells

"Ells" eren no tan sols els italians d'ambdues bandes, sinó les cinc brigades internacionals, les unitats blindades russes, els avions italians i alemanys. Ara aquests havien desaparegut, com fosos per la neu que continuava caient, espaiada, arremolinada però per la tempesta de vent que, dins del bosc, ensopegava amb els arbres, udolant entre les branques bellugadisses com una sorra traidorena.

Tots es van encongir una mica més sota els pesats capots militars, i observaren la carretera. El bosc era ple d'homes i, més enllà de la cinta xopa d'aigua i de fang, podien distingir les siluetes que es movien, desplaçant-se en tot de moviments que, des d'allí,

semblaven misteriosos, gairebé mancats d'objectiu.

Tot i el temps, la batalla no havia pas cedit en intensitat i, carretera endavant, es foguejaven com salvatges, amb obstinació. Ara i adés les bales espetegaven entre les copes dels arbres, enlaire, però sovint n'hi havia alguna que s'obria pas entre el laberint dels troncs, com si cerqués carn. Ningú no feia un gest, tots eren asseguts o ajaçats sobre la terra fumosa on s'havien acumulat fulles mortes i branquillons, l'aspra densitat de l'humus que ara es despertava i omplia les narius dels soldats amb una bravada de terra.

Esperaven, remots però implicats en la batalla invisible que, la vetlla, els costà la meitat dels efectius. Però ja hi havia sang nova, tot de xicots sortits ningú no sabia d'on, integrats ja en un temor comú, en una ~~mm~~ esperança comuna que cap d'ells no hauria sabut denifir.

En Domènec es repanjà més còmodament contra el tronc, sota la protecció insegura de les branques, d'on la neu degotava convertuda en aigua, i va provar d'encendre la cigarreta. Els paus se li enfredorien, xops des de la vetlla, des de l'avant-vetlla, des que havia caigut en plena batalla de Guadalajara, des de sempre potser. Va fer jugar els dits, adolorits, però no va aconseguir de conquistar ni una fracció de grau més de calor. Els companys també es bellugaven, gairebé timidament, com per no atreure el foc.

Va mirar de nou cap a la carretera quan la travessà una formació de tancs que es va perdre revolt enllà, o potser no hi havia cap revolt, sinó un simple efecte òptic, enganyós, que creava el bosc. I aleshores, tot d'una, la terra s'inflamà. Branques i arbres sortiren disparats i, entre ells, hi havia fragments humans.

- Ja hi som !

El crit havia sortit d'una sola boca, però tots hi havien participat. La trinxera tot just era insinuada, però van ajeure's entre

el marge de terra i els arbres mentre els obusos espetegaven davant i darrera, a dreta i esquerra. Després, els morters. Podien destriar ràcilment la remor d'uns i altres, perquè una setmana de lluita els havia convertit en autèntics veterans.

En Domènec havia perdut la cigarreta que intentava d'encendre i, sense incorporar-se, mirà i palpà al seu entorn, sense massa convicció, el fusell dreçat al seu davant.

Quan l'ordre els arribà, només va haver d'arrossegat-se de genolls per abandonar el refugi il·lusori, i tot seguit es trobà formant part de la línia indecisa que avançava, amb els extrems negats en la falsa transparència de la cortina blanca. En Farré, al seu costat, va caure, però només havia ensopegat amb una rel traidora i s'aixecà renegant, tot cobert de fang.

Va subjectar-se el casc mentre tots convergien cap a la clariana. Però la van travessar de pressa, car ací, d'una manera inexplicable, es concentrava aparentment el foc de l'artilleria enemiga. Es redreçava i s'ajupia automàticament, entre breus moments d'immobilitat sobre la terra que feia olor de vegetal. "avia perdut gairebé consciència d'ell mateix i una desesperació serena li afermava el pas.

Dispararen sense veure res després d'haver saltat el barranc. Ja havien muntat les metralladores sota el replec que, com un llavi, obria dues línies d'arbres, i entre el tacatac tac de les màquines i l'explosió sorda dels canons, se sentia, gairebé perdut en l'arrauxament del temporal, el roncar dels motors, car l'aviació s'acabava de decidir a fer una sortida. Però continuaven sense veure res, disparant pràcticament a cegues, amb l'esperança que l'atzar els ajudaria a fer carn.

Es van trobar empenyuts endavant per la nova onada d'homes que apareixia entre els arbres i algú, un tinent i dos o tres alferes, rep-taven cap a descobert per sobre el llavi del bosc. Les ratxes de me-

La pluja cedí una mica mentre saltaven els matolls darrera els
quals ja no hi havia ningú, i ningú no se n'estranyà, ni que el vent,
tot de sobte, rebrotés amb un impuls nou i puixant que inflava els
capots i els llançava endavant, potser cap a la victòria...

19

Va bufetejar la Maria amb dos cops secs i precisos i la noieta estrohçà el plor amb una mena de renill. Després va quedar-se quieta. Va agafar-la per la mà, sense deixar la Montserrat, i s'adreçà a la porta que havia donat pas a la mare.

Va plegar els llavis amb un rictus amarg, impropï dels seus ~~anys~~ tretze anys, i, serena, va recollir les clau que, com de costum en aquests casos, la mare s'havia oblidat darrera el pany. Tancà la porta amb un còp gairebé violent, tornà a apoderar-se de la mà de la Montserrat, que continuava allargant el braç, i totes tres davallaren les escales fosques i abruptes.

- No badeu...

L'advertència venia tard, perquè la Maria acabava de relliscar sobre el graó gastat pels peus d'innombrables generacions de veïns. Va haver de contreure el braç amb força per tal de sostenir-la i evitar-li una caiguda gairebé vertical.

Eren al primer replà quan van sentir l'explosió, i ella va aturar-se, sense abandonar les germanes. La Maria s'arraulí contra seu i es queixà :

- Tinc por...

Aleshores la Montserrat esclafí el plor, però no d'aquella manera histèrica que havia valgut dues bufetades a la seva germaneta, sinó quietament, gairebé sense soroll. Ella va deixar anar la Maria, arrapada a la seva cuixa, i es carregà la petita al coll.

- No ploris, que no és res; ja ho veuràs.

Els sanglots de la nena, lligada al seu coll, van esmortuir-se

encara, com impressionada per la veu freda i continguda de la seva germana gran. Ella va escoltar el silenci i, més lentament, reprengueren la davallada.

Es tornà a aturar a mitja escala, car les explosions es repetien. La petita li pesava i es va asseure al graó, amb la Montserrat sobre els genolls i l'altra al seu costat, també asseguda. Repetí :

- Tinc por...

- Calla !

Aparentment, en tota la casa no hi havia ningú; tothom, com la mare, s'havia escapat cap al refugi proper. Va murmurar una paraulota entre dents, però no servia de res, la mare no la podia sentir, i de tota manera tampoc no li hauria fet passar el pànic, aquella pruija de fugida que l'embogia cada cop que es disparaven les sirenes. Xisclava :

- Bombardeig !

Li queia el que tenia a les mans i uns moments ~~després~~ després ja havia desaparegut. Devia ésser la primera que saltava per les escales. Abandonava els petits, deixava la porta badada...

Distretament, acaronà la menuda, que se li arrapà més fort, i continuà escoltant la quietud estranya que respirava l'edifici i, més enllà, la ciutat sencera. Va decidir-se i tornà a posar-se dempeus. Digué a la Montserrat :

- Peses molt, noia.

I la deixà a terra. Van davallar tranquil·lament el darrer tram d'escales, però en arribar a la porta ella vacil·là. Hi havia cent metres fins al refugi...

No va reconèixer l'home fins que aquest saturà.

- Sou vosaltres ?

En la fosca es distingien malament, però la veu els permetia d'identificar-se.

- Sí.

Ell explicà :

- He trobat la vostra mare al refugi...

Sempre plegava en aquella hora i la primera explosió devia haver-lo sorprés prop de casa.

Ella, rancorosa, va dir :

- S'ha escapat com sempre, sense pensar en ningú.

L'home va excusar-la :

- No hi pot fer més...

La Montserrat s'havia agafat al camal dels seus pantalons i ell es va ajupir per aixecar-la. La Maria Teresa es mirà l'un i l'altra i, vagament, es preguntà per què no podia decidir-se a anomenar-lo pare. Sempre li deia Joan, i no perquè ell i la mare no fossin casats, sinó perquè encara servava massa present el record del seu antecessor, que tampoc no li era pare, a ella, però li n'havia fet fins que morí.

Es van replegar tots cap a l'escala quan se sentí el xiulet precursor d'una altra explosió.

- Estireu-vos !

Es va sentir ~~sollevada~~ sollevada i un tros de guix del sostre li caigué al cap, però blancement, perquè la bomba no havia pas tocat la casa. El xuclador d'aire que acabava de separar-la del terra, passa, càlid i afuat, i es va perdre escales amunt. La Maria plorava de nou.

En Joan s'havia assegut i la va prémer contra el seu pit.

- Calla, calla, petita... No ha passat res...

Ella va reptar fins a la porta per tal de veure el pou negre que devia obrir-se més avall. El carrer havia quedat interceptat i, mentre mirava, va caure encara una paret. Però aleshores retrocedí, perquè se sentia un altre xiulet.

Aquesta vegada ~~l'explosió~~ l'explosió fou més lluny, i després se'n van sentir dues més. En Joan va dir :

- Qualsevol corre cap al refugi, quan raja així !

Ella assentí :

-Ja estem bé on som.

- Quin remei queda !

Clarament perceptible, els arribà el roncar dels motors i la Maria Teresa va sortir de nou a la porta. En Joan la reptà :

- No facis imprudències...

Ella no es va moure, escoltant la remor, cel amunt.

- Em sembla que se'n van.

Va adonar-se que en Joan s'aturava al seu costat i es girà a veure on havia deixat les menudes. Totes dues eren darrera d'ell, i ara no ploraven.

- Sí, em penso que s'ha acabat.

La remor s'anava allunyant. De les ombres començaven a sortir altres ombres que hom podia identificar com homes i dones. Algunes avançaren cap a la casa enderròcada, però en Joan encara va esperar uns minuts. Només quan va estar segur que els avions no tornarien, ~~avansant~~ sortí francament al carrer.

- Vaig a veure si puc ajudar...

Les sirenes udolaren i li cobriren la veu que afegia quelcom més. Ho va repetir :

- Torneu dalt, vosaltres.

Però no el van obeir. La Montserrat preguntà :

- No tornaran ?

- No, No heu de tenir por.

De la banda del refugi s'atansava tot de gent i, entre ells, hi havia persones que corrien. La mare fou una de les darreres. Estúpida, preguntà :

- No us ha passat res ?

Ella va mirar-la, despectiva :

~~amb una mirada~~

- No serà pel que vós us n'heu preocupat !

- No sé per què m'espanto així...

S'excusava amb les mateixes paraules de sempre, gairebé sense avergonyir-se'n. Després digué :

- No us podeu imaginar com m'heu fet patir...

Ella va allargar-li les claus :

- Aneu a dormir, aneu ! I emporteu-vos aquestes dues...

Però ~~ella~~ la mare no va fer cabal de les seves paraules, car ara es recordava de l'home,

- I en Joan ? Qui sap si no li ha passat res...

Es va anar espantant de veritat a mesura que el record es precisava i gairebé xisclà mentre subjectava la seva filla per la mànega :

- Ha dit que venia a buscar-vos !

- No us preocupeu. Ha vingut. Ara és a ajudar.

Amb la mà assenyalava cap a les runes, i afegí :

- Jo també hi vaig.

La dona s'assenenava :

- Tu ? Te'n guardaràs bé prou !...

Ella no es va prendre la molèstia de contradir-la.

- Agafeu les petites, que es moren de son.

I va girar-li l'esquena.

- Maria Teresa, és que no et dic res ?

Era com si no ho digués, car la Maria Teresa va continuar caminant, indiferent, cap a les runes on es movien les siluetes imprecises d'una dotzena de persones.

L'observà mentre ella examinava l'habitació pintada de verd i, després, aixecava la cortina que amagava la cambra de bany. La va sorprendre per darrera, i ella es girà :

- No estàs contenta, ara ?

Havia hagut de vèncer la seva resistència apassionada, car li feia vergonya entrar a la casa, però ara que tots els testimonis de l'escapada eren tancats a l'altra banda de porta, va somriure :

- Sí...

Encara semblava una mica cohibida, potser perquè mai no havien estat tan sols com ara. Abans d'incorporar-se al front, sempre s'havien estimat a l'aire lliure, sense veritable intimitat. No va oposar, però, cap moviment de defensa quan els seus dits començaren a fer saltar els botons del vestit.

- Quina pell més bruna !

Se n'havia separat i la mirava. Ella es mirà també, com si allò fos un descobriment.

- Has anat a la platja, oi ?

- Els diumenges, amb l'Anneta.

I afegí :

- Es va morir la seva mare...

Ho va trobar desplaçat. Durant aquell llarg any que ell havia estat absent devien haver passat moltes coses, i la mort d'una dona que no coneixia no era pas la més interessant de totes.

- Tu també estàs molt negre.

Es va inclinar al seu damunt, amb els dits àvids. Quan la mort el festejava, havia pensat sovint en aquells moments. Sense contestar,

allargà la boca cap a la seva i, mentre la besava, avançà els genolls entre les cuixes que cedien.

Ella es feu suau i el noi anà desplaçant els llavis sense deixar d'espigar la seva reacció. Però només hi havia aquella suavitat, l'acull voluntari i amical, lleugerament distant, que contrastava d'una manera gairebé dolorosa amb la seva passió que no deixava desbordar.

En va sentir una mica de despit, no prou precís i que no va fer-se plenament conscient fins després, quan ella abandonà el llit i va desaparèixer darrera la cotina.

Va mirar cap a la finestra tancada i dintre seu va obrir-se una estranya espera, la mateixa que experimentava cada cop que havia estat defraudat. Va semblar-li com si l'enxarxés un món vegetal sense exigència, però també sense donació, que l'empresonava en ell mateix.

Quan ella tornà, però, li va somriure i li agrai malgrat tot l'ofrena dels llavis que li feia, aquest cop espontaniament. Després va quedar-se mirant la taca fosca que li embrutava una banda de coll i que de primer no havia vist.

Allargà els dits per tocar-la.

- Què és ?

- Què ?

Fregà de nou l'indret.

- Això !

La va fer anar fins al mirall i, sense moure's, va veure com es ruboritzava. No gaire, però, ja que en girar-se la cara tornava a tenir la seva expressió habitual.

- No sé...

- Amb qui hi anaves, a la platja ?

- Ja t'ho he dit, amb l'Anneta.

- T'ho ha fet ella ?

- No !

La subjecta i va obligar-la a mirar-lo als ulls.

- Has anat amb algú altre.

- No...

Però tot seguit va refugiar-se contra seu, i en Domènec va sentir com confessava :

- Jo no ho volia...

Havia estat massa fàcil i tot de sobte va comprendre que mai no tindria secrets. Va rebutjar-la sense brusqueria.

- Però ho vas fer.

Ella no sanglotà, ni va desbordar-se en penediments espectaculars. D'una manera pueril, va dir :

- No em deixava tranquil·la, em perseguia...

- Qui és ?

- No el coneixes, té un bar... Jo no sabia si tornaries...

Va saltar del llit i començà a vestir-se. Ella, desamparada, el mirava sense fer ni un gest. Entre dents, en Domènec digué :

- No sabies si tornaria...

Aleshores va córrer cap al seu costat i, sense abraçar-lo, assegurà :

- Però només t'estimo a tu.

Ell va esguardar-la de cap a peus i, sarcàstic, contestà :

- Ho crec. Quan ets amb ell, però, el deus estimar a ell, oi ? Tant te fa tot, a tu.

- No és veritat.

Es decidí a passar-li els braços pel coll i, a despit de tot, aquell contacte li despertà la sang.

- Ets incapaç de... Bah ! No et creguissin me'n vaig adonar des del primer moment. No saps resistir, no saps dir que no...

El desig continuava covant sota la seva indignació, però féu un esforç i proseguí :

- Més val que no ens tornem a veure...

- Sí, Domènec ! Jo ho vull.

- Tu no vols res. Vols el que volen els altres. Deixa'm !

Però aleshores la va enllaçar i la féu retrocedir cap al llit. La noia no s'hi oposà i ell va aturar-se, inclinat al seu damunt.

- Després ens direm adéu.

Ella va continuar callada, amb els ulls alçats.

- No ho entens ?

- No...

- Que és la darrera vegada i que vull que ho sàpigues !

Gairebé ho havia dit cridant, exasperat. Aleshores ella reaccionà i va provar d'esmunyir-se cap a l'altra banda. Ell va subjectar-la més fort.

- No, Domènec...

- Sí. En tinc ganes.

- No està bé,...

Va veure que tenia llàgrimes als ulls, però no se'n sentí compadit. La compassió no servia de res. Ella no era ningú; ni carn ni peix. Un objecte que podem fer servir al nostre grat.

- Ja ho sé, però tant m'af.

No era veritat. Quan es va deixar relliscar cap a l'altra banda, amb el desig exhaurit sense satisfacció, va comprendre que havia comès un error. La mirà fugaçment, amb els ulls un cop més aturats sobre la taca del coll, insensible a la traïció. Entre els mai no hi podria haver res de profund perquè a ella li faltava misteri, densitat humana. Ho havia vist des del primer dia, però fins ara no s'avenia a reconèixer-ho explícitament.

Va aixecar-se i recomençà a vestir-se en silenci. Al cap d'uns moments, la noia va imitar-lo. Li preguntà :

- Vols renyir de veritat ?

- Sí.

- Però m'estimrs. Ara mateix...

Ell brandà el cap.

- No. No és possible d'estimar-te. Ets co_m un animallet domèstic que posa voluntat al primer que l'acaricia. Però a mi no m'han agradat mai, els animals domèstics. Potser aquest altre del bar...

Va espe_rar-la aturat a ran de porta, però després es repensà :

- No cal que sortim plegats.

- M'esperaràs, baix ?

- Vols que t'acompanyi a casa, doncs ?

La noia va moure imperceptiblement les espatlles.

- No ho sé... Com vulguis.

Va adreçar-li una mirada exasperada, obrí la porta i, des de fora, la tancà amb un gran cop, per no bufetejar-la.

Darrera el crit, tothom va precipitar-se cap al fons del local, i la Carme també hi va córrer, però ja s'havia format una veritable paret humana i només va poder veure el llarg apilament de sacs interromput per una esllavisada. Prop seu, les veus preguntaven :

- Què ha passat ? Què ha passat ?

Una dona grossa i bruta va contestar :

- ~~Li~~ han caigut els sacs damunt.

Però ningú no sabia si la víctima era un home o una dona. Cap a primer terme hi va haver un arrombollament i el cinyell es va dilatar una mica per permetre una certa llibertat de moviments als espontanis que s'havien emprès la tasca de desenterrar l'infeliç. Aleshores es va poder veure com enretiraven els sacs. Molts encara eren plens, cosits i tot, però d'altres es vessava el contingut. Tot el magatzem era ple de mongetes, sucre, cigrons, arròs, i els peus s'enfonsaven en una catifa gruixuda de dos pans.

Es va trobar amb la Roberta al seu costat, que preguntà ?

- Com ha estat ?

La dona grossa i bruta, explicà :

- Ha punxat un sac dels de sota i els de dalt li han caigut damunt.

Ara els homes havien aconseguit d'alliberar-la, però la vella, perquè era una vella, va continuar estirada sobre la capa de llegums i altres matèries ~~amament~~ alimentàries, sense donar senyals de vida. Algú va córrer, però tothom mirava la víctima.

Al cap d'un moment, la majoria se'n van desinteressar i el cercle va desfer-se del tot. Només els qui l'havien auxiliada i mitja dotzena

de badoos es van quedar al costat de la dona, la qual semblava que es recobrés una mica. Uns filets de sang se li escorrien per la barbeta, i un home va dir :

- No m'estranyaria que l'haguessin reventada.

La Carme va sentir un calfred i mirà la dona i els sacs apilonats arran de paret. Gairebé tothom tornava a treballar de valent, sagnant ací i allà les bosses que rajaven com una font. Un vailet va deixar escapar la meitat del contingut d'un sac d'arròs, va ~~nanbhhngannnnnnnn~~ lligar el cul que quedava i se'l carregà a l'espatlla. Molts utilitzaven aquest procediment. D'altres, però, i també la Carme i els seus, duïen coixineres que anaven omplint.

Van tornar totes dues al costat de la mare, que no s'havia mogut i continuava fent rajar el sac de mongetes que havia encetat. La Carme va dir-li :

- Una dona ha pres mal.

Però la mare, ara, no s'interessava per les desventures dels seus semblants i, sense deixar de treballar, digué :

- Si el vostre pare hagués vingut, hauríem pogut carregar més.

Era una lamentació vana. El pare, ni ara que ja no existia ni una aparença d'organització o d'autoritat, no s'atrevia a deixar l'anagatall que escollí tres dies enrera, quan mobilitzaren tots els homes fins als seixanta anys.

El magatzem continuava emplenant-se, car la gent entraven a corrufeta. Prop de la porta va caure una altra estiba de sacs, però aquest cop no va arregar ningú i tothom tornà a la tasca com si no hagués passat res. Encara no hi havia disputes, però no era difícil de preveure que començarien aviat, car els sacs esbuidaven rapidament i abans d'una hora ja només restaria d'escampall que cobria el terra.

- Agafa aquesta coixinera !

Ja n'havien omplert una d'arròs i les mongetes arribaven fins a la

meitat de l'altra. La Roberta la va sostenir badada per tal de facilitar l'operació de la mare i ella s'apoderà de la tercera.

- Què hi poso ? Sucre o cigrons ?

- La mare s'ho pensà un moment, sense deixar la feina, i decidí :
- Més val sucre. Si convé, servirà per fer canvis.

Prop seu n'hi havia un sac que es desinflava lentament i s'enfilà a l'estiba per tal d'estirar-lo.

- Que no et facis mal !

- No...

Es van gitar quan s'emportaren la dona, però els homes encara no havien arribat a la porta quan els distraguéren els crits que pujaven del subsol. En veure el seu moviment, la mare ordenà :

- Acaba d'omplir !

A ella les cames se li n'anaven i buidà ràpidament el cul de sac per córrer cap a la rampa. Estava terriblement excitada. Per a ella, després de tantes setmanes d'inèrcia, de gana i de fred, aquell era un dia gran que no oblidaria mai per vella que visqués.

De baix pujava una fortor de bacallà que regirava els esperits, i va veure com la gent procuraven fugir entre els badocs que s'apinyaven. Algú va dir :

- Pel cap baix hi ha mil persones.

Potser exagerava, però per damunt els caps va distingir el formigueig de l'entrada del local, i uns quants centenars si que hi eren. La mateixa veu comentà :

- No m'estranya que perdin els sentits, amb aquesta bravada.

També a ella l'ofenia, però no es va moure de lloc, mirant com treien els qui s'havien marejat. Es va sentir una trencadissa de vidres, perquè a algú devia acabar d'acudir-se-li que al local faltava ventilació.

Un home, al seu costat, féu :

- Bacalla... Ja m'agrada!

Se li adreçava, i ella li va somriure distretament.

- Oi, noia ?

Se'n va separar, tot d'una convençuda que l'individu anava amb segones intencions; potser es pensava que estava sola. I quan ell també es desplaçà, com si tingués la intenció de seguir-la, retrocedí cap on s'havien quedat la mare i la germana.

- Diu que a baix és ple de bacallà.

La mare va moure el cap.

- No podem carregar més.

- Tampoc no hi podríem entrar. Hi ha molta gent !

Totes tres coixineres eren plenes a vessar i la mare que, previsora com sempre, fins i tot s'havia endut cordill, ara començà a lligar-les. Després digué :

- Agafem-ne una cada una.

Se les van carregar, però en atansar-se a la porta van veure que l'havien tancada, potser perquè no entrés ningú més, i que uns individus amb pistoles al cinturó feien retrocedir tothom cap als costats.

- Ens ho prendran tot !

Continuaven traient gent de baix, i se'ls enduien. La porta es badava i es tornava a tancar mentre els homes rebutjaven la gent de fora i de dins.

La Carme es va fixar en la finestra :

- Mare ! Roberta ! Veniu.

Sense abandonar les pesades coxineres, van desplaçar-se totes tres cap a aquella banda. D'altres persones havien tingut la mateixa pensada i s'enfilaven pels sacs. Els homes de les pistoles no deien res, com si allò no fos del seu govern. La mare comentà :

- Deu ser molt alta, per fora...

Però va veure que altres dones saltaven al carrer i les van sw-

guir sacs amunt. Una colla d'homes s'havia reunit en aquell lloc, però a baix de tot, d'on espiaven. Una dona s'enfadà :

- Poca-vergonyes !

Els només van riure i continuaren allí, amb el cap alzinat, a la cacera d'un dits de carn quan elles aixecaven les cames per saltar l'ampit de la finestra.

La ^Uarme va passar davant, sense deixar anar la coixinera. La Roberta es subjectava les faldilles amb una mà, com la mare, però ella va gambar despreocupadament, una mica excitada i tot, i va esperar que saltessin les que la precedien. Una vella no s'atrevia a la van treure gairebé a empentes, ja que ara tothom tenia pressa. Els de les pistoles podien intervenir d'un moment a l'altre.

Algú abocà una rastellera de culs de sac, però la finestra era ampla i les dones van continuar saltant. La mare preguntà :

- Es gaire alta ?

Ella aixecava la cama per damunt l'ampit, amb les faldilles forçosament a mitja cuixa, i contestà sense girar-se :

- No...

Potser hi havia tres metres, però ara no eren tants perquè un munt de sacs que un home i una dona anaven enretirant formaven un graó còmode i relativament tou.

Va esmunyir l'altra ~~mamà~~ cama i, mentre la coixinera es quedava dalt, va penjar-se de mans i es deixà anar. A l'altre costat de carrer hi havia un petit grup de noiets de tretze i catorze anys que feien comentaris desagradables, però ella va girar-los l'esquena sense preocupar-se ~~perquè no s'hi confon-~~ i alçà el cap :

- Au !

La Roberta va tirar-li les coixineres, que van caure sobre els altres sacs, i ella les va separar rapidament perquè no s'hi confon-

guessin. Quan va tornar a aixecar els ulls la Roberta era tot un espectacle al capdamunt de la finestra, i gairebé va envermellar en pensar que ella devia haver fet les mateixes exhibicions.

Va ajudar-la a redreçar-se quan caigué al seu davant, i totes dues esperaren la mare. Però la dona no s'hi va veure amb cor. Una xicota, darrera d'ella, preguntà amb impaciència :

- Salta o no, senyora ?

No va saltar i, des de dalt, els adreçà tot de recomanacions. Cridà :

- Ja sortiré quan pugui, jo ! Emporteu-vos les coixineres.

En veure que vacil·laven, insistí :

- No us entretinguau! Només faltaria que ens les prenguessin, després de la feina que ens han donat...

Se'n van carregar una cadascuna, al coll. A l'altra li van fer una orella, van agafar-la una per cada extrem i, feixugues, emprengueren el camí de casa, a l'altra banda de ciutat.

Algun oficial impacient i desficiós devia haver ordenat, no devia fer gaire, que volessin el pont, i es van veure obligats a passar el riu a gual. L'aigua freda els va sorprendre amb els seus pessics acerats i ells van serrar les dents, avançant, enfonsant-se en el corrent, fins que els arribà al baix ventre. Després el llit tornava a pujar dolçament cap a la riba.

Es van asseure sota els arbres i en Cirés, que era l'únic que en duia una muda, va posar-se uns pantalons secs. Els altres van buidar les sabates i es van escórrer els mitjons. Se'ls van haver de tornar a posar encara humits, per no entretenir-se. Sabien que eren les escorialles d'aquell acumulament de mig milió d'homes que, entre soldats, carrabiners i fortificadors, havien constituit el cos d'exèrcit que lliurà, i va perdre, la batalla del Segre.

Pràcticament, des de Seròs que venien fugint, molts d'ells ja sense armes, que havien abandonat per les cunetes de les carreteres, per les vores dels camins de roda, sobre els solcs de les terres de conreu que travessaren. En Domènec, però, encara duia el fusell i una pistola arrencada de les mans d'un cadàver, i s'havia fet el propòsit de conservar totes dues armes fins a Barcelona.

- Anem ?

Van aixecar-se quan un altre grupet, més ressagat, travessava a frec del pont enderrocat. No van aturar-se a canviar-se de roba, aquells. Es veritat que, fora de les armes, no duien res més. Eren tres xicots prims i de cara cremada pel sol, i quan se'ls van reunir un d'ells deia :

- Maleïts !

Van esperar que s'expliqués, i ell va assenyalar cap on hi havia hagut el pont, darrera seu :

- Afusellaria el fill de puta que ha donat l'ordre de volar-lo ! Que potser no ho veuen que res no els aturará i que després la reconstrucció l'haurem de pagar nosaltres ?

Tots hi van estar d'acord i proseguiren per la carretera polsosa. A banda i banda hi havia una bona quantitat de vehicles abandonats, però tots eren inservibles, avariats o sense gasolina.

Posquejava quan van arribar al poble. Portes i balcons eren tancats com si tothom hagués fugit. En Cirés va dir :

- Un llit bé el trobarem. No s'ho deuen pas haver endut tot...

En Domènec i en Giralt també eren partidaris de fer-hi nit. ~~Havien~~ Havien caminat setze hores seguides, de vegades corrent, travessant llaurats impossibles que els empresonaven els paus.

- Deveu tenir ganes que us enxampin ! Abans del matí í seran aquí...

En Giralt es mostrava excèptic :

- No ho crec. Volen assegurar-se del terreny.

Un dels tres xicots que els havien aconseguit també es mostrava partidari del descans, però els altres dos foren irreductibles i en Mòles se n'anà amb ells.

S'endinsaren per un carreró lateral i, amb un roc, van trucar a la porta de la primera ~~man~~ casa de la cantonada de sota. Els cops percutiren en el silenci sense desvetllar ningú. La porta, però, era massa sòlida per esbotzar-la, de manera que en Cirés, que era el més àgil de tots, va enfilarse per la canal fins al balcó, trenca els vidres amb un cop de peu i després van sentir com baixava l'escala. Però no els va poder obrir i tornà a reapareixer dalt del balcó.

El xicot que procedia de l'altre grup s'havia allunyat i ara va cridar-los. Els mostrà la finestra baixa d'una altra casa i tots pene-

traren a l'interior. En Cirés se'ls va reunir blastomant, perquè en davallar per la canal havia caigut i tenia la pell de tots dos palmells escorxada.

El poble devia haver quedat verament abandonat, car ni a la casa del balcó ni en aquesta on es ficaren després no hi havia ningú amagat. També devien haver-se endut els magres queviures, perquè no van saber trobar res de menjar. Els llits, en compensació, tenien matalassos, i ells s'hi van estirar voluptuosament, rendits i capolats.

- Carall, ja no em recordava que fossin tan tous ! - féu en Domènec.

Però una mà ja el sacsejava per l'espatlla, i aleshores va comprendre que s'havia adormit sense ni adonar-se'n. La veu d'en Giralt preguntava :

- Sents ?

Al lluny se sentia una remor gronxadissa que van identificar tot seguit. Els altres també s'havien despertat i escoltaven.

- És prop d'aquí...

- Cal fotre el camp !

El rellotge d'en Cirés, que era l'únic que en tenia, va indicar-los que eren les quatre de la matinada. Ell, amb l'orella dreçada, preguntava :

- Voleu dir que encara hi ha alguna resistència ?

Ningú no va contestar i en la fosca no era possible de veure l'expressió de les cares. Va sentir els peus que es movien cap a les escales i els va seguir. Van saltar novament per la finestra mentre en Giralt es queixava :

- Tinc un ventre més prim !

Era inútil fer-hi comentaris. En silenci van esmunyir-se cap a la carretera i, un cop més, reprengueren la fugida. La nit era blana, estrellada, i ells avançaven l'un darrere l'altre, ordenats al llarg de la cuneta. En Giralt va preguntar al company nou :

- També eres al pont de Seròs, tu ?

- No, Formava part d'uns comandos, a la reraguarda feixista.

Tots van aturar-se, perquè mai no n'havien sospitat res, d'aquelles activitats. Mentre reprenien la marxa, el xicot explicà :

- Es natural que no ho esbombessin... Recollíem informació^m i la transmetíem.

- Bonica feina !

- N'han pescat molts. Sobre tot després...

- Encara com no t'hi has quedat, allà.

- No, Jo continuo fins a França, si convé.

Però França era molt lluny i de sobte tots van alentir el pas, cansats ja davant la perspectiva d'aquells llargs quilòmetres que s'afil·leraven llur davant. En Domènec tenia ganes d'asseure's, però va dominar-les i es limità a canviar-se el fusell d'espatlla.

El dia ja s'afermava quan van distingir un grupet de tres edificis al capdavant d'un camí que s'insinuava entre dues rengleres d'arbres, a la dreta de la carretera. En Giralt va suggerir :

- Potser trobaríem alguna cosa de menjar...

Van decidir arriscar-se a perdre un quart d'hora. El camí tombava per darrera els arbres i en sortir a descobert, la primera cosa que van veure fou el cotxe aturat a frec de paller. Després els dos oficials que sortien de la casa, una masia de parets escrostonades. Es van aturar, sorpresos, i tots es miraren. Aleshores en Cirés avançà fins al cotxe, però un dels oficials ja cridava :

- No el toquis !

- Teniu gasolina ?

L'home va fer que sí, sense ganes, i tots ells es van moure cap al cotxe, lents, però decidits. En Domènec digué :

- Hi cabem tots.

L'oficial va molestar-se :

~~El cotxe estava ple~~

- Fora d'aquí !

Va fer un gest amenaçador, però aleshores tot van sentir la veu dura del xicot que havia format part dels comandos :

- Les mans quietes !

Els apuntava amb la pistola i l'oficial s'immobilitzà. L'altre no havia dit ni fet res, però només era un tinent. El primer, amb les barres de coronel, va preguntar :

- Què voleu ?

- Que ens deixeu pujar al cotxe.

- No veieu que si hi deixem pujar tothom ens quedarem a mig camí ?

- Tothom, no. Els que hi capiguen. Hi cabem tots els que som aquí.

No havien remarcat la dona, vella i encongida sota la manteleta, però ara van sentir la seva veu, darrera els oficials :

- Deixa'ls pujar, fill meu.

L'home va avançar cap al paller, amb l'altre al seu costat. En arribar prop del cotxe es va arronsar s'espatlles.

- Algú de vosaltres sap conduir com cal ?

En Cirés no va fer-s'ho dir dues vegades : s'instal·là darrera el volant. El tinent semblava vexat.

El coronel va abraçar la dona, però ella no plorà. Es va quedar molt quieta, mirant el cotxe que s'allunyava. Tots van girar-se a fer-li adéu, com si fos la mare comuna.

En sortir a la carretera, el coronel va dir :

- Sou decidits, oi ?

- Quin remei queda !

Carretera endavant van començar a trobar grups de fugitius, i alguns es mig plantaven davant el cotxe, però en Cirés enfonçava encara l'accelerador i els altres saltaven renegant. Dues vegades els van disparar, però la majoria d'homes anaven sense armes.

Passat Tàrraga, van aturar-se a omplir el dipòsit amb la gasoli-

na que duïen envasada. Amb l'incident de la masia, ningú no havia pensat mirar el nivell del líquid.

En reprendre la marxa, el coronel preguntà :

- I vosaltres fins on aneu ?

- Dins on sigui. Si cal, fins a França.

En Domènec, sobtadament, va declarar :

- Jo em quedo a Barcelona.

Tots van fitar-lo, com si li demanessin explicacions, i ell va contestar la muda interrogació :

- Passi el que passi, cal que això continuï essent cada nostra.

I tots van comprendre què volia dir.

23

L'oficial, molt tibet, va travessar el passadís i s'inclinà al seu damunt. En veu baixa, però peremptòria, va dir :

- Facin el favor de posar-se drets. I aixequin el braç.

Aleshores la Marina es va adonar que entre el bosc de braços que saludaven les notes de l'himne nacional, unes butaques més enllà hi havia un xicot que havia fet com ella : quedar-se assegut.

Després es va mirar l'oficial, que retrocedí ~~amb una gran rapidesa~~ en veure que tots dos s'aixecaven. Però ella va sortir al seu darrera i caminà cap a la porta, indiferent a les mirades que la gent li adreçaven. Ningú no va aturar-la, però ~~híndicament~~ en arribar al vestíbul, l'oficial, que l'havia seguida, se li plantà davant.

- Per què se'n va, vostè ?

- No és pas obligatori quedar-se, oi ?

El fitava altiva, sense por, i va observar que l'home flaquejava.

- No. Però és un acte de provocació. Vostès...

Va espetar, sense treure-li els ulls de sobre, i l'home acabà :

- Tots són iguals ! No es volen fer carrec que han perdut.

Ella, més que res amb la intenció de desconcertar-lo, va explicar-li :

- Fa dues setmanes que hem tornat de Burgos, on hem passat tota la guerra...

L'home va obrir la boca, i ella el deixà en aquesta actitud, gairebé secretament divertida.

Va travessar el vestíbul i sortí al carrer. Aleshores va notar que l'havia seguida i es girà, irada. Però no era ell; era el xicot que ha-

via ocupat l'altra butaca. Va dir-li :

- Ha estat molt valenta.

Ella l'escrutà, però va comprendre que era sincer, i se'n va sentir afalagada.

- Vostè també.

- No, jo no. Quan ha vist que vostè se n'anava, ja no s'ha fixat en ningú més. Una bona lliçó que li ha donat.

Ella va reprendre la marxa.

- Però potser pel que vostè no es pensa.

- Només pot ser per una cosa.

La noia va explicar :

- No m'agrada que m'obliguin a res. No m'agrada de fer les coses només perquè les fan els altres.

- O sigui que...

- Sí. No tinc res contra l'himne, no sento cap antipatia per ells. Ben al contrari.

Divertida, observà el seu desconcert. Afegí :

- Vostè, és clar, ja m'havia pres per una roja.

El xicot replicà :

- No li sembla que s'abusa massa d'aquesta paraula ?

No va contestar-li i tots dos fan fer uns passos en silenci. Després ell va dir :

- Confesso que m'havia equivocat. Tanmateix, és curiós... Vull dir que no n'hi deu haver gaires, com vostè.

- Com jo, jo sola.

Ell va riure, encara no refet del seu desconcert.

- Es clar. Tots som únics.

- De vegades no ho sembla.

El xicot va tornar a riure, ara en un altre to, i ella va endevinar més • menys aproximadament el que seguiria.

- Em trobarà molt adotzenat, si l'invito a beure alguna cosa?
- Potser.
- Bé... M'hi exposaré.
- No val la pena.

Ell va dir :

- Potser havia d'ha ver començat per presentar-me : Domènec Figueres.

La noia va somriure.

- He de contestar : encantada ?
- Com vulgui. Es confirma que no és una persona corrent, vostè...

Ella es va aturar i el noi va imitar-la. Digué :

- Jo vaig Gran Via avall.
- També jo, si no li fa res.

Va tenir un moviment desdenyós que dels llavis es traslladà a les espatlles, però no se sentia pas disgustada.

- Vostè mateix.

Devia semblar-li que anava pel bon camí, perquè va continuar al seu costat. Va veure que es palpava les butxaques, com si cerqués una cigarreta, però o no en duia o les havia acabades, perquè la mà va tornar a sortir buida. Va dir :

- No voldria que em confongués amb un impertinent. Després del que ha passat, m'ha semblat natural de parlar-li. I ara, no vull amagar-ho, estic ~~encuriosit~~ encuriosit. N' em vol dir com se diu ?

- Sí. Per què no ? Marina Llobet.
- Llobet ? Conec aquest nom... Té alguna relació amb el fabricant ?
- Es el meu pare.

Ara era ella qui s'encuriosia, i es girà a mirar-lo.

- De què el coneix ?
- No és que el conegui, personalment. Però treballo en una agència de publicitat i allí...

Va callar una mica abruptament, però després preguntà :

- Té negocis a Burgos, oi ?

- Ja veig que està ben informat. Sí, va muntar-los quan ens en vam ~~mar~~
~~man~~ haver d'anar.

Ell no hi féu cap comentari i la Marina li espià la cara. Més amical, digué :

- Vostè, és clar, no s'ha mogut mai d'aquest costat...

- No. Com tothom.

- Com tothom, no. Si haguessin vingut a buscar-lo a casa i només per un pèl s'hagués pogut escapar, no ho diria.

Després, una mica precipitada, afegí :

- Més val que no en parlem, d'això.

- Sí, més val. Ara ja no serveix de res.

Ella va assentir, i tot d'un~~a~~s sorprengué d'haver parlat d'aquella manera, com si li degués alguna cosa. Al capdavall e~~r~~a un perfecte desconegut, encara que li hagués dit el seu nom i a què es dedicava... Més es va sorprendre, però, quan se li van escapar aquestes paraules :

- Suposo que ara ja no li deura interessar de seguir el mateix camí...

- Per què no ?

Va mig somriure :

- Marina sempre ha estat el meu nom predilecte...

Mentre baixaven les escales va dir-li :

- Mira que també ha estat un acudit !

Ella va continuar saltant al seu davant, i el noi va seguir-la sense insistir. En arribar al carrer va veure que alçava ~~mhmman~~ els ulls cap al balcó, i va imitar-la. La mare havia sortit i tots dos van saludar-la amb un gest de la mà. Després ell anà per proseguir carrer avall, però la noia s'aturà i digué :

- Mira !

El cotxe semblava sortit de la capsa i tot el cel de la tarda d'hivern s'emmirallava en el capot verd clar. Va xiular, sorprès, abans de dir :

- Te l'ha comprat, doncs !...

- Ja t'ho havia dit.

Sota l'esperguard probablement admiratiu de la mare, van obrir la porteta i es deixaren caure en els encoixinats flexibles, d'un verd més fosc. Ella va preguntar-li :

- Vols portar-lo ?

- No sé si me'n recordaré...

Però es va instal·lar darrera el volant. Va treure el cap per la finestreta i tornà a saludar la mare que continuava al balcó.

- On anem ?

- On vulguis.

Van baixar fins a la Gran Via i tombaren cap a la plaça d'Espanya. Quan enfilaven la carretera de l'ants, se li acudí :

- Si ens detenien per alguna cosa... No tinc permís de conduir.

No n'havia tingut mai, perquè no havia arribat a examinar-se de xofer tot i haver seguit el curs de l'acadèmia, en tornar de Guadalajara.

- No passara res. T'agrada ?

- Es formidable. No pot negar-se que té els seus avantatges, això de ser ric !

Ella va riure i es repenjà més confortablement en el seient, al seu costat. Aleshores en Domènec insistí :

- Però digues : com és que t'ha passat pel cap de venir a buscar-me ?

- No ho sé. Potser tenia ganes de conèixer la teua família...

- Ja veus que és molt curta.

Va claxof^{na} perquè un camió de gros tónatge li interceptava el pas, es desvià lleugerament cap a l'esquerra i va passar-lo.

- Bé, i quina impressió n'has tret ?

- Es molt simpàtica. I em sembla que t'estima molt.

- De vegades, massa.

- Deus haver-li donat força disgustos...

- Ho dius pels cabells blancs ? Ja va començar a tenir-ne de jove.

Van passar els burots i continuaren cap a Esplugues. El motor funcionava com una seda i era agradable estar allí asseguts, amo i senyor de la màquina que obeïa dòcilment les més petites indicacions de la seva mà. Va fer :

- Li has donat una bona sorpresa ! I a mi, és clar...

La "arina digué :

- Es tota una senyora, perquè ho ha sabut amagar. Ara, falta saber què deu pensar de mi !

- No t'amoinis. Ja sap que avui les noies no són com en el seu temps.

El tràfic per la carretera era escàs i va enfonsar el peu en l'accelerador. Va dir :

- Ara m'hauràs de presentar els teus pares. Veurem la cara que hi

faran, ells.

- Per què ? Quina cara hi han de fer ?

- Imagina't ! El gran industrial Llobet i aquest pelacanyes que es diu Domènec Figueres...

- El papà és molt comprensiu. Estic segura que li agradaràs. A més, ja li he parlat de tu.

- Ja ho sé. I vas dir-me que reservava el seu judici.

- És natural, oi ?

Era natural, sí, però no per això podia evitar de sentir una certa angúnia. Les coses s'havien precipitat i ell encara no acabava de veure-les prou clares. Per començar, la Marina era una noia bon xic estranya.

Va mirar-la pel retrovisor i es va trobar amb el seu esguard que li somreia. Es tombà a mirar-la francament, admirant la seva cara fina i la mata de cabells que li penjava cap a l'esquena. Després els ulls van reseguir la corba una mica adusta del pit, ja que ella continuava amb l'abric cordat, i el fus de les cuixes, sota el vestit, on l'abric s'havia desplegat cap a ambdós costats.

- Fins on vols que anem ?

- Fins que en tinguis prou.

Va veure el camí que s'endinsava entre els camps de fruiters, va treure la mà per tal d'advertir el cotxe que venia darrera i féu girar suaument el volant. Les rodes mossegaren la pols.

- On vas ?

Però ja s'aturava. Ella es va arraulir cap a l'altre costat, contra la porta.

- Aquí mateix.

- El paisatge no és pas gaire ininteressant...

- No ?

Abandonà el volant i va esmunyir-se cap a la seva banda.

- No t'agrada de sentir aquesta quietud al teu entorn?

Va fer lliscar el cristall i l'aire lleugerament humit penetrà a l'interior del vehicle.

- Sí...

Però va endevinar que estava a la defensiva i, com altres vegades, va llambregar-la amb una mica de sorpresa. Però ara ja feia temps que es coneixien i no es va deixar impressionar per aquella estrangera. Allarga el ~~braç~~ braç i va passar-l'hi per darrera les espatlles. Ella no protestà, però tot seguit defugí la seva besada.

- Per això t'has aturat?

- També per això.

- Doncs ja podem continuar.

Ell va fer-li girar la cara que l'evitava i reposà els llavis sobre les seves dents nues. Estava segur que malgrat els seus vint-i-tres anys encara no l'ha via besada mai ningú. Laarina va recular una mica més i ell, gairebé burleta, li preguntà:

- Què, quina excusa tens, avui?

- Cap.

- És estrany. Un dia estas refredada i no me'l vols encomanar, l'altre et sembla que està a punt de sortir-te una pansa... No t'agrada, oi?

La noia no contestà, però un instant després havia obert la porta i saltava sobre la pols del camí. Va allunyar-se uns metres i ~~mentre~~ s'aturà de cara als fruiters mentre s'aixecava el coll de l'abric.

Ell va observar-la des de darrera el parabrises, una mica nerviós, atent a la finor de les seves cames sobre els talons alts. A la fi, va saltar al seu torn.

Es quedà al seu darrera i, passats uns moments d'indecisió, va passar-li el braç per la cintura. La noia protestà:

- No siguis tan criatura!

En Domènec li va fer fer mitja volta.

- T'adones que fa un any que ens coneixem i encara no he pogut besar-te mai com cal ?

- No serà perquè no hagi aprofitat totes les ocasions !

- Això és el més trist : que no m'ha servit de res.

Ella alça la cara.

- Es això, el que vols ?

- Ara, sí.

Va inclinar-se, car no hi havia cap dubte que per primera vegada li oferia els llavis amb franquesa. Els hi va ~~primer~~ prémer gairebé amb desconfiança, però els va trobar blans i càlids i, enardit, l'enllaçà amb tots dos braços. Ella s'hi avingué un moment i després trencà l'abraçada i abaltà la cara.

- Tornem-nos-en, ara.

La veu li tremolava, i ell va seguir-la cap al cotxe sense dir res, potser més defraudat que altres vegades, quan ensopegava amb la barrera de les dents. Un gran impuls fet de tendresa i d'esperança es desinflà com si hagués cessat el vent, i va mirar-se la noia com si no la conegués.

25

Els munts de draps s'allargaven arran de paret, darrera la barriaca on vivia, sol, Monsieur Butol. Cap al fons, on hi havia l'estable, se sentia el potejar dels dos animals que aquell matí no havien sortit, i després va entrar en Josep amb la mula.

- Bon dia totes !

Les cinc dones que triaven van saludar sense girar-se, i la Paula va fer :

- A fe que sí !

Tenia els dits com butifarres, amb els panellons infectats, i a ningú no li estranyava que gastés un humor trencadís.

En Josep va desaparèixer amb la mula, però immediatament tornà a sortir a la porta de l'estable.

- On és, l'amo ?

- Encara no l'hem vist, avui.

- On vols que sigui ? A la taverna !

Deixava la porta ajustada, perquè la taverna era davant mateix, a l'altre costat de carrer, des d'on podia vigilar el local.

Aleshores l'Emília va dir :

- Aquí el tens !

Venia fregant-se els bigotis gruixuts i negríssims i, sense saludar les dones, avançà cap a l'estable. Prop de la porta es va aturar i, mentre la Filomena s'encongia al costats dels munts de draps, totes van esperar.

- Tu !

Féu un pas cap a les dones, indicant la Filomena amb la testa i

les mans clavades als malucs.

- Què et vaig dir, a tu ?

Totes havien deixat el treball, i se'n va adonar. Sense donar temps a la dona de replicar, afegí :

-I vosaltres, què foteu ?

Van reprendre la feina, draps a la dreta, draps a l'esquerra. L'home s'encara de nou amb la noia :

- Au, toca el dos ! Vaig dir-te que no et volia veure més per aquí.

Ella es va aixecar, probablement penedida d'haver escoltat les seves companyes, que li asseguraven que l'endemà ja no se'n recordaria.

La Maria Teresa va girar-se :

- Si ella se'n va, ens n'anem totes !

Monsieur Butol gairebé va somriure.

- Ah, si ? I on ? A passejar la vorera a la Canebière ?

Totes van murmurar, sense atrevir-se a aixecar la veu, i continuaren triant draps. La Filomena va separar-se del munt.

- No us en doneu vergonya ?

De moment no devien saber a qui s'adreçava la Maria Teresa, i tots van esprar.

- Avui és ella, demà serà qualsevol altra de nosaltres.

- Té raó...

Capd'elles no ignorava que si acomiadava la Filomena era perquè se li havia refusat. La Paula, però, dissentí del que pensaven totes :

- De què et queixes ? Saps que no podem anar enlloc, que no tenim carta de treball...

- Per això abusa, el porc !

L'home mastegà :

- Perquè veníeu ! Ningú no us demanava !

S'enrabià i va cridar :

- Au, torneu a Espanya, a veure si us fan més bons tractes, i Montès de gana !...

La Filomena continuà avançant cap a la porta, però ella la tornà a aturar :

- Espera't, que vindrem totes !

- Com vosaltres, n'hi ha dotzenes. Per treballar i per rebolcar-s'hi.

Les dones no sabien què fer. No havien reprès la feina, però cap d'elles no havia insinuat el més petit moviment per aixecar-se.

- Sou un gran bacó, monsieur Butol.

Sorprenentment, ell recobrà un bon humor que no li era gaire habitual. Va preguntar-li :

-Quants anys tens ? Disset, divuit ?

- No n'heu de fer res !

- Qui sap ! Ets un petit dimoni i...

Es desplaçà, com si volgués examinar-la més bé. En Josep, que havia presenciats l'escena des de la porta de l'estable, avançà ara cap al pati i, sense dir res, va travessar cap a la porta de fora. Monsieur Butol proseguí :

- Mai no m'hi havia fixat gaire, en tu, és veritat. Ets una mica magra, però...

- Doncs més val que continueu sense fixar-vos-hi, perquè per a vós... ni així !

L'ungla del dit gros petà contra la dent, i ell va riure. Anà per allunyar-se i descobrí la Filomena, que encara no s'havia decidit. Va espantar-la :

- I tu, sus ! Cap a fora ! A pasturar...

Ella va córrer i la Maria Teresa es deslligà el gran davantal que totes es posaven per treballar. Mentre l'entortolligava, va dir :

- Veniu ?

Monsiuer Butol es girà, però ara no va intervenir en res. Les ob-

servava amb els llavis sardònics. La Paula va fer :

- Es clar que no venim ! Amb mi no hi ha de voler res...

I amb un cop d'ull indicava la seva còrpora ossuda, els dits inflats i que supuraven. La Maria Teresa sempre l'havia tractada de vós, però ara la tutejà :

- I les altres que es fumin, oi ? A fe que tens esperit de classe, tu !

- Les mongetes són primer.

- Per això no arribarem mai enlloc, per això se'ns explotarà tota la vida, perquè quatre malparides com tu...

La dona va redreçar-se feixugament.

- Vols que et faci empassar aquesta llengua bruta ?

Però en veure la seva mirada encesa no s'atreví a tocar-la i va quedar-se simplement al seu davant, perplexa.

- Son la gent com tu que permeten que hi hagi negrers com aquest panxa tova de Butols !

L'home va intervenir :

- Compte, nena, que potser seré jo qui et farà callar...

- Proveu-ho ! Un home que per deu miserables francs t'esclavitza deu hores diàries i després encara et vol aixecar les faldilles...

Va escupir i es girà :

- Què, veniu o no ?

Monsieur Butol decidí :

- La que surti ja no cal que torni a entrar.

Les dones van aclofar-se contra el munt de draps i ella es va quedar mirant-les potser dos minuts sencers mentre monsieur Butol s'afilava el bigoti.

Quan tornà a parlar, la seva veu gairebé era neutra, sense passió. Amarga, va dir :

- Molt bé, ja m'ho podia pensar. No sé per què m'havia d'exaltar tant...

Recobrava la seva fredor acostumada i, sense pressa, amb el davan-
tal sota el braç, avançà cap a la porta. Monsieur Butol li féu obser-
var :

- Això que he dit/a les altres no val per a tu. Tu pots tornar sempre
que vulguis. Però que sigui de nit...

Va sentir la seva rialla grassa sense ferne cas, sense ofendre-
se'n. Monsieur Butol no era ningú, no existia.

Ajustà la porta al seu darrera i mirà amunt i avall, però la Fi-
lomena no l'havia esperada. En canvi, va veure en Josep, el mulater,
que encenia una cigarreta a la cantonada.

Se li va posar al costat :

- "aria Teresa...

- Què vols, tu ?

Tampoc no l'havia tutejat mai, però ara trobava natural de fer-ho
tot i que ell, com la taula, li duia vint anys. L'home no va deixar-se
impressionar pel seu to poc amical.

- Ho has fet molt bé. Ets coratjosa...

- I què ?

Ell, sense contestar, li sortí amb una altra pregunta :

- I ara què faràs ?

Es va arronsar d'espatlles.

- Buscar un altre monsieur Butol.

- Fins que hi tinghis una agafada...

No va replicar, i en Josep proseguí :

- Si ets com em penso, no faràs gaire estada enlloc.

Ella es va aturar :

- On vols anar a parar ? Perque, tot això ho deus dir amb alguna inten-
ció, oi ?

- Sí. M'agradaria presentar-te unes persones.

Va reprendre la marxa, i ell la seguí.

- Quina mena de persones ?
- Gent com tu. T'he sentit des de la porta...
- Qui són ?
- Ja ho veuràs. No perdràs res de coneixer-les, em penso... Ets decidida i els calen persones que no tinguin por... Ha estat molt bé, allo que els has dit de l'esperit de classe.

Va continuar caminant en silenci. Després pregunta :

- Són francesos ?
- Alguns. La majoria són espanyols; molts, catalans.
- Ella gairebé ni va reflexionar.
- Molt bé. Quan me'ls presents ?
- Aquesta nit et vindré a buscar. Podràs sortir de casa ? Cap a les nou ?...
- Sí, quan vulguis. I ara ves-te'n.
- Fins a les nou, doncs.

Una volta
I, sense dir adéu, va fer mitja volta. Ella es girà a mirar-lo
vegada i després va continuar calmosament el seu camí.

Es va inclinar i va recollir un menat de sorra amb les mans, però al cap d'un moment ja el deixava escapar entre els dits impacients.

- Això no pot continuar, així.

- Què vols dir, així ?

No va contestar-li, però en canvi allargà les mans brutes de sorra cap a la cuixa de la noia; ella es va replegar immediatament.

- Altre cop ?

Ell va dir :

- Veus ?

- Ja saps que no m'agrada que em toquis.

Se la va mirar, agressiu :

- Però ens hem de casar, oi ? I que et penses que farem, mirar-nos els ulls tota la vida ?

Ella no defugí l'esguard i les pupil·les se li aprofundiren d'una manera estranya quan contestà :

- Ja sé que no. Aleshores serà diferent.

- No ho serà. Sempre serà com ara. Ets freda, freda com un peix.

- No és veritat. Perquè ara no et permeto... Cap dona no ho hauria de permetre, abans de casar-se.

- Si només fos això, no diria res. Però...

Deixà penjar les mans entre les cames i va mirar davant seu, cap a la mar fosca.

- Sovint, tinc la impressió que et repugno.

- Ja saps que no !

- Suposo que no. Al capdavant, no sóc l'únic home que hi ha, i si

vols casar-te amb mi bé deu ser perquè m'estimes...

Se li va tombar de nou :

- Però, com m'estimes ? Això és el que encara no he pogut aclarir.

Ella, sense respondre, va desviar la mirada cap als seus dits que joguinejaven amb un palet de acabaven de trobar. Va enllaçar-la, prement-la contra seu.

- Marina...

Ella va esperar, però ell insistí un cop més i aconseguí de besar-la. Li havia subjectat els braços i l'obligava a cedir. La Marina panteixà una mica, amb l'esquena contra la dolçor encara tèbia de la sorra. Però quan en Domènec li alliberà el braç, va provar d'esmunyir-se a despit de l'altra mà que la retenia, del cos que pesava contra seu...

El noi va reposar els dits en la carn, que trobà gairebé freda, i ella xisclà irada :

- Domènec, deixa'm ! No vull ! No vull !

Va ensopegar amb els seus ulls, i aleshores afluijà l'estreta. La noia va colpejar-li la mà, com per castigar-la.

- No ets una dona normal, Marina.

- Sí que ho sóc, si que no sóc ! No ho diguis, això !...

La seva angouxa el percutí cor endins, i tot d'una va sentir-se adolorit per aquella incapacitat que no podia ésser voluntària. Però insistí :

- No, Marina. Si haguessis vist, com jo, els ulls que posaves... Ara ja sé que... Oi que no pots ?

Ella no replicà; meticulosament, tremolosa, s'ordenava el vestit. El noi va aixecar-se, indecís, i avançà cap a l'aigua. Més ~~en aquell moment~~ enllà, la taca fosca d'una altra parella va obligar-lo a desviar la mirada, perquè de segur que ella, fos qui fos, no era com la Marina.

- Domènec...

Es va girar i ella repetí :

- Domènec...

Retrocedí i es quedà palplantat al seu davant. Ella va allargar la mà.

- Has de tenir paciència...

- No, Marina, no és això...

Però se sentia colpit per la humilitat de les seves paraules, per aquell to de veu, gairebé implorant, al qual no estava acostumat.

- Sí, Domènec, sí !

- Et fa por, oi ?

Després va sacsejar el cap.

- No, tampoc no és això...

Li va agafar el braç i, gairebé ferotge, li digué :

- No comprens que em cal saber si ets una dona ?

Prova d'explicar-se :

- Vull dir...

Ella mormolà :

- Sí, ja ho entenc...

Tot i que ja era tan tard, van passar dos infants corrent, però després es van desviar cap dalt, cap a la carretera, on es veien les torres il·luminades. Una d'elles era un hotel i en Domènec pensà que més amunt hi havia el xalet dels Llobet, on la mare de la Marina devia estar jugant al "bridge" com cada vespre, mentre el seu marit començava a endormiscar-se. Quan els nois van ésser dalt, féu :

- Tornem-ho a provar

Va adonar-se que ella seguia la trajectòria de les seves mans, però seguidament tancà els ulls. Va atansar els llavis als seus i ella el deixà fer, sense aparent sobresalt, si bé una mica tensa. Sentí la càlida urgència del seu desig i va fer-la rodolar sobre l'arena. Els

llavis es desuniren, però ella va continuar silenciosa amb els ulls closos. Sospira quan la roba cedí i ell va estar a punt d'obligar aquells llargs mesos de fracàs. Tot d'una, però, sentí com s'encarcarava entre els seus braços.

- Es... horrible...

Va subjectar-la amb tot el seu pes, sense moure's, i li clavà les mans a la sorra. En un moment d'inspiració, va dir roncament :

- Es ara o mai, Marina...

Ella sanglotà i va rebotar-se sota seu. Amb un esforç desusat, que li inflava els músculs, va rebutjar-lo gairebé frenèticament i ell, amb un desencís profund que ja feia impossible tota reparació, cedí. Ajupit al seu costat, va deixar-la plorar, boca treta, com s'havia girat, i després sentí que vomitava entre les seves mans.

Quan va aixecar-se, la mirada que li adreçà era la d'una noia desconeguda de la qual algú ha provat d'abusar al marge d'una carretera, entre dos ~~mussons~~ foscasts.

- No t'ho perdonaré mai !

Amb els ulls, va seguir la seva cursa platja amunt, cap on se n'havien anat els nois, car a la carretera, ara totalment indiferent al seu perdó, car sabia que ja no es tornarien a veure mai més.

Cinc minuts després, es va treure la roba i corregué cap al mar, ~~momentàniament~~ ignorava si per purificar-se d'un contacte sullador • per abandonar-se al pou immòbil que l'esperava sota les ones.

Tots els ulls es van alçar de la feina quan tancà la porta del despatx del senyor Mestres i, entre les taules, travessà cap a la seva màquina. Ella ni va somriure, car ara ja hi estava acostumada.

Es va asseure i s'estirà una mica les faldilles sobre els genolls, conscient que les mirades d'en Baró i del vell Sostre s'havien desplaçat cap a les seves cames. Va posar carbons i holandeses, centrà la màquina, va apujar el carro i els dits, àgils, iniciaren un tecleig seguit.

Era una feina monòtona, i ara ja la feia d'esma : cartes, nòmines, fitxes. De tant en tant entrava algú i aleshores feia una pausa per preguntar al visitant que volia i fer-lo passar, si calia, al despatx del senyor Mestres. Es clar, gairebé sempre eren homes i tots se la miraven amb aquells ulls cobejosos i furetejadors de mascle que pensa en el llit.

Arribà al capdavalí de la pàgina, la va estirar i separà els carbons de les holandeses. En Morales sortí de darrera la seva taula amb un paper als dits.

- Em podries passar aquesta relació a màquina ?

S'inclinava més que no hauria calgut i no li mirava la cara, sinó el naixement de la sina.

- Ho necessites ara mateix ?

- Si pot ser...

Es clar que podia ser, per això era allí i cobrava un sou. L'home va continuar inclinat endavant, ara sense cap mena de justificació, i ella l'esguardà.

- Què fas, aquest vespre ?

Pel cap baix, li ho preguntava un cop cada setmana. Però en Morales era prematurament calb i tenia el nas de lloro, dues coses que sempre li havien desagradat.

- El mateix de cada dia; me'n vaig a casa.

- No t'agradaria de fer un vermut ?

Per si fos poc, no tenia gràcia en la seva manera de pidolar. Però potser per això mateix li va somriure una mica, compadida de la seva falta de mà esquerra.

- Em treu la gana.

L'Elvira els mirava des de darrera la seva taula, al fons de tot, massa lluny per sentir res, però amb l'esguard envejós que se li desper-tava cada cop que els homes s'entretenien fora mesura al seu costat.

A ella no solien adreçar-li invitacions d'aquesta mena. Va preguntar :

-Quantes còpies vols ?

- Amb una n'hi haurà prou.

Se'n va anar sense insistir. Mai no insistia; es resignava fàcilment a les carbasses. Si no hagués estat tan calb i no hagués tingut aquell nas tan agressiu... De tota manera, ara ja havia fet tard, hi havia en Jordi...

Va alçar els ulls fins al rellotge, sobre la porta del despatx del senyor Mestres, col·locà ràpidament els papers a la màquina i va disparar-se. Ja eren tres quarts de set.

Faltaven cinc minuts per plegar ^{gran} i atansava a la taula d'en Morales per allargar-li la relació.

- Aquí ho tens.

- Bona noia.

Ja no es va tornar a asseure, sinó que va adreçar-se al lavabo, on es repintà curiosament els llavis mentre es mirava les dents blanques i juntes. Es va somriure amb una ganyota exagerada i, després,

amb la boca gairebé closa, perquè se li formés aquell ~~clotet~~ ^{clotet} que tenia a la galta.

La porta es va obrir i entrà l'Elvira. Va fer un comentari banal:

- Un dia més...

Potser sí, per a ella, ja que el dia devia acabar-se-li en sortir de l'oficina, on treballava des d'abans de la guerra. Allò volia dir que, pel cap baix, tenia vint-i-cinc anys. Però també en podia tenir trenta. Durant molts anys aparentaria els mateixos.

Va fer un sorollet indistint, a tall de ~~comentari~~ resposta, i es donà els darrers tocs als llavis.

- No es cansa, en Morales ?

- Per què ho dius ?

- T'ha tornat a proposar que fèssiu el vermut plegats...

Va riure i tanca el pintallavis, amb els ulls encara fets en l'espill.

- Sí.

Però l'Elvira volia dir alguna altra cosa, ho va comprendre quan continuava mirant-la per damunt l'espatlla, car era més alta. Alta i seca

- Ahir et vaig veure amb un xicot...

- No té res d'estrany. En Jordi.

- Sí, en Jordi Guiter. Fa dies que sortiu junts ?

Ella va girar-se, sorpresa.

- El coneixes ?

L'Elvira va indicar que sí amb un moviment del cap, i afegí :

- Es veí meu.

- Sí, és veritat que viu a Horta !

- Dues portes més amunt de casa. Fa temps que us coneixeu ?

No ho havia dit tot, però parlava negligentment, ara inclinada endavant, mentre s'estirava les mitges. La Carme observà les seves cuixes magres i una mica peludes.

- No, el vaig conèixer fa dues setmanes. Després, ~~dilluns~~ ^{passat el} vaig tornar a veure i, des d'aleshores... Ja veus, tres dies; quatre amb avui.

L'altra es va redreçar i, a la fi, pronuncià les paraules que devia haver estat preparant des del principi :

- Ja ho saps, que és casat ?

La Carme es va tombar de nou cap a l'espill i alçà la mà fins al front, darrera un invisible cabell després de la tofa abundant. Amb un esforç, va dir :

- Sí.

Però va veure que l'altra no s'ho creia. Només li calia mirar-se els ulls, on s'abocava, inconfusible, tota la seva torbació. ~~Elvira~~, de tota manera, li seguí el joc :

- Sí ?

No sabia per què ho havia dit. Potser perquè li sabia greu passar per enganyada, o potser simplement per escandalitzar una mica la seva companya, sempre tan primmirada perquè els homes no s'havien entretingut mai a dir-li res.

- I així i tot hi surts ?

Es va tornar a girar, cedint el lloc a la noia, que ara havia tret la barreta dels llavis d'un portamonedes ja una mica envellit.

- Per què no ? Hi ha sortit i sortit... Hem fet amistat, ves !

- Ja entenc...

També ella s'adonava de la seva reticència. Però no la preocupava, Hi havia altres coses en què pensar. En Jordi era casat i no li ho havia dit... A la seva sorpresa disgustada s'afegia ara un altre sentiment, d'excitació, com quan hom travessa una barrera no permesa davant la qual els altres retrocedeixen, porucs.

La companya l'observava amb la barreta a tocar dels llavis, però amb els dits immòbils, i enfrontada amb aquells ulls que ja la condem-

naven, va cedir a la temptació d'anar fins al final, de provocar-la.

- Tu no hi sortiries, amb un home casat ?

- Jo ? No !

- Per què ?

- Què et sembla ? Dius unes coses, ¿arme...

Va mirar-la fitament i, enseriosida, com si fés una reflexió no-més destinada al seu ús personal i que se li escapava per negligència, va afegir :

- Els casats tenen més experiència...

A l'Elvira se li havien badat els ulls i ara, tan estupefacta, gairebé semblava una altra, més bonica. Ella insistí :

- No trobes ?

La noia es refeia, però encara estava desconcertada, perquè es va desar la barreta sense haver-se-la passada pels llavis. Es va girar com cansada de mirar-se-la a través de l'espill.

- Ets d'una lleugeresa...

Obrí l'aixeta, potser sense saber ben bé que ho feia.

- Jo ja he complert avisant-te...

Ella es desplaçà cap a la porta, l'obrí.

- Sí. I gràcies per la bona intenció.

Va travessar el passadís i saltà graons avall, sense esperar-la. En sortir al carrer va veure en Jordi, aturat a la cantonada. Va ~~mmmm~~ vencer una darrera indecisió i somrigué. No, no li diria res. Seria curiós de saber fins on es proposava d'anar...

Va sortir a beure un glop d'aigua, però l'escoi^P abans d'empassar-se-la, perquè semblava més carregada de clor que de costum. Però com que continuava tenint set, va baixar les escales i entrà al bar.

- Pere, una cervesa. I ràpid !

L'home estava acostumat a aquestes urgències del personal que treballava a l'Agència Publicitària Fibra i amb dos moviments ben coordinats va obrir l'ampolla i omplí el got.

- Valor, oi ?

- No me'n parlis !

El líquid era fresc, però no glaçat. Se'l va beure amb un parell de glopades, es va treure una cigarreta, l'encengué, aboca els dos dits que havien quedat al cul de l'ampolla i se'ls va beure més lentament.

- Té !

Va deixar els diners sobre el taulell i sortí amb una llambregada a les cames d'una noia que seia al primer tamboret.

Al despatx ni s'havien adonat de la seva absència. D'altra banda, tots entraven i sortien continuament. En Fibra era un home comprensiu. L'únic que volia era que la feina fos feta.

Es va asseure a la seva taula, deixà la cigarreta sobre el cendrer i va apartar els papers que tenia davant. Va recollir-ne un altre, amb l'esbòs, i es submergí en l'examen de les tres ratlles primes que corrien verticalment, d'un extrem a l'altre, tallades per l'aspirador. No tenia res d'original, ben mirat, però no era assumpte seu.

El text. Va apoderar-se del llapis i estirà una ~~quarta~~ ^{quarta} línia. Una frase breu, si era possible. Breu i què colpís. Es va quedar reflexi-
nant, car un aspirador elèctric no era pas una cosa gaire inspiradora.
Va escriure : "No faci com la seva mare..."

Alçà el llapis i esclafí la rialla. Ningú no va dir res; ~~nothom~~
tots tenien els seus tics i estaven acostumats als dels altres.

Es va distreure observant l'individu de la cartera flaca que acabava de demanar pel gerent. Quan en Rucabado s'allunyà pel passadís, l'home va quedar-se passejant per l'espai que hi havia entre la porta i el taulell, quatre metres escassos.

Tornà a concentrar-se en l'aspirador, amb l'íntim desconfort de qui està segur de fracassar. Per què li havien de caure sempre damunt unes tasques tan amoinoses ? Féu un altre esforç i, sota la frase que havia començat, va escriure : "Visqui amb el seu temps..." Humò-
rísticament, afegí : "i no faci pols". Va rebregar la quartilla, la llença a la paperera i va ~~agarrar-ne una altra~~ agafar-ne una altra.

La cigarreta s'anava consumint al cendrer. La recollí i aspirà el fum; de reüll, sense interès, observà l'home que continuava fent vol-
tes. Després es va aixecar per anar-se'n fins a la finestra. En tornar cap a la taula, en Gomis insinuà :

- Potser que telefoni per les diapositives...
- Per quant ho van prometre ?
- Havíem de tenir-les ahir a la tarda.
- Telefona, doncs. Sempre s'adormen, aquests.

S'adormia tothom, ell per començar. Una mica exasperat, s'instal·là de nou davant la quartilla enemiga. Un cop més, agafà el dibuix. Ales-
hores decidí que sí que era assumpte seu. Aquell dibuix no anava en-
lloc. Feia temps que en Sucre era d'una banalitat que esparverava.

En Rucabado ja havia tornat i l'home que es passejava, en canvi, havia desaparegut. Preguntà :

- Hi ha visita ?

- Sí.

Mentre esperava, va esbossar la seva manera de veure la cosa en un altra quartilla. L'escombra que alçava un núvol de pols, manejada per uns dits aspres i revellits; l'aspirador net i eficient, sostingut per unes mans fines, de dits joves i manicurats...

El dibuix era infame, però traduïa prou clarament el seu propòsit. Va deixar-lo en un costat i es quedà mirant-lo, cercant què li suggeria. Es a dir, ja ho sabia, però la idea encara era confusa. Li calia una frase esdaïent que ho materialitzés. Potser...

La visita havia estat molt breu, car en Fibra acompanyava l'home fins a la porta. Va acomiadar-lo cordialment però sense exagerar el to amical del seu gest, com feia sempre. No era un client, doncs.

Quan va retrocedir cap al despatx, el seguí amb la quartilla i el dibuix d'en Sucre a les mans. No va donar-li temps de tancar la porta.

- Us volia parlar d'aquest dibuix...

En Fibra féu la volta a la taula i s'assegué. No sabia fer res dempeus. Potser perquè els tenia tan petits. En Domènec no havia vist mai ningú que els tingués tan petits.

- A veure...

Li allargà el dibuix d'en Sucre, sense comentaris. L'altre va mirar-lo i tot seguit aixecà l'esguard.

- Què ? No hi sé veure res.

- Es clar; no té res. Es anodí.

En Fibra el va mirar de nou.

- El trobo correcte. Clàssic, sense enfarfecs...

Suggerí :

- Una mica antiquat...

- Als clients ja els agrada.

- Potser perquè no han vist res més.

L'home plegà els llavis, indecís, i va deixar el dibuix sobre la taula.

- Què us sembla això altre ?

Li allargà l'esbòs rudimentari. En Fibra va donar-hi un cop d'ull

- Ho heu fet vós ?

- Per això està tan mal dibuixat.

En Fibra recollí el paper amb totes dues mans i va estudiar-se'l abans de murmurar :

- Escombra, aspirador... Sí, ja veig, el contrast...

Ell, assenyalant-les, comentà :

- Unes mans velles, sarmentoses, per indicar un altre temps; unes mans joves, delicades...

- Sí, la idea és bona.

Es mirà altre cop el primer dibuix :

- Evidentment.

Alçà els ulls fins als d'en Domènec :

- Ho podria fer el mateix Sucre.

Ell s'adona que el consultava i assentí :

- Sí, és un bon dibuixant. Només que té poca iniciativa.

L'home li allargà els dos papers.

- Ho deixo a les vostres mans. Aneu-lo a veure...

Es va interrompre per mirar el rellotge, i afegí :

- Ara ja és massa tard. Aquesta tarda.

- Es la primera cosa que faré.

Va separar-se de la taula i avançà ràpidament cap a la porta. En Fibra el va deturar :

- Ah, i el text !

- Serà qüestió d'un moment. De primer calia aclarir això del dibuix. El dibuix comanda la llegenda.

Va sortir sense esperar el seu comentari. Sabia que amb una mica més de resolució personalment, li agradava de compensar els seus defectes amb les virtuts dels seus empleats : una mica de dinamisme, de seguretat en el propi treball.

Es va asseure a la seva taula, escollí parcimoniosament un altra cigarreta, va deixar-la al cendrer, contemplà el dibuix malgirbat, va agafar el llapis i, sense vacil·lacions, redactà el text :

L'ASPIRADOR RIDER RECULL LA POLS QUE VAN DEIXAR ELS VOSTRES AVIS

Ho rellegí lentament, a mitja veu, satisfet. Es clar que, com sempre, li caldria traduir-ho al castellà. Des del que equivalia a un segon decret de Nova Planta, tot s'havia de fer en castellà. Ell encara no s'hi havia avingut del tot.

Va arronsar-se imperceptiblement d'espatlles i cridà :

- Gomis, vols telefonar a en Sucre que aquesta tarda passaré a veure'l ?

L'altre assentí i despenjà l'aparell.

29

Hauria assegurat que el jove tenia la intenció d'invitar-la, però en fregar la taula va adreçar-se a l'Eulàlia :

- Em permet aquest ball ?

L'Eulàlia, que no sabia dir que no, es va aixecar. Ella resta sola a la taula, refusà dues invitacions que no li feien peça i seguí les evolucions pausades de la parella.

En passar, l'amiga va somriure-li dues vegades per damunt l'espatlla del xicot, i ella observà que vestia una americana impecable i que tenia el còatell net. Des dels seus dies d'infermera conservava una certa previsió contra els cabells massa llargs i les barbes sense afaitar. Quan passaren de nou prop de la taula, va adonar-se que conversaven animadament.

Després d'aplaudir sense insistència, distretament, van avançar tots dos cap al racó, però el xicot no se'n va anar, sinó ^{pve}restà dret arran de taula, mentre l'Eulàlia deia :

- Matilde, et vull presentar en Domènec...

Es van somriure i el xicot s'assegué al seu costat ^{tot dient} ~~mentre ella deia~~ :

- Si em permeten...

L'Eulàlia comentà :

- Balla molt bé.

- No. Estic desentrenat.

Va veure que la mirava amb atenció, si bé procurava desimular-ho. Afegí :

- Vostè si que té el sentit del ritme !

Ella va comentar :

- Es l'únic que sap fer !

Després va riure per amagar que li sabia greu d'haver-ho dit.
L'Eulàlia, però, no s'havia molestat.

- Sempre m'ha agradat molt.

Els músics encetaren un a altra peça i ell espera uns moments, mentre sortien les primeres parelles.

- Vol que ballem aquest ?

Assentí amb el cap i va seguir-lo cap a la pista. Ell va enllargar-la discretament, amb les puntes dels dits entre les seves. Van dansar cap al centre, on hi havia més espai, i el noi s'inclinà una mica sobre la seva orella.

- En realitat, jo a vostè em sembla que ja la coneixia...

- Em sembla que no.

- No és infermera ?

Aleshores va comprendre que no ho havia dit per ganes de parlar, com tants, i va separar una mica el cap per tal de mirar-lo.

- Sí. Es a dir, ho era.

- L'any trenta-vuit ?

- Sí. Però no el recordo...

Ell digué :

- Es natural; érem tants ! A l'hospital de Castelló...

Va riure, perquè s'equivocava.

- No he estat mai a Castelló. No en vaig moure de Barcelona en tota la guerra.

Va veure que no se l'acabava de creure, però era massa polit per manifestar-ho.

- Doncs hauria jurat... Potser la memòria em juga una mala passada, però si no era vostè, era una noia que se li assemblava força. No té cap germana ?

- Una, però aleshores encara era una criatura. Ara tot just té a-

torze anys, i és perruquera. Mai no ha estat en cap hospital.

- Em dec confondre, doncs. Ha dit que ho era, vostè... Ara ja no ?

- Com ?

- Vull dir d'infermera.

- Ah, no ! Des d'aquest any que sóc llevadora.

Ell gairebé va aturar-se, sorprès.

- Llevadora ? No deu pas ser casada...

- No. Per què ?

- No ho sé. Sempre m'havia imaginat que les llevadores eren dones casades.

Va riure :

- Casades i velles ! Una noia tan jove...

- Doncs ja veu.

Van passar per davant la taula i ella s'adona que l'Eulàlia ja no hi era. Després la va sorprendre en braços d'un xicot baixonet i de cabells molt engomats. Va tornar a girar-se cap en Domenec quan ell preguntava :

- Hi vénen sovint, aquí ?

- No, de tard en tard. I més que res perquè a l'Eulàlia li agrada molt ~~mant~~ de ballar.

- A vostè no ?

- No tant. I vostè, hi vé gaire ?

- Es la primera vegada. El diumenge, m'agrada reposar.

- Es corredor, potser ?

Es va dir que devia sentir-se verament interessada, perquè no solia fer aquesta mena de preguntes. El va esguardar fugament, observant-li el llaç de la corbata. Era una corbata de bona qualitat, com el vestit. Se'n va assegurar amb els dits. Ell protestava :

- Oh, no ! Faig publicitat. Darrera una taula, és clar.

- Deu ser un treball interessant...

- De vegades de tot. No pot tenir, però, la mateixa emoció que ajudar a nèixer la gent.

Li va semblar que se'n burlava una mica, i somrigué sense despit.

- Hom s'hi acostuma.

- Es estrany, però jo no puc acostumar-me a la idea que vostè...

- No és el primer.

- Ja ho suposo.

Es van desenllaçar mentre la música cessava. Seguidament es van moure cap a la taula i la Matilde va sehtir la seva mà sobre la cintura, com si ell la guiés. Va mirar-lo i el noi somrigué, sense treure la mà.

Quan es van asseure, va veure que l'Eulàlia era dreta al costat de la balustrada, amb el xicot dels cabells engomats. Observa que potser era dos dits més baix que la seva amiga. En Domènec comentava :

- Sembla que l'Eulàlia ens ha abandonat.

Li assenyalà amb la testa. La noia va donar-se que la miraven i els adreça un somris, però no es va moure i, quan la dansa reprengué, tots dos es tornaren a abraçar i van desapareixer entre les parelles.

En Domènec li preguntà :

- Vol que insistim ?

- No, Hi ha massa gent.

Ell es mig empassà el somris.

- Me n'he d'anar, potser ?

- Per mi, no.

Va trobar-se els dits sota els seus, i el desenllaça sens enuig. Aleshores ell va inclinar-se :

- Sap per què he invitat la seva amiga, de primer ?

- Es una noia bonica...

- No dic que no. Però volia invitar-la a vostè i, quan anava a fer-ho, m'ha semblat que em diria que no.

Ella va llambregar-lo, encúriosida.

- Per què ?

- No ho sé, una impressió... Aleshores ja em semblava que la recordava d'alguna cosa, però no havia caigut encara ^{en}què podia ser la infermera de Castelló... En fi, m'ha semblat més fàcil invitar la seva amiga i fer-me presentar.

- I per què tant d'interès ?

Ell va fer un gest que abraçava el local d'un extrem a l'altre.

- En tota la sala...

Es va repensar :

- No, no li ho dic. Es pensaria que vull afalagar-la.

- No, digui...

- Li ho diré més tard.

Va fer una pausa, l'esguardà ben francament i afegí :

- Quan l'acompanyi a casa seva.

Va retornar-li la mirada, entre ofesa i excitada per la seva seguretat, a punt d'acomiar-lo. Però ell somreia sense impertinència i, no hi havia dubte, era un xicot força agradable que devia guanyar-se bé la vida... Només va dir :

- Corre molt, vostè.

30

No estava segur si li havia somrigut i es va girar a seguir-la amb la mirada, però aleshores es va adonar que tenia les cames tortes i va travessar cap al carrer de Canuda.

Es va tornar a tornar, davant mateix de la casa de modes, perquè algú el tocava pel colze.

- Sobrequer !

El xicot també el mirava amb un somris, sense retirar la mà.

- Què tal, Domènec ?

A despit de la seva propia exclamació, tan espontània i amical, va sentir-se una mica cohibit o, més que això, distant, com si l'altre fosa la banda oposada d'un abís que cap pont no travessava.

- Mira, ja ho pots veure...

Eren els set anys aquells. L'abisme existia, no era un producte de la seva imaginació, i era l'et de temps i d'actituds.

- Hi he pensat sovint, en tu... Estic content de veure't !

- Jo també.

Però no ho sabia. Era una frasa, una d'aquestes coses que es diuen sense sospesar-ne la sinceritat. Va adonar-se que en Sobrequer s'havia deixat el bigoti i que era es pentinava d'una altra manera, amb tots els cabells cap entera, sense clehxa.

- Què fas, ara ?

Les frases sonaven desacordades i, un moment, va preguntar-se si en Sobrequer ja no estava penedit d'haver-lo aturat. Però no, al capdavall entre ells dos mai no hi havia hagut res. Res i tot. Amb un arronsament d'espatlles, va contestar :

- Com sempre, publicitat. I tu ?
- L'any passat, a la fi ! vaig acabar la carrera d'advocat.
- Home, està bé !
- Ara estic a Hisenda. Provisionalment, saps ?

Havia enretirat la mà i arava tornar a allargar-la, gairebé amb timidesa, sense tocar-lo. Afegí :

- Tens tard ?
- No...

Caminaren l'un al costat de l'altre, cap a la Rambla. Amb una mica de retard, ~~mamrmmm~~ en Sobrequer va dir :

- Si no et fa res, t'acompanyaré una estona...
- No. Jo content, home !

Però de què podien parlar ?

- De manera que tu, al capdavant vas renunciar definitivament...
- Què dius ?
- Als estudis...
- Sí, ja ho saps. Han passat tantes coses !
- Sí, és clar.

Van desembocar a la Rambla de Canaletes i tots dos van tenir una indecisió entre continuar cap amunt o cap avall.

- Vols beure alguna cosa ? Vine, que farem el vermut...

Gairebé va arrossegar-lo cap al bar, Van trobar dos tamborets de costat, cap al fons, i s'instal·laren al taulell.

- Vermut. Que prens, tu ?
- Vermut sol.
- A mi porteu-me olives.

L'entrada al local no havia pas millorat la situació. Va recordar les tardes passades amb l'amic, quan en Sobrequer li feia conèixer les darreres novetats en discos.

- Encara t'agrada tant, la música ?

-No te n'has oblidat, oi ?

- Naturalment.

- Sí, encara m'agrada. Són aficions que no es perden.

Vaguetats. No podien dir-se res de substancial, car aquells set anys, com havien reconegut, eren massa plens d'altres coses. Va tenir la sensació que dins de breus moments se separarien per no tornar a veure's mai més. Si es trobaven de nou pel carrer, ja no saturarien; es limitarien a saludar-se tot passant. Se'n va sentir una mica molest, i per això comentà fora de to :

- O sigui que t'has enxufat...

- Home !...

El barman va servir-los el vermut i ells seguiren els seus moviments fins que l'home s'allunyà cap a l'altre extrem. Van beure un glop simultàniament, i en Sobrequer picà una oliva. Devia trobar el silenci incòmode, car preguntà :

- I dels companys què en saps ?

- No veig mai ningú. Les coses canvien . I tu ?

- Tampoc. En Ramos, alguna vegada. Tots dos érem al Terç de Montserrat.

Va ullar-lo, observant que en Sobrequer acabava d'adonar-se que havia parlat més que no calia.

- Ja !

Potser perquè se sentia tan incòmode com ell, el seu amic fou incapaç de deixar passar l'exclamació sense comentaris.

- Què vols dir, ja ?

- Res. Que és natural.

En Sobrequer deixa el got sobre el taulell i, gairebé agressiu, féu :

- En condernes, oi ? No ets capaç de reconèixer...

No era propi d'ell parlar d'aquella manera. Però ara era un al-

tre nome, és clar, no l'adolescent que ell havia conegut.

- Tothom és lliure de fer el que vulgui.

- Com ho dius !

Es va inclinar més endavant, fregant-lo, i amb una duresa insòlita a la veu, preguntà :

- Ho sabies que van matar el meu pare ?

- No. Però no veig,...

En Sobrequer no el deixà continuar :

- Jo mateix vaig haver d'amagar-me, tot i que era una criatura.

- Ho sento.

- No, no sents res.

Però sobtadament tota la seva agressivitat va esmicolar-se, i féu un gest decebut amb les mans.

- Abans podíem parlar tranquil·lament. Ara...

- Es veritat. Tots d'os vam escollir i...

El va mirar fitament i canvià :

- Però digues... No et sents defraudat, ara ? Es tot tal com ho esperaves ?

En Sobrequer va sacsejar el cap.

- No. No a totes dues preguntes. Sembla que t'oblides que ens vam estar matant durant prop de tres anys, que vam deixar el país en ruïnes, desfet...

Ell, sarcàstic, comentà :

- Ho he sentit dir.

- Ho has sentit dir... En fi, deixem-ho, que tampoc no arribaríem enlloc. Parlem d'una altra cosa.

En Domènec va acabar-se el vermut i després, amb el mateix to de veu, preguntà :

- Què opines de la situació internacional ?

- Te'n burles ?

- No. Hi entrarem, a la guerra ? Totes aquestes lleves mobilitzades..

- Veus com vius a la lluna ? Ara, a l'octubre • al novembre, les desmobilitzaran.

Féu una indicació al barman i li allargà els diners. Devia donar-li una propina, ja que l'home digué :

- Gràcies, senyor.

En Domènec saltà del tamboret i en Sobrequer el va seguir cap al carrer. Es van aturar a la vorera, on ell comentà :

9 Un fructífer canvi d'impressions...

L'altre el mirà amb retret.

- Potser podia haver-ho estat si tu haguessis volgut.

- Es clar; algú o altre n'ha de tenir la culpa, oi ?

- Vius amargat...

Es va sorprendre de veritat. No li semblava pas haver donat aquella impressió.

- T'equivoques. Ens heu ptes tot allò que podia fer la vida una mica digna, però no hi ha res que sigui definitiu. Els homes es moren, les circumstancies canvien... O potser no ho creus així ?

- Si això et fa feliç... Sóc més realista, jo.

Van avançar cap a la plaça de Catalunya, en direcció a l'estació del metro.

- Potser sí. De tota manera, serà interessant tornar a parlar-ne d'aquí a vint-i-cinc anys... si encara som vius.

- Per què no ? Tot just passarem una mica de la cinquantena...

- T'oblides que cada dia hi ha més maneres de morir.

Va allargar-li la mà i afegí :

- Jo em quedo aquí. Gràcies pel vermut.

En Sobrequer encaixà sense excès de fredor.

- Ens hem de tornar a veure. No hi fa res que pensem tan diferent... Ara visc al carrer de l'asp. Espera, que et donaré una targeta.

Butxaqueja i va allargar-l'hi. En Domenec va ficar-se-la a la butxaca sense mirar-la.

- Jo no m'he mogut de lloc, continuo a Viladomat.

En Sobrequer li va somriure i tots dos es van contemplar amb aquella actitud tímida i indecisa de quan s'havien trobat.

- A reveure, dones...

En Domènec va moure una mica el cap i després es girà cap a les escales. Li semblava que rarament havia fet un gest tan definitiu.

El pagès va ajudar-les a ~~ensacar~~ i pesar, però sabien que el transport fins a la carretera se l'haurien de fer elles, com sempre. La Trini es va treure un feix de bitllets de la pitreta i els comptà sobre els sacs que la Lluïsa lligava. L'home, guarneu, comentà :

- Per això feia tant d'embalum ! Ja em preguntava jo...

- Nos heu de preguntar res.

Va allargar-li els diners i digué :

- Mireu si està bé...

L'home, entre la pitreta de la noia i els diners, va decidir-se per aquests darrers i es posà a comptar-los.

- Sí, molt bé.

La Lluïsa havia acabat de lligar i va dir :

- Vaig a buscar el ~~vehicull~~ carretó.

A l'entrada de can Ripoll no hi havia ningú, però la porta era oberta i el petit vehicle al fons de tot. Va agafar-lo sense dir res, perquè ja havien avisat que se'n servirien, i el féu córrer carrener-llà.

El pagès se n'havia anat, per no haver d'ajudar-les a carregar.

- Au, no ens torbem, que haurem de fer dos viatges. I després encara hi ha les llaunes.

Van estibar els sacs i els subjectaren amb una corda. Seguidament, van atansar els que quedaven la porta, perquè el segon viatge l'hauria de fer una d'elles sola; l'altra es quedaria vigilar la mercaderia.

Van tombar pel camí que passava davant del cementiri i, una a cada vara del carretó, s'inclinaren enrera per tal de frenar la cursa en el

més abrupte de la baixada. Després, en arribar al pla de sota, s'en-nyeren entre els rocs, atentes a les roderes profundes d'on els seria difícil de sortir.

Van aturar-se al lloc de costum, gairebé a cent metres de la carretera, i descarregaren darrera els arbustos i moreres que dissimulaven la presència dels sacs.

- Et quedes tu ?

La Trini va indicar que sí, ella va girar el carretó i se'n en- prengué costa amunt, entre les dues vares. Dalt de tot de la pujada es va aturar i, amb el dors de la mà, s'eixugà la suor que li xopava el front. Va rebutjar un ble de cabells rebels i, reprenent la marxa, tombà cap a l'arcada.

El pagès no havia reaparegut i en tota la placeta no es veia ningú. De vegades algun xicot els ajudava, tot fent-hi brometa, però avui tots eren al camp. Va anar estirant els sacs cap al carretó i, amb mans i genolls, els enlairà fins a la post. Després va passar-hi la corda, va eixugar-se novament el front, la nusa per davant i darrera i va aixecar les vares que reposaven sobre les pedres.

Pendent avall, el pes de la carrega se l'endua, però ara ja tenia una certa experiència en el maneig del carretó i l'inclinava d'una a l'altra banda, zigzaguejant pel camí. La Trini s'havia assegut sobre la pilera de sacs i mirava cap a la carretera. Però encara s'haurien d'esperar més d'una hora.

Va ajudar-la a descarregar, amuntegaren els sacs ben junts i la Trini s'apoderà del carretó.

- Ara em toca a mi.

Sempre feien un viatge cada una. Ella es va asseure al mateix indret que havia ocupat la seva amiga i va anar seguint la seva marxa pendent amunt, fins que es féu fonedissa darrera el cementiri.

Aixecà les cames i es va treure les sabates, l'esparadrap del peu

dret s'havia després una mica i, sota, es veia la vermena de la pla-
ga encetada pel contrafort. El va subjectar de nou, però continuà des-
calça, amb les cames penjant, fins que al cap de vint minuts va veure
la Trini que reapareixia al capdamunt de la pujada.

Va calçar-se amb un sospir i sortí a ajudar-la. Les llaunes eren
més manejables que els sacs i, d'altra banda, només pesaven vint qui-
los. Van afilerar en un costat i la Trini se'n tornà costa amunt a
deixar el carretó.

Ella es va desplaçar fins al pou, al costat del qual hi havia ~~una~~
~~una~~ l'abeurador pels animals, i es rentà la cara i les mans. Després
s'assegué allí a tocar, sense eixugar-se. Però era més còmode sobre
els sacs i, al cap d'un moment, tornà a desplaçar-se. Es descalçà per
segon cop i repenjà les mans cap enrera, amb tot el cos projectat en-
davant.

La Trini va baixar i se'n anà directament cap a l'abeurador. Quan
va haver-se rentat cara i braços, es va treure les sabates i hi entrà
de peus. Com si fins aleshores no se n'adonès, féu :

- Ui, que freda !

Va acariciar-se els peus i les cames amb tot ~~de~~manades d'aigua i
aleshores s'eixugà amb el mocador. Va saltar al rostoll, ja calçada, i
avançà cap als sacs, prop dels quals va aturar-se.

- Tu !

Ella va seguir la seva mirada sorpresa i canvià de positura. Però
la Trini ja allargava la mà i va palpar-li el ventre per damunt. La mi-
rà, interrogativa. La Lluïda va fer :

- Si.

- De quant ?

- Quatre mesos. Encara es nota poc.

La Trini va preguntar amb naturalitat :

- I de qui és ?

No arriba a arronsar-se d'espatlles, però inicia el gest. Després va tornar a repenjar-se enrera, perquè ara ja no li calia amagar res.

- No ho sé. Em penso que d'aquell ros del tren... També tu...

L'altra es defensà :

- Però s'ha de tenir més malícia...

Brandava el cap, commiserativa.

- Doncs mira que... El teu pare a la presó, la teva mare a l'hospital i tu prenyada !

No va reaccionar i l'altra, mentre s'asseia, digué :

- Ja ho sap en Ramon ?

- No ho sap ningú, encara.

La Trini sospirà i va canviar de posició, estirant-se. Ara ~~estirant-se~~ *la foguejars*.

- Només et podia passar a tu, això.

Va callar i ella clogué els ulls. Estava cansada i tenia son. Va pensar en els cinc quilòmetres que els separaven de Gervera, en l'espera a l'estació, en el viatge en un tren tan ple que potser ni podrien seure...

- Em sembla que dormiré una mica.

La Trini no contestà. Va ajaçar-se al seu costat, amb un braç sota el cap, evitant de fer caure el pes del seu cos sobre el ventre.

La sacsejaren i, remotament, algú féu :

- Ja són aquí !

Era la Trini, és clar.

- Si que han fet d'hora...

- D'hora ?

Aleshores es va adonar que era ~~ben de~~ *ben de* nit. Devien haver passat potser un parell d'hores. Mirà cap a la carretera, on el camió maniobrava per entrar a reculons. "avia apagat els fars, però la nit era clara i podia distingir-se bé la seva alta silueta fosca.

Va veure que la Trini corria pel rostoll i baixava al camió. Devia saltar al marxapeu, però el camió no s'aturà, sinó que va continuar entrant lentament, fregant les branques de l'om que es dregava prop de l'abeurador.

De sobte, la remor cessà i, en el silenci del motor apagat, va sentir-se ~~húmpamamamamam~~ l'espetic d'una porta. Una veu, la d'en Ramon, el seu germà, digué :

- Au, de pressa, que venim retardats.

La Trini féu :

- Gairebé mitja hore. Què us ha passat ?

- Hem hagut de canviar una roda.

La veu ja era propera i dues siluetes es retallaren sobre el rostoll. Va aixecar-se i en Jaume, el promès de la Trina, preguntà :

- Tot bé, vosaltres ?

I en Ramon :

- Son-hi, Lluïsa !

Va sentir la remor de les caixes que la Trini desplaçava. S'havia enfilat al camió i feia lloc per la mercaderia.

En Ramon subjectà un sac, va inclinar-se i digué :

- Ajuda'm !

L'un darrera l'altre, sobre l'esquena, van anar carregant el blat al camió, on la Trini treballava com un home. Després s'hi va enfilars en Jaume i van sentir que tots dos reien, sense deixar de treballar.

Ella va agafar dues llaunes, seguida del seu germà. Les allargaren els altres i després, mentre en Ramon carregava les darreres, la Trini i en Jaume van començar a cobrir els sacs amb les caixes buides.

- Tira la corda !

Havia relliscat cap a terra i ella l'enrotllà per projectar-la sobre el camió. En Jaume la recollí i va saltar cap a l'altra banda. En Ramon ja avançava cap a la cabina.

La Trini saltà al seu costat i es van quedar esperant que en Pau me acabés de subjectar la corda. Al cap d'uns moments sentiren els peus que es deixaven caure a l'altra banda i el xicot féu la volta al camió.

- Llàstima que no us poguem portar...

El van seguir fins a la cabina i després cap a la cartetera, on el vehicle va sortir amb els fars apagats. La pols que aixecava les cega un moment, mentre ells els cridaven adéu, i aleshores els llums de posició es van anar allunyant.

- Apa, no ens adormim, ara !

I la L'uisa, en silenci, trotà darrera la seva amiga que ja empenia la breu pujada a bon pas.

El pare de la "atilde va deixar caure el seu dos de bastons sobre el dos d'espases i recollí fins al nou. Es girà a fer-li l'ullet i digué :

- Una mica més ?

Ja agafava l'ampolla i li servia una altra copa de conyac. La seva dona ho aprofità per apoderar-se d'una carta que no li corresponia, perquè sempre que podien es feien tramples, però en Domènec, que ho va veure, preferí callar.

Va beure pausadament, amb el cap girat vers en Magí que llegia al costat de la finestra. Era un xicot immens i taciturn que aquell any entraria en lleves, i la seva còrpora sempre el sorprenia una mica. Després, distretament, esguarà les parets, plenes de taques d'humitat, brutes, car feia molt de temps que no havien estat pintades, cosa estranya si es pensava que el pare de la "atilde era, precisament, pintor, i que exercia l'ofici pel seu compte des de l'abament de la guerra. Així li ho havia explicat durant una de les seves esperes, una tarda que la mare no tenia ganes de jugar al cau i ells dos s'entretingueren xerrant.

La "aura va sortir de la cuina, on havia estat fregant els plats, i deixà els coberts al bufet amb tot de gestos ràpids, gairebé precipitats, car tenia pressa d'anar-se'n. La "atilde li havia dit que també festejava, si bé d'amagat dels pares.

Es van somriure a través del mirall, un d'aquests somriures una mica pocasoltes que la gent s'adrecen quan les mirades coincideixen sense propòsit, i en Domènec tornà a desviar la seva atenció cap al

joc, que proseguia sense fatiga.

La Matilde va fer petar involuntàriament la porta del seu dormitori i entrà tota empolainada. Sempre hi anava, és clar, però els diumenges s'hi entretenia més que de costum. Ell va examinar el vestit escotat, la faldilla de vol ample, i, sense adonar-se'n, en retirà una mica la cadira de la taula.

- Ja estic. Quan vulguis...

Va aixecar-se i en aquell moment es disparà al timbre del telèfon, al vestíbul. Hi acudí la mateixa Matilde. Per la porta va veure que deixava el portamonedes sobre la tauleta i s'atansava l'auricular a l'orella.

- Digui ?

Instintivament, s'arranjava el cinturó, ample i llustrat.

- Sí, jo mateixa.

Tots van escoltar, fins i tot els pares, sense deixar de jugar.

- Fa estona que han començat ?

El pare, en veu baixa, digué :

- No sé què m'hi jugués us esguerren la tarda.

Ell va moure el cap, atent a les paraules de la noia.

- Ha trencat les aigües ?

Tamborinà amb els dits sobre la tauleta, assentint ara i adés al que li feia la veu de l'altre extrem del fil. Va concloure :

- Sí, probablement... Ara vindré.

Va penjar i entrà de nou al menjador, sense recollir el portamonedes de damunt la tauleta.

- Em sap greu, però sembla que hi ha feina.

Va encaminar-se a l'habitació que li feia de consultori.

- Vaig a recollir tot això...

Ell, una mica indecís, la seguí :

- T'ajudaré.

Entrà darrera seu i, negligentment, va ajustar-se la roba a la cintura
peu. Ella s'havia aturat i, d'esquena, recollia els guants de cautxú.

Va enllaçar-la per darrera, a l'altura de les anques, i després
enllestí les mans cos amunt i la féu girar lentament. Va trobar-se amb
els seus llavis, càlids i amorosos, que corresponien sense reserves.
Desplaçà de nou les mans, per acariciar-li els pits, però ella acabà de
tombar-se del tot.

- Matilde...

Va tornar a besar-la, ara encarats l'un a l'altre, i després,
quan se separaren, ell l'esguardà intensament, amb retret.

- Sembla mentida que...

Ella el va entendre a l'acte i, sense donar-li temps d'acabar,
digué :

- No ho sembla gens. No oblidis que he vist moltes més coses que
la majoria de noies.

Això tenia la culpa de tot, i era inútil lamentar-se'n. Només
féu :

- Ets tan apassionada, quan vols...

- Sempre, Domènec.

Però ell no n'estava tan segur. Va fer un gest fastiguejat i sos-
pirà :

- I ara aquesta visita...

La noia es va separar i recollí un davantal. Amb els guants, va
ficar-lo a la bossa que sempre tenia preparada.

- Què hi vols fer ?

Va subjectar-la pel muscle i ella, ~~mirant-la~~ amb la cara alçada,
~~mirant-la~~ li féu un petó ràpid i lleuger abans de separar-se. Va
travessar cap a la porta i en Domènec la seguí. Mig esperançat, comentà

- Potser és una falsa alarma...

- No ho crec pas. Fa nou dies que ha acabat el compte.

- On és ?

- Al carrer de Wellington. P^os acompanyar-m'hi.

Van sortir al menjador, on ara només hi havia els dos vells. El pare va alçar els ulls de les cartes i els mirà, gairebé commiseratiu.

- Gangues de l'ofici, noi !

Bromejà :

- No m'hi hauria pas casat, jo, amb una llevadora...

La mare va somriure plàcidament :

- No el desanimis, home.

Van riure tots dos i ell hi col·laborà amb una rialleta que no passava del coll. La "atilde", al vestíbul, recollia el portamonedes.

- Ens n'anem.

Els adéus van escalonarse i ells dos sortiren al replà, fosc com de costum. Van baixar l'un al costat de l'altre tot i l'estretor del'escala, ell amb el braç passat per l'espatlla de la noia. Al replà de sota es van aturar i el noi la premé contra seu.

- Pot sortir algú...

- No ho puc evitar. Tinc tantes ganes de tu...

Va deslliurar-la i proseguiren escales avall, encara enllaçats. En abocar-se al carrer, ella exclamà :

- Plou !

- Són quatre gotes.

Era un espurneig invisible i peresós que ben just si humitejava les llambordes. Així i tot van córrer carrer Marià Aguiló amunt, per sota els balcons.

- A veure si ara no trobarem cap taxi !...

A la carretera van aixoplugar-se sota una portalada.

- I ara que faràs, tu ?

- Què vols que faci ?

Es precipità endavant :

- Taxi, taxi !

Van haver de travessar, ja que el cotxe venia de la banda de Badalona.

- Veus si hem tingut sort ?

Es van instal·lar al seient i ella donà l'adreça al xofer. La pluja semblava amb tendència a augmentar i ara els fills agotellats es precisaven. Ell ~~dirigí el cotxe~~ decidí :

- T'esperaré. Si veus que va per llarg , surt a dir-m'ho.

- D'acord. Però no et facis il·lusions.

Va enllaçar-la de nou per l'espatlla i tots dos van mirar per la finestra, cap al carrer que es mullava ràpidament. Aleshores digué:

- Quan ens casem, ho hauràs de deixar, això. No m'agrada que a tota hora del dia i de la nit hagi d'estar a disposició del primer que es presenta.

Ella no contestà. Insistí :

- Em sents ?

- Sí. No és el moment de discutir-ho, ara.

- Vols dir que no hi estàs d'acord ?

- Ja en parlarem una altra estona.

Tot de sobte, la senti dura i llunyana, com si fos una altra noia. O potser era així, l'autèntica Matilde ? I aquella altra noia, la que cercava els seus besos... També era dura, ben mirat, i segura d'ella mateixa, sempre conscient de la frontera que no volia travessar...

- Es aquí ?

El taxi s'aturava.

- Sí, gràcies.

Va saltar tot dient :

- Espera'm cinc minuts.

I corregué cap a la casa. Ell va esperar, però al cap de dos minuts l'interior del taxi ja li semblava massa estret i, al seu torn,

va abandonar-lo. Es quedà a la porta de l'entrada, mirant cap dins.
Va encendre una cigarreta per ocupar els dits i mirà de nou. Va endinsar-se fins on començaven els graons i, lentament, retrocedí altre cop cap a la porta.

Aleshores va sentir els talons que baixaven amb precipitació, i s'aturà. Ella desembocava del reclau, amb el davantal sobre el vestit, i es van reunir al peu de l'escala.

- Calculo que n'hi ha per dues hores.

Ell va consultar el rellotge.

- Són les quatre i deu. A les sis et passaré a buscar. Si fas abans, espera'm.

Va enllajar-la, ella més alta, sobre el graó, i avançà els lla-vis. La noia va ~~enclauar~~ esclafar-hi la boca.

- I ara deixa'm, que tinc feina.

I va córrer escales amunt, mentre ell sortia al carrer, aclaparat per la buidor de dues hores sobreres.

Els nuvis van baixar els tres graons, fins al jardí, i tots els presents, arreglerats a ambdues bandes, els obriren un estret camí triomfal. Després, però, l'emoció de les dones es va desbordar en un afany de comiats i, prop de la reixa, la Magda començà a repartir petons entre les amigues que gairebé no gosaven abraçar-la. Molt serena, per totes tenia una paraula agraïda quan, amb un somris moll, reiteraven una monòtona enhorabona.

La Marina va atansar-se-li ~~ja~~ entre les darreres, mentre el nuvi ja s'adreçava al cotxe que els esperava arran de vorera.

- Que siguis molt feliç.

Van fregar-se les galtes amb els llavis.

- Gràcies, Marina. Aveure si...

Però no va acabar, perquè ja una altra amiga se l'endua entre les exclamacions d'algué que, no se sabia per què, repetia :

-Apa, apa !

Van sortir al carrer amb els llavis plens d'adéus encara ~~prematur~~ prematurs, i ella va restar on era, a frec de reixa, amb un somris estereotipat a flor de llavis.

Com tothom, va aixecar la mà, però esperà el darrer moment, quan el ~~vehiclle~~ vehicle ja havia engegat. Després retrocedí cap al jardí, on la festa proseguia.

Es va asseure entre les cadires buides, mirant al seu entorn, cercant inconscientment la noieta que antany jugava al pare barbasser amb les amigues. El temps semblava no haver passat pel jardí, que ja era vell aleshores, però ella s'havia fet gran i aviat compliria els

vint-i-vuit. Va tancar els ulls i els tornà a obrir, amb l'embregant cap a la torre del costat, d'on, en la infància llunyana, un noi et convalescent de pulmonia, la mirava des de darrera els vidres. Ara no hi havia ningú, car els senyors Sorolla, que compraren la finca en acabar-se la guerra, també eren a la festa.

Les cadires es van anar omplint i algunes parelles ja dansaven. Desvià l'esguard cap al seu pare, que parlava amb el pare de la Magda. Per això els havien invitat, perquè ells dos tenien negocis en comú.

- No balles, Marina ?

Era la mare de la Rosa, però la Rosa no hi era, s'havia casat amb un enginyer suís i ara vivia a Zuric.

- No; fa massa calor.

La dona, sense tacte, comentà :

- Ara ja només quedes tu, de les amigues. A veure quan et decideixes...

Va somriure, ferida per dins i disposada a amagar-ho fos com fos.

- Oh, jo ! Em sembla que tinc pasta de fadrina...

Es va mossegar els llavis per haver-ho dit, però la mare de la Rosa ja desviava l'atenció cap a una altra senyora que se li atansava i que ella no coneixia. Hi havia molta gent que no coneixia, ara, tot i que cada any passaven ben bé una quinzena de dies a Valls.

Per darrera les cadires van passar dos xicots joves. Es van mig aturar i un d'ells, contestant una observació que ella no havia pogut sentir, digué :

- Oh, aquesta ! No t'emboliquis amb...

La darrera paraula es va perdre entre l'estrèpit de la música, i ella va pensar si devia haver dit "vella" • "neurastènica". Tots dos mots eren possibles, i igualment equivocats. No era vella ni neurastènica. Però potser no es ~~marma~~ referien a ella, al capdavant.

Va mirar com s'allunyaven, alts i polits, segurs d'ells matei-

xos, conscients i enorgullits de la seva masculinitat. Va fer un gest despectiu i s'aixecà.

En passar, va interrompre el seu pare:

- No és molt tard, ja ?

Tots dos homes miraren el rellotge.

- No. Per què ?

- Ho deia per tu. Com que aquesta nit tens la reunió...

- Ens podem quedar fins a les set.

El pare de la "agda féu :

- Que no ho passes bé, Marina ?

- Oh, sí, és una festa d'allò més simpàtica !

Va deixar-los, una mica desconcertats, i pujà els graons de la casa. Dins, llevat del servei, no hi havia ningú; tothom era al jardí. Va travessar cap al dormitori circumstancialment habilitat com a tocador de les senyores i on sobre el llit dels hostes només es veien portamonedes, moca dors, algun abric d'estiu que no havia trobat lloc al penjador. Sorprenentment, en un costat hi havia un parell de mitges enrotllades.

Ajustà la porta i va desplaçar-se fins al mirall, davant el qual va aturar-se amb els ulls fets en la seva imatge. Es va reseguir la cara, el cutis fi, encara sense arrugues, i pensà que tot ~~enorme~~ el seu cos era així, blanc i suau. Només els ulls... Els observà de més a prop, cansats, envellits... Hi havia alguna altra cosa que no podia precisar, alguna cosa que...

Va porta es va obrir i, en girar-se, va veure la seva mare, aturada al llindar.

- Què fas, Marina ?

Avança pels peus del llit, fins prop del mirall.

- Com, què faig ?

- T'he vist deixar el jardí... Tot el dia que estàs molt estranya,

filla...

- Sí ? Potser perquè, des de fa temps, no em traieu mai els ulls de sobre.

La mare eludí la resposta.

- No volies venir, tot i que saps com estem de lligats amb els Datal·lé. I tu també havies estat molt amiga de la Magda...

Es va asseure al llit, prop ~~d'un~~ d'un portamonedes de vellut blanc que desplaçà per no esclafar-lo. Féu :

-No sé per què hem de tornar a discutir. He vingut, oi ? Doncs ja n'hi ha prou. Les festes no em diverteixen, les persones canvien...

- Això és el que no m'agrada, aquests canvis. Descoratges els nois, fuges de les amigues... Només t'agrada córrer, córrer amb el teu cotxe !

Ella, molt pausadament, va dir :

- I encara que així fos... Et sembla que és el lloc i el moment de parlar-ne ?

La mare va reconèixer /

- No. Però em preocupa tant...

- No et preocupis, doncs. Oi que no em queixo de res ?

- No sé si això és gaire tranquil·litzador...

Ella féu un gest las, mig interromput quan la porta s'obrí de nou.

- Ah ! Molesto, potser ?

La mare, somrient, amb un canvi d'expressió digne de Fregoli, replicà :

- Però què dius, Tina !

Va girar-se cap a la porta, on gairebé ensopegà amb la noia dels Viciano, que també vivien a Barcelona però passaven tot l'estiu a Valls, on tenien terres.

- Entra...

- No, ~~passísim~~ si me n'anava al lavabo...

La Tina li va somriure i avançà cap al llit. La mare ajustà la porta, encara parlant amb la Viciàna, i la noia deixa caure la sabata, repenjà el peu sobre el matalàs i digué :

- No sé com fer-ho per trobar unes mitges que en durin. Fixa't quina carrera !

Despreocupada, va aixecar-se les faldilles fins prop de la forca i feu lliscar la mitja, llestament despres del subjectador.

La Marina va mirar-la. De primer la carn bruna de les cuixes i tot seguit el rostre ovalat com el d'una nina, però molt viu, fins i tot maliciós. Va calcular que no tenia més de vint anys i recordà que festejava amb un xicot que aquest curs acabaria la carrera de medicina. Li ho havia explicat la mare, que sempre s'interessava per aquestes coses.

- Tu de quines les compres ?

No va saber de què li parlava i, gairebé amb un sobresalt, preguntà :

- Com ?

- Les mitges. Dic de quines...

Es va aixecar, amb una altra llambregada cap a la carn exposada.

- No ho sé.

La Tina es va abaixar les faldilles, tot d'una desconcertada. Ella va travessar cap a la porta i sortí del dormitori amb la boca plena en un rictus amarg que l'envellia.

34

Com que encara no havien donat l'electricitat i l'ascensor, per tant, no funcionava, va haver de pujar a peu. Prop del primer pis va trobar-se amb la Dolors, del tercer, que baixava talonejant. Sense això, potser haurien ensopegat, perquè ja era gairebé fosc i escales amunt ben just si s'hi veia.

- Hola, noia !

- Hola, Domènec ! No t'havia vist. Cada dia donen el llum més tard !

- D'aquesta manera, a final de mes, el rebut no puja tant. Ho fan per afavorir-nos, dona !

Ella va riure i continuà escales avall.

- Ja tens raó... Adéu !

- Adéu.

No es va tombar a mirar-la, ja que físicament no li havia agradat mai, tot i que reconeixia que era força simpàtica.

En arribar davant la porta, ficà la clau al pany a les palpentes. El pis també era a les fosques.

- Mare ?

No va contestar-li ningú i avançà cap al menjador. La llum que entrava pel balcó li va permetre de distingir el ^{zumbador} ~~zumbador~~ de petroli que reposava en un costat de trinxant. Repetí :

- Mare !

Però ella devia haver sortit, potser a comprar alguna cosa a la botiga de la cantonada. Feia temps que els havia marxat la darrera criada que van tenir i ja no s'havien preocupat de cercar-ne una altra. Darrerament, en Domènec havia vist que, un parell de cops a la setmana,

acudia una dona a rentar la roba i a fregar el terra.

Es va treure els llumins i s'atensà al quinquar per encendre'l. Va traslladar-lo a la taula, però després, quan la flama de primer vacil·lant va haver-se abrandat, se l'endugué al lavabo, on es rentà les mans, com feia sempre en arribar a casa.

De tornada al menjador, va deixar-lo de nou sobre la taula i sortí al balcó. Hauria volgut llegir una mica, però més valia esperar que donessin el llum. Esguarda cap al cel, entre les cases, i, vagament, rumià unes frases per al llançament d'aquella nova marca de sabó d'aftaitar que els havien confiat. L'empipador era que ja hi havia massa sabons; entre tots havien acabat per trobar totes les variants possibles per assegurar que era el millor, el que permetia rasurar-se més bé, el que deixava el cutis més fi...

Quan se'n va adonar, ja havien passat deu minuts, i aleshores s'estranyà que ella encara no hagués tornat. Mai no s'entretenia i, en aquella hora, a les botigues no solia haver-hi gent. Es girà cap al menjador i, en aquell moment, donaren el llum.

L'interruptor devia haver-se quedat obert, perquè ara l'habitació s'il·luminà, absorbint la flama molt més modesta del quinquar. Va apagar-lo, travessà cap a la seva habitació i després retrocedí per tal de tancar el llum del menjador. A la seva mare no li agradava que el comptador corregués sense motiu.

Aleshores va veure la faixa breu que s'escapava per sota la porta del dormitori i va empènyer la porta, una mica estranyat. Tot seguit es precipità endavant, cap al costat del llit, on ella havia caigut. En un instant, recordà aquell dia, quan ell encara anava a l'Institut i la va trobar sense sentits sobre el matalàs. Ara, la positura del cos indicava que també havia intentat d'ajagar-s'hi, sense aconseguir-ho.

S'inclinà, angoixat :

- Mare, mare !

Allargà les mans amb la intenció de redreçar-la, però els dits retrocediren amb un sobresalt. La carn que acabava de tocar gairebé era freda.

- Mare, mare !...

Va haver de fer un esforç per tocar-la de nou. El cor li pujà fins a la gola i se sentí sense forces per sollevar-la. Espera pacientment que la sang refluís ~~dentada~~, i aleshores la subjectà per sota els braços. Pesava terriblement, i la reclina entre el llit i la tauleta. El cap li havia caigut endavant, inert, com als pollastres degollats que es menjaven els dies de festa quan el pare encara era viu, i que ell de vegades li ajudava a matar.

Potser fins en aquell moment no va penetrar-li a la consciència la seguretat que ja mai més no podria matar cap pollastre, ni anar a la botiga a comprar, ni contestar el seu crit, perquè era morta.

Així i tot tornà a cridar, més baix, però amb urgència, amb els ulls secs :

- Mare, mare !... Mare...

La recollí per sota els genolls i, tan suaument com va poder, la deixà sobre el llit. Li agafà les mans i va esclafar-les entre les seves, però en deixar-les anar van tornar a caure feixugament al costat del cos. Sabia que no podia ésser de cap altra manera, però a despit d'això un sentiment incredul l'obligà a tocar-li la cara. Li sembla que era més freda.

- Mare...

Ara ja no la cridava, ja no creia que pogués respondre. Deia el nom per ell mateix, el nom que havia après de petit, el primer de tots, un nom que durant tant anys pronuncià sense pensar-hi, potser amb indiferència, un nom anònim que podia correspondre a qualsevol dona i que, als seus ulls, només la identificava a ella. Va pronunciar-lo com si l'acabés de descobrir. Però ella ja no era allí per sentir-lo.

Li va posar la mà sobre el ~~cor~~ cor, sense esperar res, i per això tornà a separar-la a l'acte, impacient. El cor. Era allò. Després de tants anys, devia haver tingut un altre atac. El darrer. El metge ja havia dit que...

El metge ! No hi havia pensat. El metge i tota la resta. No podia quedar-se allí, al seu costat, mirant-la i plorant. Ara ara sentia la humitat de les llàgrimes sobre les galtes, unes llàgrimes difícils, lentes, que el cremaven per dins.

Sortí corrent cap al menjador, on s'atura en sec, perquè havia oblidat el seu propòsit. El tornà a recordar i va precipitar-se cap al passadís. En primer lloc, el metge. Ell li diria... La senyora Gertrudis, és a dir, la seva filla, perquè ella feia anys que era morta, tenia telèfon...

Va deixar la porta oberta i corregué cap al primer pis. Trucà amb els punys, sense recordar que tots els pisos tenien tindre, i martellejà la fusta fins que la veu exasperada cridà :

- Que us penseu que hem d'estar darrera la porta ?...

La filla de la senyora Gertrudis era al seu davant i tot d'una havia callat. Alta i grossa, omplia tot el buit de la porta.

- Què passa, Domènec ?

Ell va murmurar :

- El telèfon... La mare...

Es projectà endavant, amb un sanglot, i ella va sostenir-lo. Es frega els ulls amb els punys, però ara el plor s'havia desfermat i només l'exhauriment l'estroncaria. La dona féu :

- Entra, entra ! Jo corro cap dalt...

No va sentir com esbufegava escales amunt, ni sabia que s'havia quedat sol al pis. Li semblà que la llum s'havia apagat de nou i com un cec, a les palpentes, avançà cap a la saleta, on hi havia el telèfon.

La mare, com si acariciés un somni antic, va palpar amb dits circumspectes les peces interiors, tan fines, i digué :

- Només em sap greu que el teu pare no et pugui fer costat...

Però el pare encara tardaria cinc anys a sortir de la presó, i la Lluïda va veure que, en recordar-ho, les faccions de la dona es tibataven, endurides. Amb una veu més ronca, afegí :

- Si no s'hagués ficat en aquesta maleïda política !

No va voler-li dir que ella l'havia atiat quan la foguera de rancors abrandava la ciutat, perquè no servia de res discutir amb ella; quan li convenia, tenia la memòria molt curta. D'altra banda, estava malalta. No hi feia res que l'operació hagués reeixit. Es tractava d'un càncer, cosa que ella no sabia però que el metge havia precisat a en Ramon. Tard o d'hora, si no es moria abans, rebrotaria. Es limità a dir:

- Què hi voleu fer !...

Va mirar la roba disposada al seu entorn, les seves gales per l'endemà, i els ulls se li ompliren de llàgrimes. Res no era com ho havia desitjat.

Va sortir al menjador, on la mare la seguí, i es va asseure al costat de la taula. Al cap d'un moment, aclofà la cara entre les mans.

- Què et passa, ara ?

En la veu de la seva mare no hi havia tendresa, ni veritable preocupació, sinó una tonalitat impacient que encara la féu sentir-se més sola.

- Res.

- Per què plores, doncs ?

No va contestar i la dona continuà inclinada endavant, amb les mans sobre la taula, massa remota i alhora massa propera.

- Quantes t'envejarien !

Va alçar la cara, amb els ulls entelats, i distingí la seva mare com una forma de contorns imprecisos, vagament amenaçadora. Sentí una estranya i momentània revolta que creixia dintre seu.

- Envejar què ? Un esguerrat ?

- Perquè és una mica coix ?

Era més que una mica coix, saltava grotescament sobre la cama curta i estrafeta quan caminava al seu costat.

- Encara has de donar les gràcies que t'hagi volgut ! No tots els homes...

Sí, ho sabia, i totes dues van girar l'esguard cap a la cambra, on el petit dormia tranquil·lament, sense saber que era un infant natural, sense saber que l'endemà la seva mare es casaria i que ja començava a odiar el seu futur marit. Apassionadament, exclamà :

- Em fa fàstic !

Tot havia estat obra de la mare, ella els havia posat en relació, ella havia lligat caps, treballant la voluntat de l'un i de l'altre fins que se sortí amb la seva, i per això ara la comprenia una mica en la seva repugnància.

- No diguis ximpleries !

Però ella tornà a aclofar el cap, com un animal en la trampa, i entre les mans va dir :

- Si no fos que...

Sí, només que algú l'hagués sostinguda una mica, hauria trobat el valor de negar-se. Però tots estaven contra seu, àdhuc en Ramon.

- Ja veuràs com tot va més bé que no et penses ara. Es un bon noi, i t'estima.

La dona mentia descaradament, i li constava. No l'estimava, no

podia estimar ningú, perquè trenta cinc anys de sentir-se diferent dels altres havien destruït la seva capacitat d'amor, si mai l'havia tinguda. Li cobejava el cos d'una manera malsana, n'hi havia prou amb veure com se la mirava. I també li feien goig totes aquelles pessetes que ella havia sabut reunir corrent pels pobles, de vegades carregada com un ruc. Perquè sempre havia estat un pelat.

- No sabeu que us dieu !

La seva mare s'enfadà :

- Ets una llepafils, una desagraïda ! Què esperaves, potser un príncep, un banquer ? O és que t'estimaries més quedar-te soltera ?

Potser si que ho hauria preferit. Podia treballar pel seu fill, que no tenia la culpa de res, i si un dia necessitava un home...doncs bé, el podria haver sense donar-li cap dret sobre la seva vida.

- Ens fas passar per la vergonya aquesta, t'ho arreglen tot i, té ! Quina és la paga ? La senyoreta es queixa, la senyoreta plora ! Una bona llisada, et mereixies; la llisada que t'hauria donat el seu pare si no se l'haguessin endut. Ara toquem els resultats d'haver-te tractat massa bé, amb massa miraments...

La dona s'havia destocat i deia tot el que li passava pel cap, sense preocupar-se del grau de versemblança de les seves afirmacions. Es va aixugar els ulls i digué blanament :

- Calieu, que es despertarà...

La mare va llambregar cap a la cambra i totes dues escoltaren, però el menut continuava dormint, a l'altra banda de paret no se sentia la més petita remor. Una mica asserenada, la mare digué :

- Més val que te'n vagis a dormir. Demà faràs una cara que ni tu no semblaràs.

Es va aixecar, obedient per instint, com sempre ho havia estat amb tothom, amb tots els qui tenien voluntat i sabien imposar-la als altres, els més febles.

- Sí, me n'hi vaig.

Va adreçar-se al dormitori, sense dir bona nit, sense afegir res més. El llum s'havia quedat obert i el primer que féu fou inclinar-se sobre el menut, que dormia pacíficament, amb l'expressió satisfeta i alhora concentrada dels infants sans. Ella va somriure entre les llàgrimes i sentí l'impuls urgent d'agafar-lo en braços, de besar-lo i acaronar-lo com encara no ho havia fet mai, però va limitar-se a continuar mirant-lo.

Després es tombà cap al llit, però no va aturar-s'hi, sinó que s'atansà a la roba que uns moments enrera havia preparat per tal de tenir-ho tot a mà en llevar-se.

Féu un moviment tímid, sense arribar a tocar res. Es despertaria cap a les set, es vestiria, i al cap d'unes hores es despullaria de nou. I això seria l'inici d'una altra vida, una vida definitiva, amb el coix al seu costat, amb el coix al seu llit... Evocà les seves mans amples i llargues, els dits carregats de nicotina i els ulls concupiscents, cremats per trenta-cinc anys de rancúnia contra totes les noies que passaven i no s'aturaven, contra el món que havia hagut d'aprendre de mirar a distància, de baix.

Es va tancar una porta, la del pis, i la veu d'en Ramon, rogallós, preguntà :

- Encara sou per aquí ?

"Avia begut, se li notava en aquell rogall que se li passejava pel coll, però s'havia aturat en aquesta banda de la sobrietat, com sempre, car ell no havia fet mai res en excès. La mare contestà :

- Ara me'n vaig a dormir. Hem estat parlant amb la Lluïsa...

Potser tenia ganes de confiar-li les seves queixes, d'explicar-li un cop més que no sabia on era el seu bé, però en Ramon va limitar-se a fer :

- Bones hores !

I aleshores sentí que avançava cap al seu dormitori, on es va tancar.

De nou instal·lada en el silenci, tornà a submergir-se en la seva interioritat, però l'havien destorbada i ara les aigües del seu esperit corrien cap a zones més profundes, on li era difícil de davallar. Continuava però turgentant-la el presentiment inconcret d'una vida futura on tot seria mesurat amb una altra mà, com sempre ho havia estat per a ella, sí, però ara la mà faria presa per no obrir-se mai més...

El petit féu un sonri^ollet en girar-se, i ella va córrer~~al~~ al seu costat, tendra i disposada. Però el fill de dos anys retrobava ja la immobilitat d'un son pregon i ple de misteris. Li va somriure i li tocà delicadament el front. Després es va quedar contemplant-lo, greu, paradoxalment agraïda de la seva existència, perquè ell, amb la seva amor, ~~compensaria~~ fins i tot amb la seva futura indiferència, amb la seva ~~possibilitat~~ previsible rebel·lió, compensaria la usura del temps i l'avidesa d'aquelles mans que algú li havia buscat per protegir-la i subjectar-la.

“airebé reconciliada amb el seu destí, començà a despullar-se, després d'haver apagat el llum.

- Sempre t'has de sortir amb la teva, doncs ?

L'aire era fi i, malgrat la discussió, s'havien arraulit l'un contra l'altre per tal de defensar-se del vespre que ja cridava, encara inútilment, la primavera. Més amunt, en altres bancs, hi havia més parelles, i totes semblaven tranquil·les i unides. La Matilde va contestar :

- És que no ets raonable.

- No sóc raonable ! El que passa és que no has volgut comprendre mai res !

- Potser és que no t'has explicat prou bé.

- No m'he explicat prou bé !

- No repeteixis continuament les meves paraules !

Observà la seva exasperació i, però endavant, va saber que discutien per no res. Però ara ja havien començat i calia anar fins al final. Vindicatiu, va dir :

- He pogut passar per això altre, tot i que la teva conducta ha estat ... indecent. La de qualsevol noia estúpida que...

- No tens cap necessitat d'insultar-me ! Perquè t'he permès quatre llibertats...

- "Has fet més que permetre-les, les has encoratjades.

- I què ?

Projectava el cap enrera, desafiadora.

- Que potser no tinc dret a ser de carn i ossos, jo ? No era el que volies ?

- No pas això. Molt més que això, prou que ho saps. Vé un moment que

és indecent negar-se.

- Ja vaig dir-te un dia que he vist massa coses.

- En aquest cas més valia no deixar-me començar. Però és clar, ets com totes aquestes burgesetes espantadisses que volen i dolen, perquè tenen por que l'home s'aprofiti i després digui : bé, ara ja podem plegar ! Per què et penses que et dic que mai no m'has volgut comprendre ? Escolta... fes-te carrec que per a mi això només és un camí, no un objectiu, que jo entenc l'amor d'una altra manera. És difícil d'explicar... Sempre m'ha semblat que l'únic que existia, l'únic que valia la pena d'aconseguir, era aquesta potenciació del propi ser que s'enriqueix i enriqueix l'altre en identificar-s'hi. Però quan hi ha una reserva...

Ella, obstinada, va sacsejar el cap :

- Demanes massa, • ho demanes massa aviat.

- Que no ! Què pot donar-nos la subjecció a un costum, l'obediència a unes normes que només són de caràcter social ?... És inútil ! Mai no comprendràs que allò que té valor és l'espontaneïtat. I jo hi renuncio per tu, amb l'esperança que després, sota una sanció exterior, ~~podem superar el jou i recobrar la nostra llibertat~~ podrem superar el jou i recobrar la nostra llibertat d'escollir-nos. I tu no solament no ho vols entendre, sino que quan et demano una cosa completament distinta, que no pot comprometre en res la teva persona, o sigui que deixis la teva professió quan ens casem, t'hi negues també. Et negues a tot ! Vas a la teva, perquè sí, per egoisme, perquè només pot estar bé allò que tu decideixes. I d'això en dius estimar-me !

Ella es va regirar pel banc, tensa, despitada.

- Sí, i t'estimo ! Si sabies... També jo et parlaré clar. Tu no saps que quan et vaig conèixer volia una altra cosa, no un senzill empleat.

En Domènec gairebé va saltar, mirant-la com si no fos ella, i va allargar la mà extemporaneament, com per interrompre-la, però a la fi

li va permetre de continuar :

- Et vaig prendre pel que no eres, i per això vaig deixar que vingues sis a acompanyar-me i vaig consentir que sortissis amb mi. Fins després no vaig saber que... això, que només eres un empleat. Però no et vaig pas deixar, oi ? Vaig renunciar a tot el que havia volgut des de sempre i vaig continuar amb tu, i hi continuo ara, disposada a que ens casem... Per què, Domènec ? No ho saps ? Doncs per això, perquè t'estimo. I després dius...

- "Naturalment !

L'exclamació tenia una tonalitat amargada, i ella ho devia comprendre malgrat l'exasperació que la cegava.

- Jo no et coneixia, aleshores.

+ I després tampoc. Parles del teu amor com si haguessis fet un sacrifici. Es així com ho sents ?

Ella gairebé va tenir una vacil·lació.

- No...

- Sí, perquè has renunciat a alguna cosa que ^{esperaves} ~~volies~~, t'has hagut d'accontentar amb menys del que ~~esperaves~~ volies...

Ella el va interrompre vivament :

- No és veritat ! Ara no vull res més. Que no ho veus com m'has fet canviar ? Jo era dura, disposada a no cedir davant de ningú , a seguir la meua via...

- I continues essent dura, Matilde. M'estimes com a la guerra s'ataca l'enemic, amb el desig de vencer-lo.

- "Entida ! Mentida ! Perquè he volgut guardar-me, perquè...

- Hom no es protegeix contra la persona que s'estima, perquè la persona que estimem és més que nosaltres mateixos, i tot és poc... Però és que tu tampoc no t'has guardat.

La aturar-se en sec i, amb un gest ràpid que ella no hauria pogut evitar, li enfonsà la mà entre les cuixes. La noia restà immòbil, pot-

ser sense saber com rebutjar-lo, i a la fi s'inclinà endavant, no vio-
sa.

- Veus ?

Deixà que la pregunta exclamació fes el seu camí, amb tot el seu significat, però en veure que ella no reaccionava afegí :

- Per què, Matilde, per què ?

Ella li va treure la mà cap al costat.

- Si et penses que aquestes són maneres...

- Això mateix, maneres. Es l'únic que et preocupa, a tu, les maneres. Això és fa i això altre no es fa. O això pot fer-se ara, en aquestes circumstàncies, però no després, en una ocasió diferent. Còdigs, sempre còdigs que han fet els altres, en els quals no creiem, però que obeeim, que obliguem els altres a obeir... I es tracta només d'amor, d'una cosa nostra, teva i meva, de cada parella que decideix únicament per ella... Com podem saber que el nostre amor ho és, com podem exposar-nos a un compromís per tota la vida, si comencem per fugir-nos, ~~mm~~ si ens amaguem l'un de l'altre i...

- No cridis, Domènec !

Va callar i es passà la llengua humida pels llavis, ressecs.

- Molt bé. No cridaré més. Deixem-nos d'explicacions i concretem. Encara que quan s'ha de començar a posar condicions...

Tot d'una, ella va fer :

- El que passa és que ja n'estàs cansat. Et pesa.

"avia dit els mots precisos. Li pesava, n'estava cansat. Però fins ara no acaba ja de descobrir-ho. No hi havia premeditació, no havia provocat una escena per desfer-se'n. Era ara, ara mateix que per primer cop sentia el desig d'acabar, d'alliberar-se d'una criatura/estran-
nya contra la pell de la qual s'havia fregat. La pell, i res més. Circumspecte, per tal d'evitar-li una ferida inútil, va contestar :

- D'aquesta manera, sí. Tot depèn de tu.

- Jo no puc ser de cap ^{mai} ~~manera~~ manera.

- Potser no. Però en aquest cas m'has mentit en dir-me que havies canviat després de conèixer-me.

- O sigui que no em creus !

- No ho sé... No.

- Està bé ! Vols deixar-ho, doncs ?

- Què ?

- Això nostre...

Es va decidir :

- Potser valdrà més per tots dos.

La Matilde s'aixecà, va cordar-se l'abric, nerviosa, i digué :

- Perfectament.

Ell també abandonà el banc, las, amb un gust de flor marcida a la boca. Vaveure que, tot i la seva aparent decisió, la noia vacil·lava. Si hagués fet un gest, un sol gest... Però no el podia fer.

- Res més ?

La pregunta era una mica ximple, però va acollir-la seriosament i brandà el cap.

- Em sembla que no.

- Adéu, doncs. I gràcies pel temps que m'has fet perdre.

En Domènec inclinà la testa i es tornà a asseure, ara sol. Ben mirat, no pas més que abans, quan eren/dos.

37

Va mirar-lo quan corria encara, local endins, endut pel seu propi impuls. Després va aturar-se-li al costat i es contemplà l'americana clapejada per tot de grosses rodones. Comentà :

- Bonic espectacle, oi ?

Se li adreçava, però la Maria Teresa ni va somriure. Potser tampoc no ho havia esperat, ell, perquè va tombar-se cap al barman :

- Un conyac doble. I sífó !

Amb naturalitat, se li adreçà de nou :

- Em permet que lá inviti ?

Havia vist que la seva copa era buida.

- No, gràcies.

- Com vulgui.

Va agafar el sífó i després de lluitar un moment contra el mecanisme de l'ampolla, que funcionava malament, se n'abocà dos dits a la copa. Digué :

- No hi ha res de tan antipàtic !

La Maria Teresa continuava callada, sense participar ni remotament en la seva aventura tot i que el mirava.

- No somriu mai, vostè ?

- Rarament.

Ell va fer un petit gest reprovador :

- No està bé.

- Vostè, en canvi deu somriure sempre.

Era idiota haver-ho dit, perquè ara ja no la deixaria tranquil·la. Però li feia una certa gràcia. Es captenia amb una naturalitat de la

que ella ja feia temps que havia perdut el rastre.

- Sempre, no.

Es va beure la meitat del contingut de la copa i tornà a deixar-la sobre el taulell.

- Però somriure és un acte d'higiene.

Va mirar cap al fons, on darrera un paravent es veien tot de taules buides entorn d'una parella solitària. Va preguntar :

- Serveixen menjar ? Mai no m'havia fixat que també era un restaurant.

- Sí.

Ell digué :

- Ben mirat... Em vol acompanyar ?

- No. Per què ?

- Es desagradable, menjar sol.

- Espero una persona.

- Aleshores, no he dit res.

Va glopejar una mica més de conyac i sifó.

- El seu promès ?

- No sigui tan curiós.

El xitot es queixà :

- Si almenys em somrigués una mica, ni que només fos una mica...

Va fer una ganyota que podia passar per qualsevol cosa, i ell va riure.

- Tot és començar !

Per sobre la seva espatlla ja havia vist en Bulla que entrava al bar, amb l'impermeable xop. Va fer :

- Perdoni...

Se li va reunir a mitja sala, quan l'home es descordava.

- Sóc puntual, oi ?

- Sí.

Van entrar al restaurant, on ara hi havia una altra taula ocupa-

da. Quan el ~~proprietari~~ cambrer se'ls atansà, digué :

- A mi porti'm una sopa de verdura i un bistec.

En Bulla accedí :

- El mateix per a mi.

Van esperar en silenci que els servissin i ella va veure que el desconegut del conyac penetrava també al restaurant i s'asseia dues taules més enllà. Distretament, li estudià el perfil, que li semblà d'aspecte noble, i després desplegà el tovalló, car el cambrer ja venia amb la sopera.

Quan va allunyar-se, en Bulla agafà la cullera i la submergí en el plat. En un to de rosari, va dir :

- Tot està lligat. Serà demà al matí, a primera hora. Les nou. Quan obren.

Ella assentí amb el cap, va ficar-se la cullera a la boca i seguidament preguntà :

- I el cotxe ?

- Ja et donaré les claus. L'he desat al carrer de Torre Damians, ja saps ...

Afirmà de nou.

- Puges pel carrer de Tarragona, fins a l'avinguda de Roma. T'esperaran allí, a la cantonada.

- D'acord.

- Després, és cosa vostra.

Es va eixugar la boca i ella continuà menjant en silenci. El cambrer acudí amb els bistecs. En un costat de plat hi havia un muntet de patates fregides i en Bulla va encetar-lo amb la punta de la forquilla.

- Jo us esperaré a les deu. Teniu temps de sobres.

- Si no passa res...

- Si no passa res. Baixa per la carretera de Cornellà .

- Sí, ja sé...

El bistec era tendre i ben cuit, • sigui mig cru, i la sang anava omplint el plat.

- Els coneixeu bé ?

En Bulla afirmà.

- Gent segura. Fa anys que treballen. He de dir que amb gran desinterès...

El xicot del conyac els mirava, però no podia sospitar res. Simplement, se sentia encuriolit. Potser també l'estranyava una mica veure-la amb en Bulla, un home de cinquanta anys, de cara poc avinent i amb una espatlla caiguda.

- Hem estudiat l'afer amb tota meticulositat, com de costum. No hi ha motiu perquè no surti bé... Suposo que no deus estar nerviosa...

- Sempre ho estic, però és natural.

Ell la va contemplar mentre mastegava.

- Ningú no ho diria.

Va encreuar ganivet i forquilla sobre el plat i esperà. En Bulla menjava més lentament.

- I de postres, senyors ?

El cambrer es tornava a inclinar al seu damunt.

- Hi ha taronges ?

- Sí, senyoreta.

- Una taronja.

En Bulla s'estimava més els plàtans, i ho va indicar. Quan el cambrer s'allunyava, ella va dir :

- No us oblideu de les claus...

L'home, que havia rebutjat el plat, se les va ~~homena~~ treure de la butxaca i, cautament, però sense recel aparent, va deixar-les sobre la taula amb el tovallo. Ella les recollí, mirant cap al xicot del conyac, que ara semblava força entretingut amb l'espina d'un tall de peix

Va pelar la taronja amb parcimònia mentre en Bulla mossegava el plàtan. Era una taronja sucosa, una mica àcida, com li agradaven. Ell digué :

- T'hauré de deixar de seguida...
- Ja ho suposo.
- I tu més val que no t'entretenguis. Et vull en bones condicions, demà.

Crida de novel·lancer i va allargar-li un bitllet de cent. Els calgué esperar el canvi i després s'aixecaren tots dos. Fora, va veure que continuava plovent.

- Si vols que et dugui en algun lloc...

Es posava l'impermeable encara tot humit.

- No; prendré un cafè.

Ell li va prémer el braç gairebé amb afecte.

- Bona nit, doncs. I sort...

S'atansa al taulell, mentre l'home desapareixia, i va instal·lar-se en un tamboret.

- Un cafè.

El xicot havia sortit del menjador darrera seu i ara el tenia altre cop al costat.

- I un per a mi.

Se li girà :

- No ha durat gaire, la companyia...
- No.

Era simpàtic i insistent, però aquella nit no li serviria de res. Ell digué :

- Potser una presentació farà les coses més planeres ; em dic Domènec.
- Anna.

Va allargar els diners al barman que li deixava el cafè davant i començà a beure-se'l, bullint encara, perquè només hi havia una manera

de defugir el desconegut.

- Que es vol escaldar, Anna ?

Se'l va acabar amb dues glopades i saltà del tamboret. Ell va queixar-se :

- Tanta pressa ?

- Sí, perdoni...

Li va saber greu veure'l tan decebut, però no hi podia fer res. "avia tingut mala sort, simplement.

Al carrer la pluja encara no havia cessat, però no tenia importància. Amb una correguda, travessa ^{la calçada} ~~la calçada~~, cap a la parada del tro-lebús que s'atansava amb els fars que parpallejaven darrera la cortina d'aigua.

38

El cel, un moment gairebé aclarit, enfosquia de nou el seu color de plom amb un breu ruixat que netejà les voreres; després la ratxa passà, deixant al seu darrera la xarxa clara d'un xim-xim obstinat. En Domènec es fica les mans a les butxaques de l'impermeable i va continuar esperant. Era el tercer dia que es mullava i, en ^{baix}baixa, protesta amb un parell de mots gruixuts.

Per sota rafeos i marquesines la gent es desplaçava amb tot de petites/corregudes ratolinesques que semblaven cessar amb la mateixa falta de propòsit que foren iniciades.

En aquell moment la noia s'atura al seu davant i ell, amb una mirada habitual, li examina els flancs dissimulats sota ~~l'impermeable~~ l'impermeable fosc i les cames nues i brunes. Quan ella va fer un moviment amb el cap, una impressió de familiaritat l'obligà a fer un pas de costat mentre alçava els ulls fins a la seva cara.

Va somriure per ell i mormolà :

- Anna...

Va haver d'insistir, car ella no havia fet cap gest.

- Anna !

La noia es va tombar, però la seva cara era inexpressiva quan els ulls coincidiren i es sospesaren. Ell avançà més, fins al seu costat.

- No en recorda ? Abans d'ahir vam estar a punt de sopar plegats...

- Ah, és vostè !

- La pluja sembla que ens propícia...

- També és amoinosa.

Tots dos van mirar cap a la Ronda, en direcció a la plaça on els

tramvies giraven l'un darrera l'altre, en una llarga renglera que ningú no interrompia, car l'urbà havia desaparegut en caure el xafec.

- Hi ha maneres de resistir-la més bé que refugiats sota una marquesina...

- Sí ? Com ?

- Si accepta de prendre alguna cosa amb mi, podem fer un salt fins al bar...

Amb el cap va indicar el local, a la cantonada de la Gran Via.

Ella va consultar-se el rellotge, sense sorpresa.

- Només disposo de vint minuts. Entrar i sortir.

- Si que és just, això !

Ella, com de costum, no va somriure. En Domènec va agafar-la pel braç.

- Anem.

Van córrer per entre la circulació rodada que alçava tot de brolladors en l'aigua estancada en l'asfalt, s'esmunyiren entre dos tramvies que acabaven d'aturar-se i s'endinsaren per la vorera. A la porta del bar es van aturar.

Després ell va menar-la cap a la taula, a tocar dels vidres, des d'on es podia participar encara de la vida de fora.

- Sap que gairebé tenia un deure amb mi ? L'altre dia vaig invitar-la dues vegades...

- La segona, ja havia demanat el meu cafè.

Ell va somriure i reconegué :

- Es veritat.

La noia es descorda el primer botó de l'impermeable mentre el cambrer se'ls atansava.

- Què vol beure ?

- No ho sé... El dia sembla indicar el conyac...

Alçà els ulls fins a l'home :

- Dos conyacs.

Després l'esguard li relliscà cap al diari que llegia el solitari instal·lat a la taula de davant. Només va poder veure un fragment dels titulars : "Importants declaracions". L'espatlla de l'home amagava la resta, però per sota també podia llegir-se una altra ratlla, en lletres més petites : "enviat especial de". Assenyalà amb el cap :

- Divertit, oi ?

Ella no el va entendre, i en Domènec repetí el gest. Va veure que ella mirava de llegir.

- Només fan coses importants, pel que sembla.

La noia va llambregar-lo com si sospesés el grau d'ironia que hi havia en les seves paraules i, seguidament, assentí :

- Vivim l'època de la retòrica.

El cambrer ja tornava i va deixar dues copes sobre la ~~manant~~ taula. Hi vessà dos dits de conyac i, amb un gest sec, tancà l'ampolla. Ell va esperar un moment i digué :

- Sovint he pensat que això era inevitable en un temps com el nostre, quan s'han falsejat tants valors. Cal omplir la mentida amb alguna cosa...

Es va interrompre, conscient que no eren les paraules més ~~menjant~~ escaients, si volia interessar la noia. Ràpidament, afegí :

- Però no en parlem, d'això. Parlem de vostè...

- Per què, de mi ?

- Perquè serà més agradable. Abans d'ahir em va deixar desconsolat.

Ella va esguardar furtivament el rellotge, sense contestar. Ell observà :

- Deu ser terriblement important, això que ha de fer d'aquí a vint minuts... Veu ? Ja parlem com els diaris : terriblement important.

Aquest cop la noia es féu ressò del seu somris. Digué :

- M'agrada ser puntual a les cites.

- En aquest cas, com que no disposo de gaire temps, ^{més val que li} preguntí tot seguit el que reservava per més endavant : quan ens tornarem a veure ?

- I per què em vol tornar a veure ?

Va inclinar-se endavant, fitant-la, observant la seva boca ben dibuixada i els ulls ombrívols.

- Per què un home vol tornar a veure una dona ?

Ella ho acceptà, però va objectar-li :

- I de què serviria ?

- Això ja ho veurem. Per ara només puc dir que m'interessa, que m'agrada... Li sembla poc ?

- No ho sé...

Va beure un glop de conyac i ell la imità. Després insistí :

- Ens tornarem a veure ? Quan ?

Ella repetí de nou :

- No ho sé.

- On viu ? Puc telefonar-la, puc venir a buscar-la...

- No. Estic amb uns amics, però ara ^{me n'aniré} ~~estic treballant a Barcelona~~ a viure en una pensió...

- I jo que m'havia cregut que era barcelonina !

- No.

Ell tornà :

- Ens podem trobar en algun lloc, on vostè vulgui.

La noia restà quieta, reflexionant, i en Domènec va tenir el presentiment que acabaria per dir que no. Però mirà novament el rellotge i féu :

- Ja el telefonaré jo, si de cas.

- Ho haurà de fer a l'oficina. Li donaré el número ...

Va apuntar-lo en un tros de paper que es va treure de la cartera, i l'hi allargà. Escèptic, comentà :

- Ja sé que d'aquí a cinc minuts se n'haurà oblidat.

- No. Si ho he dit, ho faré.

- Quan ?

- Quan pugui. Aviat.

- Seria més senzill que ho convinguéssim ara...

Ella es va aixecar, sense acabar-se el conyac.

- Ja ?

- Sí.

- Espera's...

Féu un senyal al cambrer, va donar un cop d'ull al cartonet que li havia deixat i li allargà els diners.

Van sortir tots dos fins a la porta. Continuava plovent.

- Vol que cridi un taxi ? L'acompanyaré...

- No.

Li va allargar la mà i ell ^{intenta de referir-la} ~~intenta de referir-la~~ un moment entre les seves. Era una mà una mica basta, que devia haver fet tota mena de feines. Però gairebé no va tenir temps d'adonar-se'n, car ella va alliberar-la amb una sospita de brusqueria i féu :

- Ara, deixi'm.

- Però si encara sou unes mocoses !

La perruquera aixecava el cap, les mans ocupades amb un ble dels cabells que tallava com a preliminar d'una permanent. A la Matilde li va semblar inútil de fer-li observar que ella ja tenia vint-i-set anys, més que res perquè no havia pres part en la conversa. Les altres, en canvi, van protestar :

- Com, mocoses ! Tinc dinou anys !

- I jo prop de vint-i-un !

La perruquera va riure :

- Ja ho veieu ! Dues àvies !

Totes li van fer cor i després la rosseta digué :

- No és qüestió d'edat, tampoc. Als homes se'ls fila aviat.

- El que has de mirar és que no et filin ells a tu !

Totes van tornar a riure i la perruquera, a la fi, va tallar el ble que sospesava. La "aura, que fins aleshores tampoc no havia fet comentaris, potser una mica cohibida per la presència de la seva germana, va posar la seva clienta sota l'assecador.

La pigada va dir :

- No en negareu, però, que és veritat : tots fan el que poden. Si una els deixa...

La rosseta la va sostenir :

- Es allò que ~~mhm~~ diuen : els dónes el dit, i ells es prenen el braç

- Oh, si només fos el braç !

Es van repetir les rialles, mentre la perruquera continuava tallant blens. La pigada reflexionà :

- De tota manera, una certa llibertat bé els l'has de permetre. Però què s'entretinguin...

La mestressa va dir :

- Aneu errades. Fins al matrimoni, s'han d'entretenir mirant.
- Això devia ser abans, al seu temps...
- Com, al meu temps !

La dona tot just tenia una trentena d'anys i només en feia sis que era casada.

- Si que en fas vella aviat, noia !

La Matilde va agafar una revista de la cadira del costat i l'obrí distretament. La rosseta va deixar que la protesta de la dona s'apagués i va prosseguir :

- Jo, el que dic és que, quan festegi...

La perruquera la va interrompre :

- Que no festeges ?
- No.
- Jo bé t'he vist acompanyada...
- Oh, sí, acompanyada sí ! El que passa és que no s'acaba de decidir. Per tant, no és qüestió de res. Però quan festegi...
- Faràs com totes.

Ella es va girar a la pigada :

- Què vols dir, com totes ?
- Doncs allò que hem dit : que avui un dit, demà una mà, i després...
- Els interessa poc, això. Tot el que no sigui amagat...

La Matilde va tombar un altre full, sense llegir res, atenta a la conversa. La rosseta féu :

- La Laura ens ho dirà, ella que festeja.

La Laura va obrir la boca per primer cop :

- Oh, jo ! El meu promès s'interessa per la política internacional... Ara només sap parlar de Tito i que si Iugoslàvia ha estat expulsada

de la Komiform...

La rosseta preguntà :

- I què és, això ?

L'altra no va donar temps que ningú ho aclarís, perquè va dir :

- Però no en deu pas parlar tot el sant dia...

La mestressa va intervenir amb un comentari personal :

- Jo, a en Joan, quan festejàvem, fora d'algun petó...

- A poc a poc ho anirem ~~santant~~ esbrinant tot...

Van tornar a riure, i la bruna digué :

- N'hi ha que no s'accontenten amb tant poc, són més exigents. Alguns ho volen tot.

- Aleshores rai, ja saps què busquen !

- De vegades. Perquè també n'hi ha que es caseu, després.

- Fia-te'n !

- Hi ha de tot, no es pot generalitzar. A tu, Laura, no t'ho ha demanat mai, el teu ?

Observà que la Laura es ruboritzava una mica mentre contestava :

- No.

Les altres, però, també havien vist com envermellia, i la rosseta va voler insistir :

- Apa, dona, conta'ns-ho !

- No us dic que no ?

La perruquera va preguntar-li :

- I vostè què opina ?

Aquell vostè la situà en un món a part. Se'n va sentir vaguament dolguda, sobretot quan s'adonà que les noies somreien per sota el nas. Eren del veïnat, devien saber que havia festejat durant dos anys i mig i que després havia renyit amb el xicot.

- Que s'ha de ser condescendent.

La Laura la va fitar, aparentment estranyada. Però més sorpresa

estava ella d'haver-ho dit. Les dues noies se la miraren amb m-8 81m-
patia, i la pigada digué :

- Veieu ?

La mestressa se queixà :

- No penso pas com vostè, doncs.

La Matilde reflexionà en veu alta :

- Em sembla que, en general, les dones som massa desconfiades. Probablement la majoria d'homes duen bones intencions, fins i tot quan són exigents... És una impaciència prou natural...

Les altres, però, devien trobar aquella declaració una mica massa solemne. Eren molt joves i mai no s'havien pres la conversa seriosament. La bruna va dir :

- Doncs a mi, la impaciència...

Descaradament, afegí :

- També jo m'aguento la meua !

La seva amiga corroborà :

- Quin remei queda !

La mestressa, que havia acabat amb els blens i ara procedia a rentar el cap de la clienta, una dona d'edat que cap d'elles no coneixia i que feia cara de ser soltera, repetí les paraules de primer :

- Sou unes mocoses.

Ella va dissentir inesperadament :

- No, són dones fetes.

- Oh, ja ho sé !

- N'hi ha quina la seva edat ja son casades i afillades...

La perruquera precisà :

- I segur que no parlen així !

- Sí, és clar ! Tot això és natural. La naturalesa és la mateixa per tots, homes i dones. No ens hem d'avergonyir de desitjar una cosa que és primordial, ni ens ha de saber greu que els homes ho busquin...

- La creia més formal, Matilde...

No es va ofendre. Greu, replicà :

- I ho sóc.

Potser massa. Per això havia comès un error, ja feia gairebé dos anys. I potser per això el tornaria a repetir ara. No amb ell, és clar, perquè a en Domènec ja no el veuria mai més. Amb un altre, amb un desconegut que no començaria a conèixer fins després, quan ja seria massa tard... Però potser ja no hi hauria ningú més. Afegí :

- No cal confondre unes idees de caràcter general amb la nostra conducta privada...

La perruquera va callar, perquè ella havia parlat severament, i es va fer un silenci una mica tens, fins que la Laura digué :

- Ara ja et podràs assegurar de seguida, Matilde.

I aleshores al conversar reprengué, al marge d'ella.

40

D'entrada, ja va veure que el bar era massa ple i sorollós per parlar tranquil·lament. I després... bé, no tot s'acabava amb parlar. Gairebé sense saludar-la, doncs, l'agafà pel braç i li digué :

- Paga i anem-nos-en.

Ella, que no semblava sorpresa per la seva brusqueria, va obrir el portamonedes.

- Deixa, ja pago jo.

Després la va tornar a agafar pel colze i s'obrí pas entre les taules i el taulell mentre la seva irritació s'anava diluint, potser perquè ella havia somrigut. O potser perquè ara, després de tant de temps de no veure-la, encara la trobava més bonica.

Fora, va dir-li :

- Vols que anem al lloc de sempre ?

Va cridar un taxi quan ella assentí i, ja dins del vehicle , se li girà :

- Bé, suposo que ara m'explica què que significa aquesta desaparició..

- Desaparició ?

- Sis mesos sense donar senyals de vida bé es mereixen aquest qualificatiu...

Ella li va passar la mà per la cara.

- No diguis que m'has engorat !

- Es clar que sí ! I fins he passat angúnia, si ho vols saber. T'he buscat per tot arreu.

Ella va besar-lo superficialment.

- Pobre Domènec !

- Això, burla-te'n ! On t'havies ficat ?

Ella es posa el dit davant els llavis. Semblava més contenta que d'habitud, havia perdut una mica de la seva rigidesa, i això el compensava de tots aquells misteris. Però no fins a l'extrem que renunciés a investigar-los.

- La veritat és que no t'entenc !

Després va callar. Una mica malhumorat encara, però més dòcil quan ella va agafar-li la mà i la hi premé contra els seus genolls.

Darrera la cortina, a cobert de mirades indiscretes, van saltar del taxi que engegà altre cop sense entretenir-se. Dalt, l'empleat era nou, si més no no l'havien vist les altres vegades, i els va acompanyar a la cambra amb el seu esguard impenetrable.

Ella va fer girar la clau i es tombà :

- Ara podràs explicar-me...

La noia llençà ~~en~~ el portamonedes sobre la butaca, sense respondre. Se li va reunir i l'enllaçà.

- Quins misteris són aquests, Anna ?

La noia féu :

- Ara em pots dir Maria Teresa, si vols.

En Domènec es quedà tan desconcertat que va retirar el braç de la seva cintura.

- I per què t'he de dir Maria Teresa ?

- Es el meu nom.

- El teu nom... No entenc res !

Ella va caminar cap al llit, s'hi assegué i es va treure les sabates.

- He passat aquests cinc mesos a França.

- A França ?

- Sí. De fet, hi visc. A Barcelona només hi passo temporades. Quan m'hi envien per algun servei.

Es va asseure al seu costat. Li semblava que començava a comprendre-ho. En veu més baixa, preguntà :

- Formes part d'una organització ?...

- Sí.

Va descordar-se la brusa, però ell gairebé ni s'hi fixà.

- I no me n'havies dit mai res !

- Es natural, oi ? No ho havia pas de pregonar.

- Però jo... nosaltres... Vull dir que...

- Ja ho sé, el que vols dir, però ni així. Ben mirat, què sabia de tu ?

- I ara què saps ?

- Et recordes d'en Flaqué ?

- En Flaqué ? Vols dir aquell que estudiava amb mi i que després va ser comissari polític ?

- Sí, te'n recordes. Doncs bé, per casualitat hem parlat de tu. Sé que ets de confiança.

Amargament, va exclamar :

- I cal que t'ho diguin els altres ! Quan penso que fins i tot el teu nom m'havies amagat ! Com vols que ara m'acostumi a dir-te Maria Teresa ?

- T'hi acostumaràs.

Tenia la boca molt a prop de la seva i en Domènec no va saber reprimir l'impuls. Després ja no se'n separà. La roba li feia nosa i provà d'ajudar-la a desfer-se'n, però ella el rebutjà, com sempre :

- Ho faig més bé jo sola.

Va imitar-la, i fins al cap d'uns moments, al seu costat, no preguntà :

- I de quina mena d'organització es tracta ?

Ella va girar-se-li amb un llampegueig als ulls :

- Fa prop de mig any que no ens hem vist, recorda...

- No pas per culpa meva...

Va enllaçar-la, inclinat al seu damunt, però la féu esperar, i ella palpità suaument sota els seus dits.

- Maria Teresa...

- Sí...

Ja no volia dir res, car el moment de les paraules havia passat i el seu nom, Anna • Maria Teresa, formava part del preludi amorós. Va sentir la calidesa del ventre que l'atreia i hi va respondre amb tota la voluntat del cos, engolit per aquella força greu, i arremolinada, que li fuejjava la carn. Fins després no tornà a dir :

- Maria Teresa...

I ella tenia el somriure trist d'aquestes ocasions, l'únic somris autèntic que li coneixia. Va incorporar-se i corregué a cercar les cigarretes. Enva encendre dues i li'n lliurà una. Va esperar que les idees afluessin de nou amb naturalitat i, aleshores, preguntà :

- Quina relació hi tens, amb en Flaqué ?

- Es un company. Un de tants companys.

- No sabia que fos a França.

- Doncs sí. Creu que ens podries ajudar.

- Segons i com.

La mirada de la noia canvià de color, s'apagà i s'encengué com un far, però llevat d'això no va moure ni un múscul.

- Segons i com ?

- Es clar.

Afegí :

- I potser ara no és el moment més oportú....

Ella replicà :

- Tots els moments són bons.

- No em diràs que ets una d'aquestes fanàtiques...

- Acaba.

La veu era distant, amb una ressonància metàl·lica.

- Per què no ? Una d'aquestes fanàtiques que ni són capaces de tenir una vida privada.

- T'he donat proves que la tinc. Si ara et parlo així...

De sobte, però, va tenir ganes de no saber res més, de no pensar-hi, i la va interrompre :

- Avui, no. Com tu mateixa has dit, feia mesos que no ens havíem vist.

La noia assentí :

- Molt bé. Potser si que et dec alguna cosa.

- I te la deus a tu mateixa, també...

Va abraçar-la de nou, llençant la cigarreta cap a l'altra banda de cambra. De moment, ella va restar inerta, consentidora però sense abandonar-se. L'esguard li vacil·lava, com sota el pes d'un lluita que feia per manera d'amagar.

- Maria Teresa...

- Sí, Domènec...

I aleshores va veure que tancava els ulls, mentre pits i llavis se li inflaven.

41

- Si no domines aquests nervis... Cada dia estàs més histèrica, filla !

Laarina va fer petar els talons.

- Si em deixéssiu en pau !...

Els ulls s'havien netejat de llàgrimes i la veu era sorda, amb un pòsit d'exasperació. Ni ho sabia, per que havia plorat. Ara li passava sovint, això, i el plor l'alleujava. Allò que no podia sofrir ere els retrets, la cara amoïnada de la seva mare, la seva falta de tacte... Per què no la deixava tranquil·la ? Que potser s'hi ficava, ella, en els altres ?

- Es que sempre m'heu d'estar damunt ? Sóc prou gran, ja !

La mare va tenir un gest resignat i dolgut, i va reconèixer :

- Sí, desgraciadament, ets massa gran.

Després, com tantes altres vegades, va afegir :

- El que a tu et convé, és casar-te.

Els talons tornaren a petar i va córrer pel passadís, amb el cos que li tremolava, presonera d'una ràbia fosca i profunda. El cristall del cancell va trencar-se en rebotre la porta, però no per això s'aturà, sinó que se les empenqué escales avall com si l'empaïtessin, obrí neguitosament el garatge i saltà darrera el volant. Un moment abans no sabia que acudiria a aquest recurs, però ara li semblà inevitable. Fugir, fugir, com sempre que sentia el pes àcid del seu ésser.

En tromba, va sortir a l'avinguda, frenà bruscament i redreçà el cotxe. Va enfonsar el peu en l'accelerador i el ~~mon~~ vehicle féu un salt mentre el motorista que pujava dibuixava una gran esse/ cap a la

cuneta per tal d'evitar la topada. No va ni mirar-se'l, car el cotxe, posseït pel seu furor, es disparava cap ~~anànn~~ al viratge. Les rodes xisclaren llur protesta, però van acabar per obeir la seva voluntat desenfrenada, es redreçaren i van mossegar de nou l'asfalt.

Els odiava, els odiava tots, perquè entre tots l'havien convertida en allò que era, en un manyoc de nervis sense control. El pare no li deia mai res, però la mirava, la mirava... No acabava d'entendre què passava i, lluny de les seves orelles, hi havia converses fàcils d'endevinar en les quals se la discutia i es propsaven remeis. N'estava segura.

El cotxe brunzia, dòcil, però res no s'aquietava dintre seu, nervis i músculs li saltaven espasmòdicament i, un segon, la tremolor fou tan forta que va haver d'aturar-se en un costat fins que el desfici minvava.

Els dos xicots del sedan van frenar unànims, girats cap a ella, com indecisos entre continuar o aturar-se, i ella va veure les seves cares bigotudes, repugnants, i els somriures inconscients i plens de suficiència. Pensaven en allò, tots els homes pensaven continuament en allò. Va engegar de nou, però el motor se li calà. Va esperar-se i ho provà altra vegada, gairebé sense saber que es feia. La ràbia s'abrandava com un foc ~~inextingible~~ incessantment alimentat.

Va travessar el pont, evitant per uns centímetres el cotxe que feia el trajecte de Sant Just, i tot de cares s'abocaren les finestretes. El seu inconscient enregistra les mirades reprovatives, però tot seguit es van fondre en la nit que l'anava penetrant. Creuà el poble amb un moviment de zigzagueig, evitant camions i motoristes perquè sempre havia estat una bona conductora i els reflexos rarament li fallaven. D'instint, havia alentit, com si tingués algun significat aquell rètol que la comminava a no sobrepassar els vint-i-cinc per hora, però ara pitjà altre cop l'accelerador i el cotxe, que brinca, va fer-la saltar

sobre el seient.

No havia oblidat el camí, no l'oblidaria mai, car tenia una memòria excepcional per tots els indrets on s'havia deixat enganyar d'una manera o altra. Es va veure, doncs, alta i projectada contra els arbres de latarda autumnal, i ell al seu costat, enderiat a besar-la. Es va sentir els llavis molsuts i adolorits, com si els besos fossin actuals i fossin massa, però després el camí va quedar enrera, amb en Domènec i el cotxe que tenia aleshores, el seu primer cotxe. Com havia pogut ésser tan il·lusa i esperar ?...

Però el temps de les esperes havia passat i ara al seu davant ja només hi havia quilòmetres i més quilòmetres, els d'avui, els de demà, els de cada dia. Va girar suaument el volant, sense alentir. Coneixia la carretera com el palmell de la seva mà, l'hauria pogut seguir a ulls clucs. Va tancar-los per assegurar-se'n, però una sobtada esgarripança l'obligà a obrir-los gairebé a l'acte. El cotxe, de tota manera, no s'havia desviat gens.

Com sempre, el balsam de la velocitat començava fer el seu efecte, i s'anava relaxant, Però era una calma fictícia, un engany encara, l'engany que es feia a ella mateixa. Dintre, va tornar a sonar la veu de la mare que insistia que li calia casar-se. Va provar d'escoltar-se la amb equanimitat, amb indiferència, com corresponia a la veu d'un altre món que parlava a una altra noia, més dòcil, normal...

Sense adonar-se'n, la velocitat del cotxe augmentava. El peu, nerviós, insistia, mentre l'aire la cremava i s'enduïa els llargs cabells en una imatge heroica i convencional. Accelerava més i més, confusa i embriagada pel propi malestar, per la pròpia calma, pel desori del seu ésser, perquè ja no sabia de què es tractava.

L'enfilall de ciutats satèl·lit havia quedat enrera, i ara la carretera era neta, amb un trànsit escàs, que s'arrossegava. Va obrir la boca per beure unes glopades de l'aire que la feria. L'indicador

assenyalava prop dels cent i els arbres, pels costats, es despenjaven com si participessin en la seva fuga.

Serra les dents i gairebé va somriure, encarcarada darrera el volant, aliena a tot, a ella mateixa, tal com li agradava, tal com cercava de sentir-se quan el món es feia massa inquietant i calia ~~deixar-lo~~ deixar-lo, allunyar-se'n fos com fos, plorant o corrent, cridant • trencant portes vidrades.

L'agulla anava pujant, s'aturava un moment, com vacil·lant, i reprenia la seva ascensió. Després tornà a vacil·lar i, amb lentitud, retrocedí quan el cotxe s'atansava al ~~viratge~~ ^{viratge}. Va accionar el volant i el centrà cap a l'altra banda.

Quan va veure l'omnibus, ja era massa tard. Ni tan sols no intentà de frenar. Amb els ulls ~~només~~ fets en la tossa que es precipitava al seu damunt, les mans treballaren desesperadament per tal de redreçar el cotxe, tota ella inclinada cap a la dreta, com si ajudés la maniobra amb el cos. Els neumàtics van relliscar amb un xiscle, però abans ~~d'empassar-se~~ d'estavellar-se contra la xarxa de filferro va tenir ~~un~~ temps de veure els ulls, com hipnotitzats, i les mans balbes, inútils, sobre el parabrises.

El cop l'enfonçà endavant, però la barrera era massa fràgil per resistir l'impuls victorios del motor que s'encabrità com una euga. Després les rodes van mossegar l'aire més dens i polsós de l'abisme, van trobar la terra dura que les repel·lia amb violència, el vehicle es capgirà i, abandonant el llit de pedres que rodolaven timba avall com si pregonessin la catàstrofe, anà a enfonsar-se en l'aigua argilosa del riu, on resta presoner.

Ella va veure encara els ocells que fugien, esmaperduts, les bardisses que li ombrejaven el cap. Però seguidament van ombrejar-li els ulls que, sense haver-los tancat, ja no obriria mai més.

42-

- T'has de decidir ara. Aquest vespre me'n vaig.

- I si dic que no ?

- Ja saps la resposta.

Va passejar-se per la cambra i els seus ulls, un cop més, van fixar-se en el diari on acabava de llegir una referència de l'afer Mindszenty i també uns comentaris sobre l'escàndol del procés contra "Les Lettres Françaises".

- Ho sento, no els puc fer el joc.

- El joc de qui ? No en creus, potser ?

- Sí. Però també els el feu vosaltres.

- Com excusa, has de confessar que és minsa...

En Domènec es passà la mà pels ulls, una mica las, mirant distretament com ella encreuava i desencreuava els braços amb un nerviosisme estrany, de persona que està a punt de fracassar.

- Potser sí. D'altra banda, t'he de dir que mai no he aprovat el terrorisme. No puc fer-me solidari...

La noia escopí :

- Què, doncs ? T'estimes més mirar com els altres et treuen les castanyes del foc ? O ets també dels qui creuen en la resistència passiva, com en Gandhi ?

- Per què no ?

Estava cansat de discutir, feia massa temps que durava, i ja no trobava arguments amb què combatre-la. I no pas perquè els d'ella, li semblava, fossin inexpugnables, sinó perquè sempre és difícil de discutir amb una persona que, en acabar, comença de nou com si no s'hagués

dit res.

La Maria Teresa va fer :

- Durant la guerra bé devies ser d'una altra opinió... Aleshores bé vas lluitar...

- Allò era diferent.

La noia es va aixecar.

- No. Tu, ets diferent. Es a dir, suposo que mai no has estat més que un petit burgès preocupat per la seva persona...

Va sentir que una glopada de sang li emporprava la cara i avançà fins a la noia. Amb força, li va subjectar el braç.

- No és veritat, sents ? No és veritat ! Si et penses que les teves paraules...

Ella no havia perdut la serenitat, tot i que continuava mostrant-se nerviosa, però era un nerviosisme purament físic, exterior, que ell no sabia com explicar-se.

- Bo és que t'enfadis. Però no serveix de res. De tota manera, no et creguis que no me l'asabias, la teva resposta.

- Si la sabies no et calia preguntar.

- Mai no ho hauria fet, ni hauries sabut res de tot això, sense en Flaqué. Ell em va fer creure que els tenies ben posats...

L'expressió el va molestar, com sempre que una dona es permetia una paraula grollera al seu davant.

- Segons això, tots hauríem de practicar el terrorisme.

- Ho dius tu. Ningú no t'ho demana. Sabem que vius aquí i no et volem comprometre indegudament. Ens pot ser útil de mil altres maneres.

Va deixar-la i reprengué el passeig per l'habitació.

- Ja ho sé, però a poc a poc... A més, és una qüestió de principis. No puc estar al costat dels qui creuen que la violència ho soluciona tot.

- Ells bé sembla que siguin d'aquest parer...

- Precisament aquesta és la seva ~~debilitat~~ feblesa.
- Es clar, tens resposta per tot : a base d'amagar el cap sota l'ala.

No va contestar, però s'assegué a la butaca on hi havia el diari, l'agafà i va rebregar-lo entre les mans. Al cap d'un moment, va dir amb amargor :

- Es una llàstima que siguis així. En realitat, estàs ple d'ori.
- Odi ? Potser sí. Però és un odi sa, perquè no s'hi barregen motius d'ordre personal.

Ell va riure secament :

- Què ? Un odi... abstracte ?
- No, concret, i ben concret. Un odi perquè els nostres fills puguin estimar.
- N'he sentit molt sovint, d'expressions d'aquesta mena. Però com es pot estimar, si no s'ensenya l'amor ?

A despit de tot, no tenia la consciència tranquil·la, i potser per això parlava amb aquella falta de convenciment. Va esguardar-la de reüll i, tot d'una, es va adonar que gairebé l'admirava.

- De quin amor parles, tu ? Amor per als botxins ?

Va amagar la cara entre les mans i s'acaricià barroerament els pòmuls, les conques dels ulls. Quan tornà a mirar, va veure que ella se li havia atansat i s'inclinava lleugerament al seu damunt.

- Em doldrà anar-me'n amb el teu no, Domènec.
- Per què ? Al capdavant, què sóc per tu ?
- T'ho he de dir ?
- Encara que m'ho diguessis, no et creuria.

Inesperadament, ella comentà :

- Des que saps qui sóc, no veus l'hora de desferete de mi...

Es va aixecar i l'agafà pels braços.

- Fins i tot deslleial amb tu mateixa !

Ella féu jugar els colzes i s'alliberà dels seus dits.

- Deixa'm !

Va obeir-la, i ella digué :

- M'hi obligues. A més, què potser ho sé, jo ? Amb un home com tu mai no es pot saber res del cert. No ets carn ni peix. Ara mateix t'estàs turmentant...

- No diguis ximpleries !

- Saps que ets un covard, però la covardia t'és còmoda, i has arribat a l'edat de la comoditat, quan traïr és tan fàcil, quan l'egoisme comença a burxar i...

Alçà la mà i va bufetejar-la amb un cop sec que coincidí amb el seu crit :

- Calla !

Però ella no callà. Tenia els ulls encesos i ni tan sols no havia mogut la cara.

- Vols les coses fàcils i busques raons que ho justifiquin. Per qüestions de matís defuges la responsabilitat, la part de responsabilitat que et toca...

- Et dic que callis !

- Per què ? Et cou, potser ?

Sense esperar resposta va fer un gest despectiu amb les espatlles i seguidament travessa els dos metres escassos que la separaven del llit, d'on recollí el portamonedes. Va adreçar-se a la porta sense mirar-lo, però aleshores va haver d'aturar-se; en Domènec li interceptava el pas.

- Te'n vas, doncs ?

La Maria Teresa va fitar-lo.

- M'has de dir alguna altra cosa, potser ?

- No.

Es repensà :

- Sí. Que... Per què no pots ser una mica comprensiva, Maria Teresa ?

T'hauries de fer carrec que no tothom pensa com tu... Bibliotecària

- Sí. Però tu, no és que pensis diferent, és que no penses de cap manera. Els qui han caigut en una rutina ja són incapaços de pensar...

- Parles així perquè et sents ferida.

- Si això t'ha de fer feliç !

No, no el feia feliç. Ben a l'inrevés, se sentia terriblement dissortat. Ella ho havia dit : la consciència... Però quina consciència ? No havia complert amb el seu deure, segons les seves conviccions ? En veu alta, digué :

- Ets una fanàtica, Maria Teresa.

- Et sorprendries molt si digués que el mateix penso de tu ?

- De mi ?

- Sí. Perquè oi que series capaç de qualsevol cosa per conservar la teva tranquil·litat ? Oi que ho sacrificues tot, absolutament tot, a la teva manera de viure sense maldecaps, sense ideals ?

- No saps què et dius !

- No ?

Va fer un gest molt breu.

- No m'estimes ?

- Es clar que sí !

- Doncs ja ho veus : em sacrificues a la teva comoditat...

Quan havia dit ell... Però no era el moment de remoure records, sinó de donar a entendre a aquella obstinada que allò era una arma de dos fils.

- No pas més del que tu em sacrificues a les teves idees.

- No és el mateix, Domènec.

Semblava adolorida, ara, i ell l'esguardà encuriolit, preguntant-se si encara acabarien per reconciliar-se.

- Sacrificar per sacrificar...

Ella va fer que no amb el cap, sempre seriosa.

- No. Jo sacrifico la meva persona, Domènec, i per això tinc dret a sacrificar els qui estimo. Tu, en canvi, sacrificues els qui dius que estimes sense sacrificar-te tu mateix.

Va veure que no havia acabat i esperà, limitant-se a mossegar-se el llavi amb despit.

- No sóc una fanàtica, Domènec, perquè també jo he tingut desenganys i sé que no tot és pur. Però hi ha una cosa que no puc suportar: el sentiment del meu propi benestar quan els altres, tants altres! encara no han pogut trobar el seu.

Va allargar la mà cap a la porta i féu girar la clau. Ell esbossà un gest tímid, però la noia va ignorar-lo.

- Es un adéu, doncs?

- Sí, Domènec.

Ella mateixa va ajustar la porta, des de fora. I ell restà on era, molt quiet, com si la noia hagués de tornar. Però ja sabia que s'enganyava.

Va acabar de llegir l'article sobre el Sícus que es conservava al jardí del palau del Marqués de Camp, ara convertit en via pública, i s'aïncà de darrera la taula meticulosament ordenada. Va passar al despatx del costat, s'atansà a la Dolors i va indicar-li l'article :

- Ho has llegit ?

La noia mirà l'encapçalament.

- Sí. Què et sembla, el tallaran ?

- No ho sé. Deu fer nosa per la circulació.

- L'hem d'anar a veure.

- Sí.

Va sentir el timbre que indicava que el senyor Monner necessitava els seus serveis, entrà de nou al despatx que acabava d'abandonar i, per l'altra porta, acudí al del gerent.

- Carme, em podria buscar el darrer contracte que vam fer amb l'agència Fibra ?

El xicot era assegut davant el senyor Monner i fumava una cigarreta turca que el gerent devia haver-li donat. Sentí els ~~mans~~ ulls càlids que l'examinaven sense impertinència, però escorcolladors, sense perdre's detall de la superfície del seu cos.

- Sí, de seguida.

Avançà de nou cap al seu despatx, conscient que l'examen es perllongava, confiada que el resultat seria favorable i una mica excitada a despit d'ella mateixa, car aquells ulls eren com una carícia.

Es va aturar arran de taula, pensadora però sense pensar en res, deixant que la sang fes el seu fet, suau, callada, i alhora misteriosa-

ment present i agradable, terriblement agradable...

El contracte era arxivat al seu degut lloc i va trobar-lo sense dificultats, però abans de tornar al despatx del gerent es va treure l'espill de ~~la~~ butxaca i s'hi mirà. Els llavis eren ben pintats, la permanent acceptable, la cara tendra i harmoniosa.

Ell tornà a desviar la mirada del senyor Monner quan sentí els seus talons, i la noia es va moure amb lentitud, com si se li oferís. Allarga el paper i va quedar-se arran de taula, ara amb els ulls alçats fins als seus. Ell va somriure imperceptiblement i la Carme observà les menudes arrugues que es formaven al costat de la boca, però que no el desapareçaven, sinó que li donaven un aire madur... Trenta-quatre, trenta-cinc anys?

El senyor Monner va dir :

- Res més, per ara, Carme. Gràcies.

Ella es va allunyar de nou cap al seu despatx, mentre el gerent ja s'adreçava al desconegut :

- Veu, com li deia...

Tancà la porta i va quedar-se allí aturada, sense escoltar, simplement aturada, com si ja tingués tota la feina feta. Al cap d'un moment, però, es va asseure davant la màquina i fullejà els papers amuntegats en un costat. No era res que urgís, podia deixar-ho perfectament per la tarda, o per l'endemà. Sempre anava avançada de feina, era eficient, com el senyor Monner reconeixia, i per això l'havia promoguda al lloc de secretària personal quan tot just duia deu mesos a la casa i la Montserrat va haver d'anar-se'n perquè el seus pares decidiren emigrar al Brasil, on ja hi havia un germà de la noia.

Replegà les cames sota la cadira, va tornar a desplegar-les i s'estirà màquinalment la faldilla tot i que a l'habitació no hi havia ningú més. Després va aixecar-se i passà de nou al despatx del costat, on la Dolors comprovava unes nòmines amb el setmanal obert ~~minutament~~

sobre la taula.

- Si vols, podem anar-hi aquest migdia, en sortir.

Li parlava del Sicus, encara, però ella ~~ella~~ replicà :

- Has vist aquest de l'agència de publicitat ?

Amb el cap indicava el despatx del senyor Monner.

- Qui és ?

- No he vist ningú. Per què ?

- No, per res.

Va passar per darrera la taula i sortí cap a l'altra banda, on hi havia la telefonista. Parlava amb algú, un individu barbut, i va continuar fins al lavabo sense dir res. Per costum, es mirà a l'espill i va examinar-se les dents sense profunditat, car no li agradava de veure l'or del fons de tot, sobre el penúltim queixal. Es clar que no es notava si una no s'hi entossudia...

En sortir del reducte, el barbut ja se n'havia anat. La Merche, sola, mastegava xiclet, un costum que a ella sempre li havia fet la noia una mica antipàtica.

- Qui és aquesta visita que té el senyor Monner ?

- El subdirector de l'agència de publicitat que fem treballar,

- El subdirector ?

- Sí. El senyor Figueres. Domènec Figueres.

- No havia vingut mai...

La Merche va fer un gest, com per indicar que ella no hi podia fer res, que les coses eren d'aquella manera. Va dir :

- Un bon exemplar, oi ?

La Merche sempre havia estat innecessàriament basta i per això no passaria del lloc de telefonista. Prou estrany era que hi hagués arribat.

- Sí ? No m'hi he fixat...

Girà cua i va tornar-se'n al seu despatx. Es va asseure altre cop

a la màquina, però encara no havia començat a teclejar quan va sentir les cadires que es movien a l'altra banda de porta. S'aixecà i va córrer cap a aquell costat. Ara escoltava.

- Ja veu que en aquestes condicions s'imposa una revisió...

Era la veu del senyor Monner, a la qual l'altra replicà :

- Estudiaré l'assumpte. Voste és un dels nostres clients de primera hora i, naturalment, no estalviarem res per donar-li tota mena de facilitats i satisfaccions...

Era una veu calida, profunda, una mica precipitada, com si desconfiés de tenir temps de comunicar tot el que intentava de dir.

- Serà qüestió d'uns dies. Jo mateix, personalment...

Va endevinar que el senyor Monner s'inclinava, atent, com feia sempre, d'una manera automàtica, des d'aleshores que encara no era el gerent i havia de conquerir aquell lloc a base d'ajupir l'espinada.

La veu tornà :

- Suposo que a vostè li deu ser més còmode els matins...

- A tota hora. Ja ho sap, a partir de les onze...

Es desfeia en cortesies.

- O potser valdria més que em telefoni...

La ~~Mariona~~ Carme va allunyar-se de la porta amb un somris.

Acabava d'instal·lar-se per tercera vegada davant la màquina d'escriure quan va entrar la Dolors. Duia les nòmines que havia comprovat.

- Escolta, Carme, això no ho entenc. Aquí sembla que hagin repetit el nom, de manera que no sé si és un error...

Ella allarga la mà.

- A veure...

I va tornar a submergir-se en la seva feina acostumada, conscient que ara el despatx del costat s'havia quedat silenciós.

Es va aturar un instant davant la porta, , en el cristall opac ^{de la} qual es podia llegir : "GROVA, productes farmacèutics", en unes lletres antiquades que sempre li havien fer gràcia, sobretot la cua que hom havia eregut necessari de plantificar a la G, i va acudir-se-li que el rètol contrastava estranyament amb el tipus de publicitat, tan a la moderna, que la casa exigia. Després va empènyer la porta.

La recepcionista era darrera el seu petit taulell, parlant per telèfon, i ell va quedar-se al seu davant, sense mirar-la. La noia talla, tot seguit la comunicació i alça els ulls. Ell preguntà :

- El senyor Monner ?

- No hi és, encara.

En Domènec es va mirar el rellotge, tot i que sabia perfectament que només eren tres quarts d'onze. La recepcionista afegí :

- No pot tardar. Si es vol esperar...

Ell, amb naturalitat, digué :

- I la senyoreta Carme ?

- Sí.

Disca un número de l'interior i va esperar-se. Tot seguit, féu :

- Carme ? Hi ha un senyor que la demana...

En Domènec, sense ésser preguntat, explicà :

- Estava citat amb el senyor Monner.

La noia repetí fidelment :

- Diu que estava citat amb el senyor Monner...

Va escoltar i després se li adreçà de nou :

- Un moment, de seguida el rebran.

Va fer dues passes, encarat amb el retol de la porta que ara, des de l'interior, veia com una mena de taca que enfosquia el cristall. Es ficà la mà a la butxaca, cercant una cigarreta, però va renunciar-hi i tornà a ^{Treure-li-la} ~~treure-li-la~~, buida.

La porta del primer despatx va ~~abandament~~ obrir-se i en sortí la Carme. Va correspondre al seu somris, mentre ella ja exclamava :

- Ah, és vostè, senyor Figueres !

Ell explicà :

- Havíem quedat amb el senyor Monner que passaria aquest matí, però em diuen que no hi és.

La noia va repetir les paraules de la telefonista :

- No pot tardar, ja. Mai no ve abans de les onze.

- Es veu que ho vaig entendre malament...

Ella li tornà a somriure d'aquella manera franca, gairebé íntima, que li era tan peculiar, i proseguí :

- Cada dia passa un parell d'hores a la fàbrica...

Aleshores va fer un gest que l'invitava :

- Si es pot esperar una mica ?...

- Naturalment.

Va menar-lo pel passadís, cap a la saleta on ja sabia per una altra espera que hi havia una tauleta rodona, dues butaques i unes prestaggeries plenes de llibres.

Arran de porta, però, la noia es va aturar com si es repensés.

- Es veritat... Hi ha un altre senyor que també l'espera.

Va quedar-se un moment indecisa, el llambregà, i després decidí :

- Vingui. Pot esperar-se al meu despatx i així el faré passar primer..

- Gràcies.

Va seguir-la, examinant-li els flancs, les cames gracils i equilibrades que desapareixien sota les faldilles.

- Fer aquí.

El va fer passar per darrera unes taules, on hi havia noies que aixecaven els ulls. Després obrí una altra porta. En Domènec entrà a la petita habitació, on tot indicava la presència d'una persona curiosa: la taula ben ordenada, la màquina neta, els arxivadors metàl·lics sense una engruna de pols...

- Segui.

Ell va anar fins a l'altre costat de taula i comentà :

- Veig que sabia el meu nom.

La noia somrigué :

- Es un dels meus deures com a secretària del senyor Monner... Ah, però vostè també sabia el meu !

- Vaig sentir que el senyor Monner li deia Carme.

- Sí, és veritat.

- I el vaig retenir. Sempre es retenen els noms de les persones...

No va acabar, però digué :

- No deu fer molt de temps que hi treballa, amb el senyor Monner. Si l'hagués vista abans, me'n recordaria.

- Una mica més d'un any, però només fa tres mesos que sóc la seva secretària.

Es somreien entre les paraules, més enllà d'elles, perquè eren massa insignificants. Ella va dir :

- Però probablement ja havíem parlat per telèfon, nosaltres...

- Molt fàcil. Però no és una manera molt adequada de fer coneixença.

L'esguardà, insistent.

- Ni aquesta tampoc...

Va sentir que ella esperava, receptiva, i accentuà el somris.

- No li sembla ?

La noia va agafar un llapis i hi juguinejà breument.

- No sé si l'entenc...

- Es possible que vostè en la seva qualitat de secretària del senyor

- Fins ara encara no he tingut res a veure amb la publicitat de la casa.

Ella va deixar el llapis i el tornà a agafar.

- Ens podriem veure algun cop...

-... un vespre mateix, en sortir de l'oficina. Podríem canviar impressions tot prenent alguna cosa. M'agradaria invitar-la...

- Creu que és indispensable ?

- Absolutament indispensable.

- Vostę sempre deu estar terriblement ocupat !

- Si les ~~necessitats~~ necessitats comercials l'obliguen a invitar ~~una~~ ~~una~~ les secretàries de totes les empreses que utilitzen els seus serveis...

- En limito a les empees importants.

- I són gaires ?

Va mirar-la amb intenció :

- En aquest moment, només una : la casa Grova, de productes farmacèutics.

El telèfon que hi havia sobre la taula va bronzir dues vegades, breument, i la Carme agafa l'auricular.

- Digui ?

Una petita pausa i afegí :

- Gràcies, Merche.

Se li tombà :

- El senyor Monner ja és aquí.

- Però vostè encara no m'ha contestat...

Ella es va aixecar i féu un gest en direcció de la porta que comunicava amb el despatx del gerent.

- Podria invitar-lo també i sortiríem tots tres...

Ara el seu somriure era maliciós, i ell va comprendre que se'n burlava. Amb humorística simplicitat, va fer :

- Un altre dia.

Ella simulà sorpresa, obrí més els ulls i reposà una mà contra el pit.

- Ah, era per avui doncs ?

- Sí. Vostè deu sortir a les set...

La Carme va riure, brandà lleugerament el cap, però ell s'adona que aquell gest notenia res a veure amb l'hora de sortida. Després, seriosa, va dir :

- Un moment, que avisaré el senyor Monner...

Obrí la porta i tornà a ajustar-la al seu darrera. En Domènec va esguardar al seu entorn, sense veure res, llevat la imatge ~~de la noia~~ que la noia acabava de deixar-li. Era una imatge plaent en tots sentits.

La porta s'obrí de nou i ella la mig ajustà mentre indicava:

- El senyor Monner diu que ja pot passar.

Ell s'havia posat dempeus i uní la mà ~~amb~~ a la seva, sobre el pom.

- Continuo esperant la seva resposta...

- Sí. Surto a les set.

Ell assentí silenciosament, va enretirar la mà i la "arme" tornà a obrir la porta.

45

Va aturar el cotxe a ran de vorera i observà els tres xicots que avançaven ràpidament. Només coneixia en Bernal; els altres dos, més joves, no els havia vist mai.

- Hola, Anna !

En Bernal s'assegué al seu costat, amb la cartera, i els seus companys van instal·lar-se darrera.

- Què tal, nois ?

Un dels xicots, llarg de cara, comentà :

- No sabia que tindríem un xofer tan maco.

El cotxe ja travessava la plaça de Letamendi i, sense girar-se, la Maria Teresa contestà :

- Doncs oblida-te'n, ara.

El xicot va somriure, indecís, i rubllaren en silenci. Més amunt tombà mentre donava un cop d'ull al rellotge. En Bernal, que ho va veure, digué :

- Anem a l'hora.

Tornà a tómbar, ara pujant. Se sentia el pols seré, segur, perquè la secreta excitació que sempre l'envaïa en aquells moments precursors no l'afectava gens ni mica en el seu ésser físic. Els dits d'en Bernal, en canvi, tamborinejaven sobre el vidre de la finestra. També ho havia fet les dues altres vegades que treballaren plegats i per això sabia que no tenia importància.

Girà lentament i alentí encara una mica. No va mirar cap a l'establiment bancari, que distingí de reüll. Després el cotxe s'aturà suaument, uns metres més enllà. En Bernal, sense un mot,

abandonà el seu seient i el veieren desaparèixer per la porta giratòria. Un dels ~~minutíssims~~ xicotets, el qui encara no havia parlat, tenia els ulls fets en el rellotge polsera. L'altre havia allargat la mà, disposat a obrir la porteta.

- Ara !

Van sortir tots dos i seguiren el camí que havia fet en Bernal. Quan van haver desaparegut, la Maria Teresa tornà a engegar, retrocedí uns metres i, sense apagar el motor, aturà el vehicle.

Les mans continuaven sobre el volant, el peu sobre l'accelerador, l'esguard fit en la porta giratòria. No podia veure l'interior del banc, però ara ja sabia com operaven. En Bernal havia demanat pel director i l'havien introduït al despatx sense fer-lo esperar, car en aquella hora encara no hi havia clients. Després el director es veia obligat a cridar el caixer sota l'amenaça de la pistola. En Bernal donava instruccions i, abans d'acabar, els altres dos ja eren dins l'establiment, amb les pistoles a la butxaca.

El caixer tornava a abandonar el despatx, s'adreçava a la caixa i l'obria. Recollia els diners, mirant cap a l'altre costat de taulell, on comprovava la presència dels dos individus al·ludits pel desconegut en el seu breu parlament. Aleshores es ficava de nou al despatx del director, sense fer cas de les mirades estranyades dels escriptes que havien sorprès la seva maniobra.

En Bernal es feia càrrec dels diners, s'acomiadava polidament, però feia sortir els dos homes amb ell, fins a la porta. Se n'anava tot sol i, al cap de mig minut, el seguien els altres dos. Darrera d'ells, solia disparar-se el timbre d'alarma.

La tècnica del cop era obra d'en Brull, però la Maria Teresa trobava que tenia un defecte, el mateix defecte que tenien totes les tècniques : que no podia servir més de dues o tres vegades. Per això avui li demanaria de cercar un altre procediment. Si continua-

ven, la propera vegada en Bernal no seria admès al despatx. Potser fins i tot el detendrien.

Va seguir esperant, immòbil, amb una mena de tensió que no tenia res a veure amb el temor, sinó amb una sensació d'impaciència inherent a totes les esperes, ni que siguin innocents. No va mirar el rellotge ni una sola vegada, car el gest de consultar-lo no precipitaria pas la tornada dels tres homes i, en canvi, podia anorrear la seva serenitat.

Aleshores, gairebé inesperadament, va veure en Bernal. Acabava de sortir de l'edifici del banc i s'atansava al cotxe a pas viu, sense córrer, amb la cartera penjada als dits. Va obrir la porta, però no la badà fins que l'home ja arribava al seu costat. Ell va instal·lar-se, tanca amb un cop sec i, perllongant el gest, obrí la porta de darrera. Els altres dos venien per la vorera i van fer els tres darrers metres corrent, estimulats per la sirena que s'havia posat a bramular mentre dos empleats, un d'ells el mateix director, sortien a la porta de l'establiment.

Van precipitar-se a l'interior del cotxe quan el vehicle ja començava a rutllar i la "aria Teresa va sentir com blastomaven en caure l'un sobre l'altre. Després, el cop de la porta quan ella ja tombava.

En Bernal somrigué i va dir :

- Com una seda.
- Espera't, que encara no s'ha acabat.

El comentari venia del xicot prim, que seguidament va girar-se cap al vidre de darrera, per on ja mirava el seu company. Tots dos tenien les pistoles a la mà. En Bernal no va immutar-se.

- Que sí, home, que sí !
- Doncs mira, ens segueixen !

Ella, instintivament, va accelerar, tombà de nou i redreçà

el cotxe. En Bernal s'havia mig incorporat i, amb la mà clavada al respatller del seient, afitorava també capenrera.

- Veieu ? Tomba !

Era un Chevrolet despintat, conduït per un home. La veu ~~d'en~~ d'en Bernal traspuà una certa inquietud quan digué :

- Potser és una casualitat...

Després remugà :

- Aviat sortirem de dubtes. Fes unes quantes voltes, Anna !

Ella girà cap a Còrcega i, tot seguit, amunt, disparada cap a Indústria.

- Segueix ?

- No... Sí !

- Sol ?

- Em sembla que sí.

Un dels xicots renegà :

- Maleït xafarder !

Ella no va alterar-se. Fredament, va dir :

- En arribar a Concepció Arenal, trencaré pel carrer de Trinxant. Tu saltes, Bernal. Recordes l'indret ?

- Sí.

- Per Joan de Peguera et faràs fàcilment fonedís. A més, ell deu-
rà continuar darrera nostre. Tirarem per la Meridiana.

Sabia que el cap era ell, en Bernal, i que podia ofendre's pels plans que ara establia sense consultar-lo. Però l'home els devia trobar encertats, perquè assentí de nou.

Va donar una ullada al retrovisor. El Chevrolet era a un centenar de metres, potser una mica més. Pitjà l'accelerador i les cruïlles de Sant Quintí, Cuenca i Nació quedaren ràpidament enrera. Per aquest darrer carrer pujava un camió de gros tonatge i va calcular que coincidiria amb el pas del Chevrolet, el qual es veuria

obligat a alentir.

Amb el peu sobre el fre, tombà pel carrer de Trinxant.

- Ara, Bernal !

L'home havia obert la porta i aprofità aquella fracció de segon que el cotxe va romandre gairebé aturat per saltar amb els diners.

- Bona sort !

Ella accelerà novament, redreçant el cotxe un cop més Indústria enllà, cap a la Meridiana. Inesperadament, però, trencà per Navas de Tolosa, perquè el Chevrolet ara no es veia per enlloc. Va pujar fins a la plaça de Aragall.

- El veieu, vosaltres ?

- No.

Havia abandonat, els havia perdut. O potser s'havia estavellat contra el vamió. Ella va continuar cap a Virrei Amat i després trencà per Puig i Fabra. El de la cara prima va dir :

- No calia haver deixat en Bernal.

- No sabíem què passaria.

Tots dos s'havien desat les pistoles i el més callat de tots dos es fregava les mans. Ella travessà el carrer del Comerç i proseguí cap a Burriana. En arribar al final tombà a la dreta i, sense aturar-se, féu penetrar el vehicle en el magatzem d'alfals les portes del qual eren obertes de bat a bat. En Bulla li somreia des de darrera el vidre del ~~mínuscul~~ minúscul despatx.

46

Van pujar enllaçats, a les fosques, ell guiant els seus passos insegurs. En arribar al capdamunt del tram, va dir :

- Ara hi ha el replà.

Però ella va ensopegar i la mà va subjectar-la més fort, per sobre les anques. Va sentir que la noia li passava el braç pel coll i, en la nit que els envoltava, va cercar-li els llavis.

- Caurem...

Ensopegaven ja amb el primer graó de l'altre tram i van continuar pujant , cada cop més lents. Aleshores van sentir la porta del carrer i tot seguit la llum^{es} va encendre. Ell s'aturà, admirat :

- Però si a nosaltres no e^{ns} ha funcionat !

Després la va portar escales amunt, de pressa, ficà la clau al pany i obrí. Ella es va deixar anar contra la porta, part de dins.

- Estàs cansada ?

- Aquesta correguda...

Va aga^{far}-li la mà i la dugué cap al menjador. Ella preguntava :

- I tot això per tu sol ?

- Per ara, sí. Vine.

La porta del dormitori s'havia quedat oberta i l'ajustà al seu darrera. El balcó també era obert, i va haver de deixar-la per anar-lo a tancar. Després va girar-se-li.

Ella no s'havia mogut de lloc i va mirar-la complagut, amb un

somris. Quan se li atansà, va agafar-li totes dues mans, encara mirant-se-la, però ella es deslliurà i va repenjar-se-li.

- Trobes que he fet ben fet ?

No li va respondre amb paraules, i ella tampoc no devia esperar-ho. Van restar un moment enllaçats i, en separar-se, ella examina el seu voltant per primera vegada.

- De manera que és aquí on duus les secretàries...

- Només una : tu.

Va veure que la Carme li somreia, afalagada. Costava poc d'afalagar-la.

- Em vols ensenyar el lavabo ?

Van travessar el menjador i la va dur cap a l'altra banda. Ella es va tocar els llavis davant el mirall i després obrí la boca per mirar-se les dents, com feia sempre. En Domènec li somreia. Va girar-se i, dòcilment, se li atansà. Ell va trobar-se-la entre els braços, s'ajupí i va subjectar-la per sota els genolls.

- Oh !

Però pesava i la deixà de nou, amb prou lentitud perquè la mà, que relliscava, s'entretingués sota el vestit. Ella no va dir res, arraulida contra seu.

- Vine.

Travessaren el menjador per segon cop, cap al dormitori. Amb el peu, sense deixar-la, féu petar la porta.

Va sentir-la manyaga sota els seus dits que l'acariciaven, però després va veure que allargava la mà i, seguint-la, observà com es tancava sobre l'interruptor. El dormitori va quedar-se a les fosques.

Aleshores se li escapolí i va sentir-la caminar per la cambra. La lleba del balcó va grinyolar feblement i la llum de la nit tardoral s'apoderà de l'habitació com una gran mà propícia i amical.

Sota la celistia, ella va atansar-se-li de nou i pregunta :

- No trobes que està més bé, així ?

Va fer que sí amb el cap, però s'adonà que ella no el podia distingir i digué :

- Molt més bé.

Ella va riure i s'instal·là sobre el llit, asseguda. En Domènec retrocedí fins a la banda de l'ombra i, en apropar-se-li, sentí les seves mans i, després, la tebior de la pell a l'altura del pit.

Ni l'un ni l'altre no van dir res i, en mirar-la, ell va veure que havia tancat els ulls. El cos palpitava sota el riu de sang que corria cada cop més de pressa i en Domènec va trobar-se endut, i penetrat, per una vaga sentor primaveral, d'humus en renovació, com si s'hagués ajaçat damunt la terra, una terra xardorosa que venia al seu encontre i el cercava tendrament.

Van continuar callats en la quietud de la sang que reprenia el seu ritme, fins que ella, a cau d'orella, sospirà :

- Estimat !...

El cor glatí més fort, car mai ningú no havia tingut una veu com aquella. Encara que fos un error, va estroncar-la amb els seus llavis, ~~impacient~~ de nou impacients. Però ella ja fugia i, uns segons, la va veure retallada contra el balcó. Després d'adonà que corria cap a la porta.

Va esperar, fumant una cigarreta, però tot i que la seva orella espiava la remor dels passos, no atinà a sentir-la. Sentí, en canvi, la mà sobre el ventre i la cama que el fregava. La frescor de la pell va produir-li una breu esgarripança, però tot seguit el benestar tornà a penetrar-lo, més profund, més complet.

- Carme...

Com dir-li que era marevellosa ? Ellà, però, que potser l'ha-

via entès, va riure amb una rialla clara a la qual es barrejava quelcom de càlid que ressonava dins, al fons de tot, en l'entranya d'on el riure naixia. Recomença :

- Ets una noia...

Ella el va interrompre :

- No sóc cap noia, Domènec.

Ja ho sabia, però no havia volgut dir allò. Amb tot, ara va fer:

- Tens ganes de parlar-ne ?

- No. Per què ? Ja no té cap importància.

- Es veritat.

No la tenia. No l'engelosia ~~gana~~ res del que podia haver-hi hagut en la seva vida abans de conèixer-lo a ell. Perquè tots els homes que el precediren eren la força, l'impuls que li permetè ~~ésser~~ d'ésser tal com era actualment. I era així com la volia, ara que acabava de conèixer-la.

- Et volia dir que ets una noia deliciosa.

- Tu trobes ?

La rialla li bullia per dins, complaguda.

- Sí, Carme. I si t'ho dic, és perquè ho sé.

- Ja m'ho penso. Sempre he cregut que en deus haver tingut moltes, de dones.

- Sempre ?

- Bé, des d'aquell dia que vaig entrar al despatx del senyor Monner quan tu hi eres. ~~vaig~~ veure com ~~em~~ miraves.

- Sí, m'hovas dir.

- Però potser encara no t'havia dit que també a mi em van venir ganes de conèixer-te... més bé. Més i més bé, saps ?

Reposà els llavis en els seus i de nou va sentir aquella mena de palpitació, i l'olor de la terra que hom treballa i estima perquè retorna l'amor i els treballs... S'hi endinsà.

47

- Està segura que tot anirà bé ?

En el seu nerviosisme havia enllaçat els dits i ara els feia petar tots de cop. La mirada, de tan excitada, semblava balba.

La Matilde contestà :

- Naturalment.

- Però ja fa molta estona que dura. No valdria més que cridéssim el metge ?

La noia estava una mica exasperada i, sense motiu, els seus nervis se li encomanaven. Feia massa estona que sentia la seva veu, se l'havia trobada massa vegades entre les cames en el seu anar i venir al voltant de la partera. Per això ara se li va encarar :

- Miri, la seva esposa és una dona normalment constituïda...

Ell la va interrompre per repetir :

- Però fa tanta estona...

- Voste està molt excitat. Més valdria que sortís. Ara per ara, tampoc no ens pot ser útil en res.

- Però...

- Vagi-se'n, cregui'm. Hi guanyarem tots.

La que havia d'ésser l'àvia de la criatura que esperaven va fer-li costat.

- Si, Josep, més val que te'n vagis...

La Matilde insistí :

- El seu nerviosisme no fa cap bé a ningú.

El va anar empenyent cap a la porta, i ell retrocedí sense convenciment. Per damunt la seva espatlla va mirar la dona, sobre el

llit, que respirava feixuga, amb els ulls tancat, com absent del conflicte. Va intentar de protestar :

- Al capdavant sóc el pare. Ningú amb més drets...

- No es tracta de drets, ningú no els hi regateja... No s'adona que fa més nosa que servei ?

Havia estat una mica brusca, però potser més valia així. Ella mateixa va obrir la porta i l'home, després d'una indecisió, va girar-se i s'allunyà. La Matilde tanca de nou al seu darrera.

Una veu, a l'altre costat, preguntava :

- Què passa ?

Va sentir la seva queixa :

- No res. Aquesta renoca...

Va allunyar-se de la porta, ferida pel qualificatiu. Arran de llit es va aturar, mirant la pacient que ara es sollevava una mica. Va preguntar-li :

- Tornen ?

La dona indicà que sí.

- Faci un esforç, doncs. Agafi's fort !

La dona aixecà els braços cap al capçal, on va subjectar-se amb totes dues mans. Ella va dir a l'àvia futura :

- Fregui-li el ventre, com havia fet de primer...

També ella el pressiona, sense rudeses, ~~namà~~ energicament. Però el dolor de la partera semblava haver-se'n anat i la dona s'immobilitzà de nou en el llit. Ella se li queixà :

- Es que vostè no s'esforça prou. La criatura és normal, i vostè també. Posi-hi una mica més de voluntat...

- Si faig tot el que puc !

- Relaxi's, ara. Però quan els dolors tornin, no esperi; ajudi's.

Ana fons a la tauleta on havia disposat tot el que calia, però no toca res i es gira, altre cop, mirant la dona, ara de nou amb els

ulls tancats, com si dormís. Renoca, se li va acudir. Era veritat, una soltera vella de trenta-un anys. Una fadrina vella que ajudava a venir al mon els fills dels altres. Ella no en tindria mai...

Va sentir la presència del seu cos ferm i virginal com una mena d'insult. Perquè no servia de res. Havia deixat passar la seva oportunitat. Com tantes altres vegades, va trobar-se el nom d'en Domènec a la punta de la llengua, i mirà de foragitar-lo, d'oblidar-lo, car mai no s'havia complagut morosament en els seus errors, en els seus desenganys. L'home havia dit renoca...

- Ara tornen !

Acudí al costat del llit i va aixecar la camisa que la futura àvia havia tingut cura d'abaixar púdicament sobre el ventre inflat de la dona.

- "aci força !

La dona es queixava, ploriquejant. Ella li va rectificar la posició de les cames per tal de badar-la més, i observà la closca que s'entreveia en la profunditat del sexe, perquè l'infant també semblava impacient de ~~anar~~ sortir a la llum.

- Voste, el ventre !

La futura àvia s'aplicà a fraccionar l'abdomen de la seva filla, però ho feia massa blonament.

- Més fort, no tingui por !

Subjectà els peus de la dona, per immobilitzar les cames en la posició escaient, però els dolors tornaven a cedir. Per ella mateixa, comentà :

- No són prou forts.

Va mirar-se-la, disgustada. No hi havia res pitjor que aquestes dones mandres que no s'esforçaven, que posaven obstacles a l'impuls de l propi cos i en frenaven l'acció natural.

- Esta cansada ?

La partera va fer que sí amb el cap, com massa exhausta per parlar.

- Li agradaria de beure's una copeta de lior ?

Va tornar a repetir el moviment, i aleshores ella s'adreçà a la seva mare :

- No tenen cap beguda ?

La dona se n'anà cap a la porta, llestament, i ella s'atansa al balcó. No podia fer res, llevat d'esperar. Es va repetir que la dona era normalment constituïda i que l'infant no excedia ni el volum ni el pes correctes. Una mica de paciència...

Repenjà el front contra el cristall i els seus llavis, baixet, digueren : aquesta renoca... I els mots es van quedar allí, dintre i fora seu, envoltant-la, informant-la. Se sentí pesada, com si realment hagués perdut tota la seva joventut, i va reveure aquell banc del passeig on tots dos havien estat asseguts, el va veure com si ella fos un espectador de l'escena, però cap paraula no li acudí a la memòria. Només les actituds, ~~amb una certa ambigüetat~~ ella dreta al seu davant, encara esperant, i ell que també s'aixecava, i després de nou ella que girava cua, incomprensiva i injusta.

La porta s'obrí de nou i la vella entrà amb la copa de lior. Va girar-se :

- Què és ?

- Conyac. Està bé ?

Va assentir i la dona atansà la copa als llavis de la partera. Però ella allargà la mà, va apoderar-se'n i se la begué sense necessitat que l'ajudessin.

Va tornar a deixar caure el cap sobre el coixí i elles dues esperaren altre cop, la vella amb la copa a la mà. Seguidament va deixar-la sobre la tauleta de nit. L'espera es perllongà un minut, dos, cinc... Va notar el canvi d'expressió en les faccions de la dona.

- Tornen ?

Va respondre-li la indicació del cap que ~~afirmava~~, i la ganyota de sofrença.

- Agafi's ! No ~~planyi~~ les forces !

El cos es solleva sobre el llit, projectant endavant i enlaire el ventre immens i obscé, i ella va ajudar-la, convençuda que ara anava de veritat.

El cos ~~dedí~~ i tornà a aixecar-se, poderós, amb un impuls incontenible. Xisclà, i la Matild va avançar les mans, massa prematurament, car el xiscle s'havia de repetir, un xiscle agut i enfello-nit al qual succeí el cop de la porta que havien obert i que ara retrucava contra la paret, darrera. I la veu esfereïda :

- Maria, Maria, què et passa ? Què és, això ?

Era simplement una criatura, i la Matilde acabava d'acollir-la entre les seves mans, bruta, arrugada i pilosa. Digué :

- Un noi !

El marit i el pare es van precipitar cap al llit amb una rialla nerviosa, i ella no va recordar que li havia dir fadrina vella ni que l'havia embafada durant més d'una hora i mitja. Un moment, ~~mmmm~~ ~~mm~~ alça els ulls fins als seus i es va quedar mirant-lo, desconegut, anònim i poca cosa com era, gairebé amb respecte.

- Ha estat molt dur, una veritable catilinària...

Va atardar-se sobre els mots, com si els assabòris, i en Domènec va assentir distretament amb el cap. No sabia com es deia, perquè no havia entès bé el seu nom el dia que els presentaren al restaurant on sapaven tots dos, i després no s'havia pogut decidir mai a preguntar-l'hi.

- Però en Mac Arthur és un resentit. Al capdavant, el van destituir per ordre de Truman i no ho pot oblidar. El més greu, però...

En Domènec va aturar-se, car ja eren a la cantonada.

- ... és la seva actitud diguem-ne antieuropea, potser fruit de la seva llarga estada a l'orient.

Va assentir de nou, convençut que l'altre li estava repetint l'article de fons o l'editorial que havia llegit aquell matí al diari. Feia dies que havia observat la seva devoció als especialites de política estrangera que pontificaven des de les publicacions del país. Murmurà :

- Molt possible.

- Sí, no hi falta res. Perquè és evidentment parcial el seu comentari sobre la capacitat de resistència d'europaus i orientals respecte al comunisme. Com si aquí mateix no haguéssim donat proves suficients de la nostra voluntat de lluitar contra aquesta ideologia amb totes les armes disponibles...

- Teniu raó, és no tenir en compte la realitat. En fi, suposo que discurs de més o de menys...

Va somriure, amb la mà allargada, i l'altre semblà una mica sor-

près. La mateixa sorpresa que havia tingut ell quan el xicot decidí
acompanyar-lo fins a la parada del tramvia, ja que fins aleshores només
s'havien vist al restaurant. Encaixà i afegí :

- Sí, potser no cal donar-hi ^{una} ~~una~~ importància que, probablement, no té.
Ja en tornarem a parlar...

Després de l'encaixada va fer un gest amical amb la mà, i ell va
dir :

- Això és. Bona nit...

- Fins demà.

Va enfilel el carrer de Viladomat, una mica cansat per aquella
conversa que durava des que s'havien assegut a taula, dues hores en-
rera. Va travessar Diputació i pujà a l'altra vorera mentre es treia
la clau del carrer de la butxaca pistolera. La porta ja devia fer es-
tona que era tancada. Se li acudí de consultar el rellotge i va veure
que encara era més tard que no es pensava : un quart de dotze.

La noia va sortir de l'ombra quan feia el darrer pas cap al por-
tal. Però no va reconèixer-la fins que ella digué :

- Domenec...

- Maria Teresa !

No havia canviat gens durant aquells tres anys darrers, des que
ja no es veien. Però potser la penombra dissimulava les possibles
transformacions de la seva cara, del cos... Ella va fer :

- T'esperava.

- Bé... Poc pensava en tu, la veritat !

Havia suspès el gest tot just iniciat d'anar a obrir la porta i
la clau li penjava de les mans com un objecte inservible. La Maria
Teresa va indicar-la amb un moviment del cap i preguntà :

- No m'invites a pujar ?

- Ah, sí, sí !

Apressadament, va ficar la clau al pany, i aleshores ella allar-

gà el braç.

- Espera't. Vull que sàpigues què fas, de primer...

Va esguardar-la, observant la seva cara més greu que d'habitud.

- La policia em busca.

- La policia...

- He vingut a demanar-te acull perdues o tres nits...

Va mirar amunt i avall, examinant el carrer solitari, llevat pels dos homes que, més enllà, seien en una de les taules del bar de la cantonada. Després, impacientment, digué :

- Entra, de pressa !

Obrí i la va empènyer cap a l'entrada, on, sense tancar la porta, li preguntà :

- Què passa, doncs ?

Ella xiuxiuejava :

- Han descobert el nostre grup. Hi ha hagut detencions i, és clar, cap dels llocs on podria anar no és segur, ara...

- Si que...

Va resistir el seu impuls de dir-li que no volia compromisos, que ella mateixa havia trencat, ja feia tres anys, i que era joc brut acudir a refugiar-se al seu costat quan se sentia acorralcada.

Tancà la porta i pitjà el botó de l'illum.

- Puja. Ja parlarem dalt.

Ella va seguir-lo sense dir res, però a en Domènec li sembla que tenia els ulls mofetes, com si hagués endevinat els seus pensaments d'un moment abans.

- Entra.

Va precedir-la cap al menjador i, sense invitar-la a seure, demanà :

- Bé, explica'm tot aquest embolic.

- No és cap embolic. Van detenir un dels nostres i l'han fet cantar.

Hi ha hagut altres detencions i jo mateixa m'he salvat per pura casualitat.

- No m'has dit que ~~et~~ buscaven ?

- Si. Saben el meu nom i en aquest moment ja deuen tenir una descripció completa de la meva persona.

- Si és així, acabaran per detenir-te...

- Potser no, si puc evitar-los durant un parell de dies... Temps de procurar-me una altra documentació. Sé a qui acudir.

Ell va passejar-se amunt i avall del menjador i, a la fi, va treure's l'americana.

- I has pensat en mi... Per què ?

- Ets l'única persona que conec i que no pertany a l'organització.

- I aquest que t'ha de fer els papers ?

- No. Per a ell és un guanyapà com un altre. Les seves relacions amb nosaltres són purament comercials.

Tamborineja sobre la taula, i va veure que ella el mirava estranyada, com si allò li desvetllés un record que no corresponia a la seva persona.

- I no se t'ha acudit que em comprometies ?

- Sí.

- I així i tot... Deus recordar com te'n vas anar, la darrera vegada que ens vam veure.

-Sí.

- I malgrat tot, no has vacil·lat. A fe que com a delicadesa...

Va sorprendre el llampec dels seus ulls i estudià inconscientment el silenci que seguí els seus mots. Quan ella parlà, però, ho féu amb la veu tranquil·la.

- No hauria vingut si només s'hagués tractat de la meva pell. L'empipador és que a través meu es poden perdre massa coses.

- Vols dir que no et fa res humiliar-te per l'organització...

- Exactament.

Ell va reflexionar de nou, lluitant altra vegada amb les seves ganes de treure-sella de davant. La "aria Teresa va dir :

- Però si tanta por tens, me'n puc anar.

- No es tracta de por. Per que has d'ofendre/sempre ? Et sembla que es demanen així, els favors ?

Butxaqueja en l'americana que havia penjat al respall de la cadira, va treure'n el paquet de tabac i encengué una cigarreta. Va adonar-se que els dits li tremolaven lleugerament i es mirà la noia de reüll, per si també ho havia observat. Llençà el llumí a terra i es va asseure al costat de la taula.

Ella no havia contestat la seva darrera observació i esperava que es decidís, molt dreta, rígida, certament tan bella com abans, gairebé més bella, tot i que les parepelles bon xif fatigades li posaven anys. Desvià l'esguard cap a les sines ~~amb~~ altes mentre es preguntava quants en tenia, i després el deixa relliscar pels malucs, al llarg de les anques arrodonides que tibaven la faldilla.

Ella va sostenir l'examen fins que s'aixecà de nou. Aleshores va preguntar-li :

- Bé, et decideixes ?

Ell va travessar l'espai que els separava, car la noia era a l'altra banda de taula. Observà la flama que li vacil·lava als ulls, sense saber com interpretar-la, i, en arribat al seu davant, allargà la mà fins a la seva espatlla i tot seguit l'esmunyí pits avall.

- Pots quedar-te.

Ella li va colpejar la mà amb la seva, secament.

- Aquest és el preu ?

Tornà al alçar la mà, sobtadament excitat per la seva resistència, i la va atreure contra seu, amb els braços entorn dels flancs.

- Sí, aquest.

Va llegir el disgust en els seus ulls i afluir a l'estreta, sorprès, perquè mai no havia vist uns ulls de noia amb aquella expressió. Però l'esguard ja es transformava i a poca pos els llavis s'obriren en un somris. Fins després no es va adonar que era de menyspreu.

-Sempre has estat un poca-vergonya aprofitat...

I els llavis s'enduriren.

- Però no et pensis que no ho sabia, en venir aquí. Potser he vingut precisament per això. Mai no m'ha agradat demanar res sense pagar-ho

Déu una pausa molt breu, alzina més el cap i preguntà :

- Vols començar a cobrar ara mateix ?

Va bufetejar-la. Era la segona vegada que alçava la mà contra seu, però ella no semblava ofesa, car li passà els braços per darrera el coll i murmurà :

- Apa, home...

49

Va baixar les escales amb la Dolors, totes dues rient perquè en tombar el reclau gairebé havien fet caure el caixer. Ell havia brandat el cap, reprovatiu però paternal, i la Dolors exclamà :

- Camina tant a poc a poc, que algun dia prendrà mal, vostè !

Les rialles duraven encara quan van desembocar al carrer, però aleshores, tot de sobte, la Carme va posar-se seriosa. En Domènec l'esperava sota el fanal. La Dolors també l'havia vist, perquè va dir precipitadament :

- Et deixo.

- No, escolta...

Però la noia ja s'havia després del seu braç i somreia amb una complicitat mal entesa. En Domènec avançava. La Carmen arrugà una mica el front.

- Per que has vingut ?

- Era l'única manera de veure't.

- Vaig dir-te que no vinguessis.

- Per telèfon.

- Valia més així.

Havia començat a caminar, i ell la seguia.

- No creus que em deus una explicació ?

Això era el que havia temut, les explicacions. Perquè no podia pas dir-li que en Jordi havia estat el primer i que ara, ^{que} vidu, li demanava de casar-s'hi, no s'hà podia negar; sempre l'havia volgut més que a tots els altres plegats.

- Ja te la vaig donar.

- No és pas veritat. No és cap explicació dir que més val deixar-ho córrer. Hi ha d'haver algun motiu que t'ha fet canviar...

- Diguem que me n'he cansat.

Va veure com la seva cara envermellia, ferit en el més sensible de la seva masculinitat. Per això ho havia dit, per allunyar-lo definitivament d'ella. Sabia que li havia de coure.

- No m'ho puc creure. Així, sense ... Encara no fa una setmana, la darrera vegada...

El deixà dir. Sí, s'havia mostrat enjogassada i tan àvida com sempre, no li havia regatejat res. Ho admetia. Però era perquè en Jordi encara no havia reaparegut; no ho faria fins l'endemà.

Va sentir que li subjectava el braç per fer-la aturar.

- Hi ha d'haver alguna altra cosa, Carme. Per què no ets franca ?

Ella va continuar callada.

- T'he molestat sense saber-ho, potser ?

- No...

- No ho dius gaire convençuda.

- No, no m'has molestat en res.

- Doncs ?...

Se li girà i va fer :

- No pots admetre que les coses acabin com van començar ? Saps que no ens hem estimat mai. Vull dir estimar de veritat...

Ell va decidir, mentre reprenia el pas :

- Hi deu haver algú altre.

Massa precipitadament, declarà :

- No, no hi ha ningú.

- Sí, Una noia com tu

Ara fou ella qui es ruboritzà. Hostil, va preguntar-li :

- Què vols dir, una noia com jo ?

- No t'ofenguis, ara. No és pas cap mal, que t'agradi tant de fer

l'amor.

- No cal que m'ho diguis.

Van fer uns passos en silenci i travessren cap al passeig de Gràcia. Va adonar-se que ell no li havia deixat anar el braç, però no sabia com fer-ho per alliberar-se'n. Si per atzar en Jordi els veia... Però en Jordi treballava i vivia a Horta. Va sentir que en Domènec deia :

- Estic segur que hi ha un malentès.

- No, no hi és.

Es va aturar, estirant el braç, però la mà d'ell va seguir el moviment.

- No tinc ganes de continuar així, Domènec. No mena enlloc.

Es va empessar la saliva i es decidí a confessar :

- No sé si ho saps, que ja he complert els trenta.

- No, no ho sabia; ni ho sembla tampoc. Estic segur que mai no has estat tan jove i bonica com ara.

No va poder evitar el somrius complagut i per dins es tracta de tot, sense miraments. Però era inútil, l'afalac podia més.

- Ho dius...

- I és veritat. Ets una dona que fa honor a un home, Carme.

Va tornar a somriure, més amplament, tot i saber que ell espiava l'efecte de les seves paraules. Però allò no volia dir que no fossin cer. Sabia que, pel carrer, els homes es tombaven a mirar-la, i sempre n'hi havia que li deien coses. Ningú no li feia més de vint-i-cinc anys.

Ell va premer-li una nica més el braç i gairebé l'arrossegà.

- No puc renunciar a tu, Carme...

També allò era afalagador, però les mateixes paraules li van suggerir la resposta escaient :

- Et casaries amb mi, doncs ?

Ell no va poder amagar la seva sorpresa, però tot seguit va somriure mentre comentava :

- De manera que era això ?

- No, no és això. Però contesta : et casaries ?

- Sí, Carme.

Es va mossegar el llavi, més sorpresa que ell un moment abans, perquè mai no se l'havia pogut imaginar casat, sempre havia cregut que si un dia li plantejava la qüestió el perdria. Per això no havia dit mai res. I ara... Però hi havia en Jordi, en Jordi que va plorar aleshores que va deixar-lo perquè era casat i volia abandonar la dona per anar-se'n a viure amb ella; en Jordi, l'home que s'havia cregut prou forta per oblidar quan va ésser tan bleda de ~~deixar-se~~ fer-se enrera per por de l'escàndol amb que l'altra l'amenaçava, l'home que havia perseguit a través de tots els seus successius amants...

9 T'ha estranyat ?

Era en Domènec qui preguntava.

- Sí, una mica.

Es va tombar, ara disposada a ser sincera, i l'obligà a aturar-se

- Escolta, Domènec...

Però era difícil de dir, calia cercar les paraules, mostrar-se senzilla, evitar de fer-li mal si era veritat que ell també l'estimava

- Hi ha un altre home...

- Veus !

- Espera no és el que et penses !

Va sentir-se angoixada per la seva cara lívida, pels ulls humiliats que gairebé no gosaven mirar-la.

- Fa molts anys que ens coneixem, ens havíem de casar, però... no podíem. Va... va haver d'anar-se'n i li vaig prometre que l'esperaria... Ja sé que no ho he complert gaire bé, però ara... ha tornat.

- Ja veig...

Intentava de somriure, però els llavis continuaven caiguts quan preguntà :

- I enc^a l'estimes ?

Li va semblar que era difícil mentir o, simplement, no dir tota la veritat. Però calia fer-ho.

- No ho sé... No puc dir-li que no. Te'n fas càrrec, oi ? Tu sempre has estat comprensiu i generós...

- Però ara, haver de renunciar a tu...

Ella li va somriure, intencionada :

- Hi ha moltes dones, Domènec.

- Ja ho sé, però no és e_l mateix. Tu...

Sabia la continuació, perquè coneixia aquell llampegueig dels ulls. Se'n va sentir contenta i descontenta alhora, perquè significava que ell ~~anabhammandannaham~~ acabava de renunciar.

- Per què no vens un altre dia ? La darrera vegada. . No diguis que no, 'arme, gairebé m'ho deus... No és demanar gaire, oi ?

- No, no és demanar gaire...

Va mirar-lo, serena :

-... però jo sóc una noia honesta, Domènec.

- Ja ho sé...

-No, em sembla que no. He anat amb tu, i amb altres homes, i per això potser és natural que creguis...

No sabia com explicar-ho, i callà breument, humitejant-se els llavis.

- Sempre tenia l'excusa de creure en un futur, de pensar que era definitiu... Ara, no. Ara, si ens tornàvem a veure, seria deshonest amb mi mateixa... i amb ell. Ho comprens, oi ?

Ell acalà la testa.

- Si, em sembla que sí.

Alçà de nou els ulls.

- Si, Carme, Es veritat.

Ella va dir simplement :

- Gràcies, Domènec.

50

Sobrenedà unes aigües tranquil·les, emergint d'una clotada profunda i tèrbola de la qual no sabia com s'havia escapat, i un instant després obrí els ulls a la llum hivernal que entrava per la finestra mal ajustada. Li van caldre uns segons per retrobar-se dins del llit i recordar que estava malalt. Ara, però, la febre semblava haver desaparegut i se sentia càlid i confortable sota els llençols.

Una remor, potser el soroll d'una cadira desplaçada de lloc, li féu dreçar l'orella abans de cridar :

- Senyora Mercès...

El soroll es va repetir, més distint, i seguidament uns passos s'atansaren pel dormitori. La noia, granada i menuda, avançà fins al llit amb un somris. No era la portera. Devia veure la pregunta implícita en el seu esguard, car va dir :

- Sóc la infermera. La portera m'ha donat la clau.

Assentí amb el cap mentre recordava que el doctor Melià li havia dit que no podia quedar-se sol, que li calia escollir entre ingressar en una clínica o posar-se una infermera a casa. Ell mateix s'havia preocupat de cridar-la.

- Sí...

- Com se sent ?

- Bé, ara.

Li recordava alguna cosa, algu vist o entrevist potser molt de temps enrera, però li era difícil precisar-ho. Preguntà:

- No la conec ?

La noia féu que sí, somrient amb la seva cara revellida i alhora

una mica infantil.

- Veig que té bona memòria. Sóc la germana d'en Ferrer. Jo també l'he conegut de seguida, tot i que quan he entrat dormia.

- Ferrer ?

No acabava de trobar la imatge corresponent i cerca en la profunditat del seu cervell. Ella precisà :

- Sí, van estar junts al front. Quan els ~~mamona~~ van donar permís, vostè va venir dues vegades a casa...

- Ah, sí, ja ho recordo ! Vostè era una noieta molt jove !

- Sí, gairebé una nena.

Ell va girar-se, cercant una posició més còmoda.

- De manera que ara és infermera...

- Sí.

Va aclucar els ulls i es regirà altra vegada. La febre no se n'havia anat, perquè tornava a sentir-se calent i els llençols el molestaven.

- I el seu germà, què fa ?

- Encara és a Amèrica, No ha tornat més.

No sabia que se n'hagués anat. Potser ni havia tornat a pensar en ella, des d'aquells dies de Guadalajara. La noia afegí :

- Va acabar els seus ~~estudis~~ estudis allí i ara té una catedra a la universitat de Princeton.

- Està bé, això...

Recordà que havia començat a estudiar enginyeria quan la guerra va interrompre els seus projectes. Era un noi callat, una mica reneaire, que sempre duia un llibre o altre damunt. La seva germana també era callada, aleshores, perquè cap de les dues vegades que va estar a casa seva no li va veure obrir la boca. Digué :

- He oblidat com se diu.

- Qui, jo ?

- Sí.

- Elena.

Devia observar la seva agitació, com desplaçava les cames d'una banda a l'altra de llit;

- Es troba més malament ? Potser l'amoïna parlar...

- No, estic bé, i m'agrada tenir companyia. No ha dit quan tornaria, el doctor Melià ?

- Demà al matí. No té res greu, sap ? Una mica de grip... Però s'ha de vigilar, perquè de vegades poden haver-hi complicacions.

- Si, ja sé.

Cercà el mocador sota el coixí i va mocar-se, una mica humiliat d'haver de fer-ho davant la noia. Després se li van acudir altres humiliacions possibles, i la seva inquietud augmentà.

- No es desabrigui. Aquest pis és molt humit...

- Com que mai no s'hi fa foc...

- Es clar, vostè hi deu parar poc.

Tornà a desplaçar els peus i després va moure les mans. Cada cop estava més incòmode i tot li feia mal.

- Quants dies m'hi hauré d'estar, al llit ?

- Tres o quatre si no passa res.

Com aniria l'oficina ? Havia telefonat tot seguit que el metge va dir-li que es quedés a casa i no fes imprudències que podia pagar cares. Sortosament, feia tres setmanes que, després d'una llarga espera, li havien instal·lat l'aparell.

- Quina hora és ?

- Dos quarts de cinc.

Devia haver dormit un parell d'hores, potser una mica més, però més que una dormida havia estat un ensopiment provocat per la febre. Ara tornava a sentir-se ensunyat i va cloure de nou els ulls. La noia no digué res i ell va abandonar-se com qui rellisca per un pendent

molt inclinat.

Quan tornà a remuntar-lo, l'Elena no era al dormitori i observà que pel balcó no entrava gens ni mica de llum. Va mormolar :

- Elena...

La noia va acudir a l'acte, com si hagués estat esperant a l'altra banda de porta.

- He tornat a dormir ?

- Sí. Ara que s'ha despertat, li donaré un comprimit.

La noia va allunyar-se i ell restà en la fosca ~~mhmhm~~ relativa del dormitori, car el llum del menjador era encès i la porta s'havia quedat oberta. Va sentir la remor breu i musical de la cullereta que remenava alguna cosa dins d'un vas.

- Li encendré el llum de la tauleta, no li sembla ?

- Sí, més val.

Després va incorporar-se sobre el coixí per tal de beure.

- Què és ?

- Un febrífug.

Retornà el vas i va estirar-se de nou. Aleshores descobrí que tenia ganes d'orinar i una mica de suor li brollà sobre el pit i el ventre en pensar que no podia aixecar-se despreocupadament i... Però, per què no ?

Rebutjà els llençols i l'atmosfera glaçada de la casa va mossegar-li els membres. Apressadament, va tirar-se la bata sobre les espatlles i desminuí el volum del cos amb un arrauliment ~~hmmmmmmmmmm~~ de ventre.

Ella el va sorprendre quan abandonava el dormitori.

- On va, a ra ?

Va sentir que es ruboritzava i evità la seva mirada.

- Una necessitat...

I va córrer cap al water sobre unes cames que li feien figa i

s'entrebancaven.

En sortir, ella l'esperava al llindar de l'habitació i, severa, digué :

- No ho faci més, això. Per què es pensa que sóc aquí, sinó per cuidar-lo ?

- Ja ho sé.

- No se n'ha de donar vergonya.

Va murmurar unes paraules inintel·ligibles i tornà a colgar-se. Ella va acotxar-lo com un infant.

- Sembla mentida que siguin homes grans i decidits...

- Això de decidits...

Ella, potser per ajudar-lo a recobrar-se del seu atabalament, indicà :

- Ja sé que sempre ho ha estat força... Recordo el que ens contava el meu germà, i els seus discursos quan va venir a casa...

- Potser sí.

- Com ell...

Va fer una petita pausa, canvià la tonalitat de la seva veu i, amb una altra mena ~~anímada~~ d'interès, proseguí :

- Per això fins i tot m'ha sorprès de veure'l. Sempre m'havia pensat que també era fora.

- No.

- Però devia marxar...

Va limitar-se a ~~més~~ negar-ho amb el cap. La noia explicà :

- Nosaltres, si no hagués estat per la mare, ens n'hauríem anat tots. Però estava malalta, aleshores. I si ara no fos tan vella... Es tan difícil resignar-se !

No sabia si l'acabava d'entendre. No obstant, va fer :

- Quan no queda altre remei... Entre tots, potser hem exagerat.

Ella el fità, estranyada.

- Vol dir ?... Em costa de creure que és vostè qui parla així !

Va comprendre la seva desil.lusió, i se n'irrità. Què potser pretenia demanar-li comptes d'alguna cosa ? Una desconeixuda, una noia que havia vist dues vegades quan era una criatura... Què n'havia de fer ? Però després va haver de confessar-se que sota la seva irritació covava un sentiment incòmode, de culpabilitat. ~~Mmmmm~~ Mirà de foragitar-lo i, sense gaire esforç, es refugià en el malestar físic que encara augmentava.

Ella va continuar reflexionant :

- Però és clar, ara està malalt...

I després, impersonal :

- Vol alguna altra cosa ?

Va denegar, més incòmode encara per la distància que creixia entre ells. Seguidament, va tancar els ulls, mentre la noia abandonava el dormitori.

S'havien reunit tots al voltant de la taula, en l'habitació severa, de parets nues, i en Cortès tenia uns fulls mecanografiats a les mans.

- No és encoratjador...

El ~~silenciós~~ comentari va caure en el silenci, sense destorbar-lo, i la Maria Teresa va agafar una cigarreta del paquet que en Flaqué acabava de deixar sobre la taula. Gairebé tots fumaven, en Muelas amb la seva pipa que empudegava.

En Cortès deixa els papers al seu davant.

- La situació és clara. Durant el darrer any hem perdut quaranta-dos homes.

En Muelas es va treure la pipa de la boca.

- A canvi de què ?

- A canvi de prop de dos milions de pessetes. Exactament...

Va tornar a agafar els fulls i en consultà un.

-.... exactament, un milió vuit-centes trenta-dues...

En Muelas, darrera una cortina de fum, decidí :

- No és car.

La Maria Teresa protestà :

- No hi estic d'acord. Es caríssim !

- T'ho sembla ? Només et voldria fer una pregunta : com hauria subsistit, l'organització, sense aquestes pessetes ?

- Jo te'n faré una altra, Muelas : quins objectius pràctics hem aconseguit ?

L'altre féu un gest vaguerós.

- Això, ningú no ho sap tan bé com tu.

- Precisament per això parlo. De tots els reunits, només el company Rota i jo hem estat a l'altra banda...

En Cortès va convenir :

- Els vostres informes no són gaire optimistes, en efecte.

- Gens. Vols parlar tu, Rota ?

L'home, gras i mal vestit com de costum, amb els pantalons plens d'arrugues, va refusar aquell honor :

- La meua experiència ja queda una mica envellida...

La Maria Teresa encreuà les cames.

- Doncs bé, l'únic que hem aconseguit fins ara ha estat només això que en Cortès ha exposat : prop de dos milions de pessetes i quaranta-dues baixes. Entre les quals no comptem les persones que ocasionalment hem hagut d'utilitzar i que no pertanyen a l'organització.

- Però hem creat un estat d'opinió...

- No hem creat res. L'estat d'opinió, que dius tu, ja existia . Vull dir que sempre hi ha hagut una resistència sorda, iberta, desarticulada. El nostre comès era precisament d'articul_ar-la i galvanitzar-la pels mitjans habituals de propaganda oral i escrita.

- I així s'ha fet.

- Si ho mirem des d'aquí, sembla que sí. Però des d'aquí només es veuen els diners i els esforços despesos, i se suposa que per força han d'haver obtingut un resultat pràctic. Hem distribuït milers d'opuscles i hem subvencionat dotzenes d'agents...

En Melas aixecà la mà :

- Subvencionat no és la paraula. Els hem ajudat esporàdicament...

- Els grups terroristes, no. Ens han costat molts diners. I fins ara no sé de cap cop de mà que hagi tingut l'èxit que esperàvem.

En Cortès preguntà :

- I com t'ho expliques ?

En Rota va contestar per ella :

- Jo hi he tingut més contacte, ja que alguns els he organitzat personalment. "alten caps dirigents que tinguin valor i intel·ligència. Cal reconèixer que aquests grups es componen gairebé únicament de pistolers que troben còmode d'aixoplugar-se sota les ales de l'organització per prosseguir les seves activitats particulars.

- Aleshores, com a organitzador d'alguns d'aquests grups, has de reconèixer la ineptitud de la teva gestió.

- No pot improvisar-se, aquest és el mal. Els vells s'han aburgestat, som si només esperessin l'exili per retirar-se tranquil·lament.

- No és veritat ! Tots nosaltres som dels vells i continuem al peu del canó.

La Maria Teresa es posà a riure i tots la miraren. No reia sovint. Després, agressiva, féu :

- De què en dius estar al peu del canó, tu ? De passar-te la vida en conferències que no menen a res ?

En Muelas es molestà :

- No tolero... "econec les teves qualitats, com tothom, però això no et dóna el dret d'insultar-nos. D'altra banda, fa temps que no estic conforme amb els teus mètodes. Sembla que oblidis que tots som peons d'un joc ~~quasi~~ més important que cadascú de nosaltres considerat individualment...

- Però no he vist mai que donessis l'exemple.

Va veure que ell avançava el cap mentre la mà engrapava la pipa gairebé convulsivament.

- Espera !... Fa quinze anys que no has trepitjat terra espanyola, des que te'n vas anar. Ordenes que els altres ho facin, ignorant o despreocupat de la seva sort, del seu sacrifici. No ets tu qui s'ha de rosegat l'anima darrera les parets d'una presó, no ets tu qui s'ha d'encarar amb el piquet d'execució...

En Cortès la va interrompre :

- Et sembla que seríem més útils morts, o presos, que vius i lliures ?

- No. Del que em queixo és del vostre iddiferentisme davant la vida dels altres...

- No enviem ningú per força. Tots són voluntaris.

- Això no justifica res. Si ells són prou suïcides, perquè no pensen, la vostra ~~ambhmgannó~~ obligació és pensar per ells i estalviar-los sacrificis estèrils.

En Muelas es féu sarcàstic :

- Una germana de la caritat, ja ho veig ! Dona havies de ser !

En Flaqué, que no havia dit ni una sola paraula fins aleshores, va fer sentir la seva veu desapassionada :

- No serveix de res insultar-hos. Estic segur, Maria Teresa, que ens vòls proposar alguna cosa...

- Sí. En resum, això : que abandonem tota activitat terrorista. El treball s'ha de fer quietament, no cridant l'atenció. Heu pensat mai en totes les antipaties que ens crea cada atemptat, per insignificant que sigui, per il.lusòris que siguin els seus resultats ?

- Que vols, l'aprovació dels burgesos ?

- Hi ha una gran massa que no és burgesa i que odia la violència. La feiha s'ha de fer als centres de treball, dins dels sindicats, als organismes estatals. Hem de col.locar-hi gent nostra. Gent que potser enca_ra no sabem que són nostra...

- ... ni ho sabran mai.

- Potser no. No hi fa res. N'hi ha prou amb que treballin per nosaltres. Cal posar-se en contacte amb gent que no han abandonat el país, saber com pensen ara, si són aprofitables. Establir un programa que no espanti ningú...

- El clàssic compromís, vaja !

En Flaqué va dir la paraula definitiva :

- Passeu-ho a votació.

En Cortès hi avingué immediatament.

- Qui aprova ?

Tots, excepció feta d'en Muelas, van alçar la mà. En Cortès va girar-se a la Maria Tereaa :

- Bé, ja deus suposar el que això significa : que hauràs de tornar a travessar la frontera.

Ella va acceptar-ho amb naturalitat.

- Es clar.

m L'empenta de la multitud va projectar-lo vehicle endins amb certa violència, desfent el tap de viatgers que obstruïa la porta. El segon remolí l'obligà a esmunyir-se cap a una de les barres, d'on va entretirar tot seguit la mà, perquè el llautó conservava encara la tebior humida d'altres mans que hi havien deixat un palp de suor.

La porta es va tancar, el metro engegà lentament i ell va entregirar-se en sentir que uns dits el fregaven. Aleshores la va veure, al seu costat mateix, presonera de la gent que els comprimia, i tots dos van mirar-se, una mica indecisos. Després ell va fer :

- Suposo que seria ridicul no dir-nos res...

La noia assentí :

- Sí. Con estàs, Domènec ?

Va sorprendre'l una mica l'afalac de la veu reposada, ~~mmmm~~ en la qual no sabia distingir el més petit rastre d'animositat.

- Bé. I tu, Matilde ? No has canviat gens.

Potser estava ~~mmmmmm~~ més prima, però el cos que cobria amb un vestit senzill i de bon gust no semblava pas que hagués sofert encara els ultratges del temps. La cara, ara madura, era agradable com abans, sense arrugues, i els ulls continuaven essent grossos i foscos.

- No ho diguis. Tu si que ets el mateix. Un xic més gras, potser...

- Sí.

- Però et va bé .

Va somriure, curt de paraules, ja que al capdavall era difícil oblidar com s'havien separat.

- ~~mmmmmmmmmmmmmmmm~~ Suposo que ets casada...

Després li va semblar indelicat haver-ho preguntat, però ella ja sacsejava el cap.

- No. Tu, sí ?

- Tampoc. Ja veus...

Una altra pausa, durant la qual es limità a mirar-la. A la fi, digué :

- Hi he pensat sovint, en tu, Matilde.

- També jo en tu. Es natural, oi ?

- Sí. Vam festejar més de dos anys...

Li semblava impossible haver dit tot allò amb aquella naturalitat, i que els ulls d'ella encara fossin amicals. En cert aspecte era fals que no no hagués canviat.

El metro va alentir, ~~momentàniament~~ s'aturà. Les portes s'obriren i, passat un moment, van sentir els efectes del novell remolí que els empenyia l'un contra l'altre. Ell va dir :

- En aquesta hora no es pot viatjar...

- Sempre va ple.

Els dits continuaven fregant-se, sobre la barra, però no els era possible de desplaçar-los, perquè tot d'altres mans els tenien com presoners.

- Fins on vas ?

- Baixo a Triomf.

- Encara vius al Poble Nou ?

- Sí, al mateix lloc.

- I els teus pares ?

- El pare es va morir, ja fa més de dos anys.

- Si que ho sento.

- La Laura es va casar. I també en Magí, encara no fa sis mesos.

- Tothom es casa.

Va mig riure, mentre afegia :

El moviment del metro el projectà cap a la noia, va subjectar-se amb més força a la barra i mirà de recobrar l'equilibri compromès.

- ... ara ens hem traslladat a la Rambla de Catalunya. El senyor Fibra es va morir i la casa s'ha convertit en una societat anònima. En sóc el director.

- Me n'alegro molt, Domènec.

- Jo, de vegades, no. Tinc una sèrie de malsdecap que abans no tenia.

- Es natural.

El moviment del cotxe, ara que la multitud havia minvat, els separava, i ell, sense deixar de parlar, va examinar-li el cos amb tot de llambregades ràpides que li tornaven el record d'un temps passat, quan les carícies pertanyien als dits. Ella se n'adona i va dir :

- L'altra ~~man~~ és la meva.

- Jo també baixo.

Ho havia dit impulsivament, i va seguir-la quan la noia s'obrí pas cap a la porta. Observà les costures rectes de les seves mitges i el moviment harmoniós de les faldilles que oscil·laven breument sobre les anques.

Quan va aturar-se de nou al seu costat, va dir-li per damunt l'espatlla :

- Estic molt content d'haver-te trobat.

- També jo.

- I de comprovar que ets tan bonica com sempre, Matilde,

Ella no va somriure.

- No em vulguis afalagar. Els anys no passen debades.

- De veritat... Si no ho fos no calia que et digués res, oi ?

- També tens raó. Però tu sempre has estat t molt falaguer...

Ara la va veure somriure contra el cristall de la porta que els feia d'espill, amb l'esguard una mica alçat, com si examinés les seves dues siluetes, l'una al costat de l'altra, ell lleugerament més enrera, tots dos madurs però encara amb prou prestigi ~~manamam~~ juvenil per suportar bé l'examen i sentir-se'n complaguts.

Després tot va desaparèixer, perquè entravena l'estació i el cristall retrobava la seva funció normal. L'aire va escapar-se del vehicle entre remors de frens, i les portes es van obrir sobre l'andana.

Tots dos s'encaminaren a la sortida del passeig i enfilaren les escales, ella atenta als talons alts i traidors, ell terriblement conscient de la seva presència propera, mirant-li ara i adés el perfil voluntariós, les sines tibades sota la brusa fina i ben tallada.

Dalt de tot van aturar-se i ella li allargà la mà.

- Bé, Domènec...

- Cap on vas ?

- He d'anar a la plaça de Tetuan.

Va enretirar la mà en veure que ell no feia cap gest.

- M'agradaria acompanyar-te...

- Per què ?

Havia alçat l'esguard i estudiava la seva expressió.

- No ho sé. Però en tinc ganes. Et sap greu ?

- No.

Inicià un pas, i afegí :

- M'agrada.

53-

Era una coseta insignificant, ho reconeixia, però potser per això mateix l'estimava més. Havia nascut pelut i arrugat com una velleïta marcida i ara tot just començava a allisar-se-li una mica la pell de la cara en una expressió verament infantil. El va prémer ~~mmamm~~ més fort entre els seus braços, i el menut protestà perquè amb el gest el murgó se li havia escapat de la boca. Va tornar a orientar-se tot sol, sense dificultats, i ella va sentir els ~~mmmm~~ petits llavis càlids que succionaven amb avidesa, i el doll del pit que es vessava sense pausa, com una font inexhaurible amagada en les progeneses de les sinnes estranyament crescudes.

Va deixar-lo mamar dos minuts més, fins que les succions començaren a fer-se mecàniques, com mancades de convicció. Va dir:

- Apa, apa, que ets un tip !...

Va besar-lo, gairebé desficiosa, en un d'aquells rampells que feien riure el seu marit. Després va ~~ama~~ cordar-se i s'aixecà de la cadira per dur-lo al bressol;

- No tens una soneta ?

El menut, que acabava d'eructar, va fer uns sorollets, com si l'entengués, i ella va riure de nou, encisada.

- Non, non... Ah ! Això no està gens de bé !

Va deixar-lo sobre l'hule per anar-se'n a cercar robeta neta i seguidament va ~~manmanmam~~ canviar-lo amb tot de gestos ràpids, eficients i mangacs. Ell la deixà fer sense protestar. Era una criatura pacífica i ara semblava content que el canviessin.

En acotxar-lo, el noiet va destapar-se immediatament i allargà

els braços. Els hi va acariciar, inclinada endavant per besar-li els dits de joguina i amb la cara esponjada en un somriís de tendresa.

Quan se'n va adonar, ja tenia els ulls closos i la respiració lleugerament feixuga, rítmica, dels dorments. Va continuar contemplant-lo uns moments i, després, recollí les peces que havia deixat caure a terra.

Va anar a deixar-les al cubell ple de roba bruta. Però aleshores va repensar-se, retrocedí, el mirà de nou i seguidament sortí a la galeria. Tenia temps de rentar-ho. Més amunt, en una altra eixida, hi havia un noi que jugava. Potser tenia sis o set anys, i se'l veia molt entretingut amb un objecte que ella no podia distingir.

Mentre els seus dits corrien per la roba ensabonada, va contemplar-lo amb la mateixa tendresa que si fos el petit Jordi, perquè un dia ell també tindria aquella edat, i jugaria, i parlaria, i sabria dir el seu nom. Una onada càlida i emocional la va recórrer de dalt a baix, una onada confortable i ensems inquietadora que ja semblava sentir les futures alegries i els futurs desenganys.

Va esbandir-se les mans i es va treure el davantal. Al moment d'entrar de nou al pis, va sentir el timbre de la porta.

Hi va córrer, però abans d'obrir s'aturà uns segons davant l'espill de sobre la consola. Es va somriure, mostrant les dents, i tot seguit es girà.

La Roberta va abraçar-la i després el pare besà el front que ella li oferia.

- Entreu, entreu !

- Què fa, el menut ?

- Ara dorm.

Però va endevinar que tenien ganes de veure'l i, a passos curts i sigilosos, els va menar a la cambra mentre recomanava :

- No feu soroll.

Totes tres cares es van inclinar endavant, ^{rodre}silencioses i som-
rients, el ^{de} la Roberta una mica recanciós, car el seu fill havia mort
i ja no en podria tenir cap més. D'altra banda, el marit l'havia aban-
donada, i per això ara tornava a viure amb el pare.

- S'assembla més ~~amb Jordi~~ a en Jordi. Cada dia que passa...

Es va posar un dit davant la boca, per indicar-los que calles-
sin. Després, en filera índia, tan sigilosament com abans, abandona-
ren el dormitori. Al passadís, la Roberta va dir :

- L'únic que té, de tu, són les orelles i el nas.

L'admirava una mica aquella subtilitat amb què sabia distingir
i diferenciar cadascun dels trets del menut per adscriure'ls a la per-
sona corresponent. Ella únicament sabia que seria com en Jordi, i se
n'alegrava. Un Jordi petit...

El pare preguntà :

- Es al futbol ?
- Ja se sap, no pot faltar. No tardarà gaire, ara...
- No teníeu intenció de sortir ?
- No. Poc podem fer-ho, amb el menut.

S'havien instal·lat tots tres al menjador, al volt de la taula.
No hi feia res que tinguessin un salonet. A casa sempre s'havien assegut
al volt de la taula per conversar, els semblava més íntim, més fami-
liar, i ella no havia sabut trencar aquell costum en passar a viure a
una altra casa.

- I vostè, papà ? Aquest reuma...

- Aquest any em vaig defensant. Només que a l'oficina tinguéssim una
mica de calefacció...

Tota la vida l'havia sentit queixar-se del mateix. Però ara ja
no podia lamentar-se durant gaire temps nés, car aviat el jubilarien.

-I tu, Roberta ?

- Ja veus...

Aparentava cinquanta anys, en lloc dels trenta-set que acabava de complir. Com sempre, se'n va sentir dolguda d'una manera estranya, culpable, perquè ella era tan feliç !...

Dreçà l'orella, atenta, i va fer un moviment per aixecar-se. Però havia estat una falsa alarma, l'infant devia continuar dormint. El pare mirava al seu entorn i, com havia fet ja dues altres vegades, comentà :

- Viviu bé...

- No ens podem queixar...

La conversa sempre era semblant, procedia a salts, entre preguntes i respostes que al·ludien fets coneguts. Però en Jordi estava a punt d'arribar i la seva presència ho canviaria tot. Amb en Jordi sempre era tot diferent.

- Us portaré alguna cosa, una mica de berenar...

Tots dos protestaren, el pare una mica hipòcritament, ja que ella sabia que li agradava de sucar unes quantes galetes en un vaset de vi ranci. S'alçà.

La Roberta va dir :

- T'ajudaré.

- Treu vasos.

Va anar-se'n a cercar la capsa de galetes que calia encetar i, de passada, féu una visita al dormitori, on el petit continuava dormint plàcidament. Ho sabia per endavant, que el trobaria tranquil, però no podia evitar d'entrar-hi de tant en tant, a donar un cop d'ull vigilant que, quan era a casa, feia somriure ~~enmig~~ el seu marit.

Després, amb la capsa a les mans, va adreçar-se de nou al menjador. Però es va aturar en sentir el cop de la porta de l'ascensor i, seguidament, la remor de la caixa que davallava. No s'havia equivocat. Una clau es va ficar al pany i ella corregué cap a la porta.

- Jordi...

Va deixar la capsa per abraçar-lo a pleret, i ella la besà tot passant-li les mans per darrera i ~~deixant-hes~~ esmunyint-les cintura avall, com a ella li agradava que fes.

- Hi ha el pare i la Roberta...
- I el menut ?
- Dorm com un àngel. Com ha anat, el partit ?
- Hem guanyat, però ha estat fluix.

Ella va passar-li el braç pel seu i, amb l'altra mà, va recollir la capsa.

- Anem. Si no, encara es pensaran que festegem...

Va llegir la notícia per segona vegada, detingudament, ensopent amb les paraules, i després tornà a alçar els ulls del diari. L'havien detinguda, s'havia escapat, l'havien perseguida, es defensà i ferí dos policies. La darrera bala se l'havia reservada per a ella mateixa.

El neguit li va créixer braços i cames amunt, com una gran ~~form~~ formigor que tot d'una el privava de restar immòbil. Però no es va moure, sinó que mirà de nou cap al diari, ara sense llegir-lo, amb l'esguard perdut sobre les lletres que no distingia. La "aria Teresa havia lluitat fins al final, sense estalviar-se, amb una fe que excloïa dubtes i vacil·lacions.

Havia oblidat que hi ha gent d'aquest tremp, amb aquesta voluntat ^mindomptable, i ara el renovat descobrint agitava uns pòsits ocults, quelcom que sempre fou present dintre seu, però que havia oblidat, que potser havia tingut interès a oblidar.

L'havia coneguda viva i de primer es deia Anna. Quan li digué el seu nom autèntic, li explicà qui era i què feia, àdhuc sol·licità la seva col·laboració... I tot això no l'havia afectat, car el colapse d'unes esperances antigues i juvenils, d'una il·lusió en darrer terme desinteressada, havia matat en ell tota vel·leïtat de rebeldia.

Va sentir que la sang li omplia la cara i recordà aquella escena, quan van separar-se al costat de la porta, ell sense valor per replicar als seus mots durs, i després, aquella nit que la va posseir i ella es deixà posseir per salvar quelcom que estava per damunt de compres i vendes...

Ara comprenia que no importava tant allò per què lluitava com la seva fe, la fe que ell havia perdut i que, en abandonar-lo, convertí la seva vida en una successió de dies sense sentit. Però per què no se n'adonava fins ara que ella havia mort ?

Inquiet, va aixecar-se i s'atansà a la finestra. Distretament, a través dels vidres, va mirar cap al carrer, les tofes dels arbres que es perdien Rambla amunt i Rambla avall, com una doble renglera de passejants idèntics i continuament renovats. Després ~~amagant~~ va girar-se a contemplar el despatx confortable, i la sang continuava inundant-li les galtes, sense enrojolar-les, ho sabia, empal·lidint-les com sota l'efecte de la por. L'espantava aquella covardia que s'havia anat apoderant de la seva vida fins a anul·lar-lo.

Hi havia gent que mai no havien renunciat, que mai no renunciarien. La mort de la Maria Teresa simbolitzava tota aquesta gent, llurs esperances anorreades i l'anhel de construir de nou sobre els enderrocs. També ell havia estat íntegre, un dia...

Però per què havia de venir a pertorbar-lo aquesta gran recança i el dolor del propi anul·lament ? Per què, si els anys havien anat posant entre ell i la seva antiga fal·lera una capa protectora que durant tant de temps l'havia defensat amb eficàcia ? En el curs d'aquells anys havien mort altres persones que no eren la Maria Teresa, i no se n'havia commogut; foren un fet divers pregonat a les planes dels diaris, unes paraules sobre les quals passejava els ulls sense amoinar-s'hi. Per què havia d'ésser diferent, ara ? Què havia passat ?

No ho sabia, potser no ho sabria mai, però tot de sobte li semblava retrobar l'adolescent que també era capaç de morir i va quedar-se perquè, passés el que passés, aquella terra sempre havia de ser casa seva. La torbació s'aprofundia i va caminar per l'estança, enderiat en una auscultació del propi ser que es desconeixia.

Sense aixecar un dit, havia tolerat, consentit, la ignomínia, de

primer amb ràbia, humiliat, després amb un ull gairebé divertit, irònic, a mesura que els vencedors anaven acumulant errors; a la fi, lligat per l'habitud, pres en el plec d'un costum que li permetia de respirar l'aire viciat sense intoxicar-se'n. Però la intoxicació existia, havia estat lenta i gradual...

Els trucs a la porta van fer-li alçar el cap abatut.

- Endavant.

L'empleat va dir :

- Hi ha el senyor Farrús, de les destil·leries...

- Que s'esperí. Tinc feina, ara.

Era un client important i, si es molestava personalment, devia ésser per alguna raó poderosa. Va llegir el seu mateix pensament en l'esguard de l'empleat, que no es decidia a retirar-se. Repetí :

- Que s'esperí.

Va continuar mirant la porta que l'altre ja havia tancat i aleshores es tombà i va atansar-se de nou a la finestra. El senyor Farrús... Però va allunyar-lo amb un brandament de cap.

La "aria Teresa havia tingut raó, era un burgès espantat de la seva ombra. No li n'havia fer cas, no havia volgut creure-la, perquè al capdavall només era una noia, una xicota agradable, silenciosa i potser massa severa, però una noia que dormia amb ell. Ara ja no era res de tot això. Ara restava tan sols la integritat d'una vida que no havia cedit ni davant el darrer sacrifici. I ella també li agradava de viure, com a tothom, i sabia gaudir les bones coses de l'existència i correspondre a l'amor amb l'amor...

La imatge del seu cos es dreçava en el seu cervell, però això no el torbà ni un sol instant, ja que ben mirat la noia en qui pensava era una altra. Lentament, va tornar cap a la taula i s'hi repenjà.

En veu alta, va dir : Fe. Però sabia que era molt més que allò. Allò i quelcom més. Tornà a tocar el diari i, després de fer un gest in-

decís, va plegar-lo. Moltes coses havien estat possibles perquè ell no havia dit que no. Perquè els altres que eren com ell no havien dit que no. No n'hi havia prou amb refusar-se interiorment i obeir de mala gana. Calia dir que no.

La Maria Teresa ho havia dit. Potser no era exactament al seu no, el d'ella, no ho sabia. Hi havia moltes menes de no.

Es va asseure i amagà la cara entre les mans perdudes al seu davant, tan inútils com ho havia estat ell. Més que inútil, defecte: nociu. S'havia cobert de vergonya i fou un instrument dòcil. Perquè la indiferència, l'arronsar-se d'espatlles, el deixar fer, són instruments que poden utilitzar-se, que s'havien utilitzat, sobre els quals s'havia bastit un ordre de coses que l'empresonava.

Fins ara no veia els murs, alts i massissos com eren des de bon començament; fins ara, perquè una noia havia mort, no s'adonava que l'havien tancat, que ell mateix s'havia tancat, perquè amb la seva inèrcia va ajudar a posar els maons i les pedres, a dreçar les reixes espesses i gruixudes darrera les quals, sense saber-ho, i potser fins i tot amb la voluntat d'ignorar-ho, es moria inconfortable, humiliat i avergonyit.

Però no era mort, encara. Només havia mort la Maria Teresa, lliure i neta de complicitats, tal com s'havia escollit des de sempre. Va aixecar el cap. Havien trucat novament a la porta.

L'empleat va dir:

- El senyor Farrús...

No el va deixar acabar:

- Que entri.

Agafà el diari i va desar-lo en un calaix. Rebria el senyor Farrús, rebria qui fos. Per això era el director de l'agència, al servei dels clients. Cap d'ells no tenia necessitat de saber que anava a iniciar una vida novella que, sense recança, podia dur-lo al sacri-

fici que d'altres, com la "aria Teresa, havien acceptat. A partir d'a-
quell instant, reprenia contacte amb la seva joventut - i l'aprovava
integrament.

Tàrraga, 26 de juny - 14 juliol, 1958.